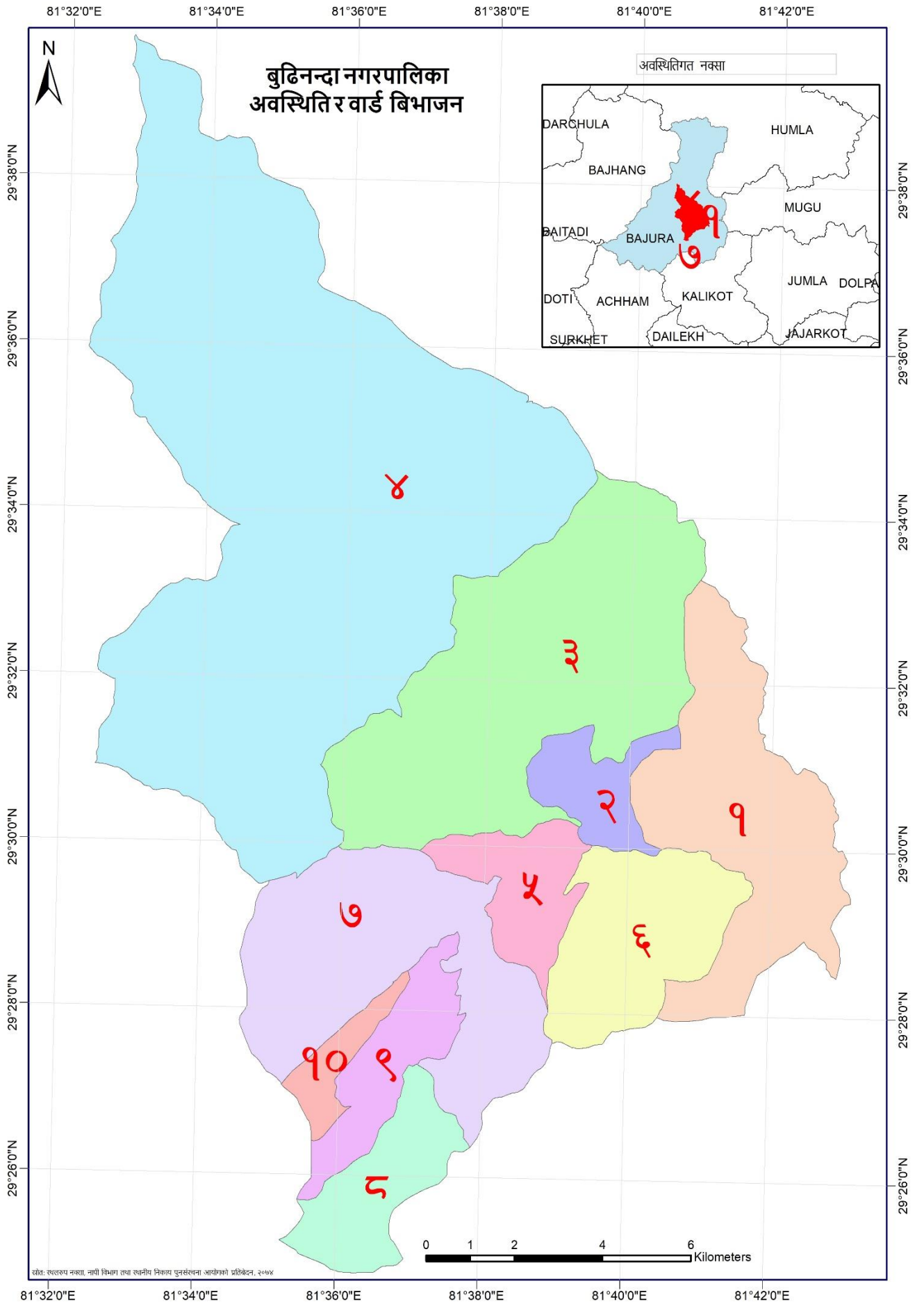

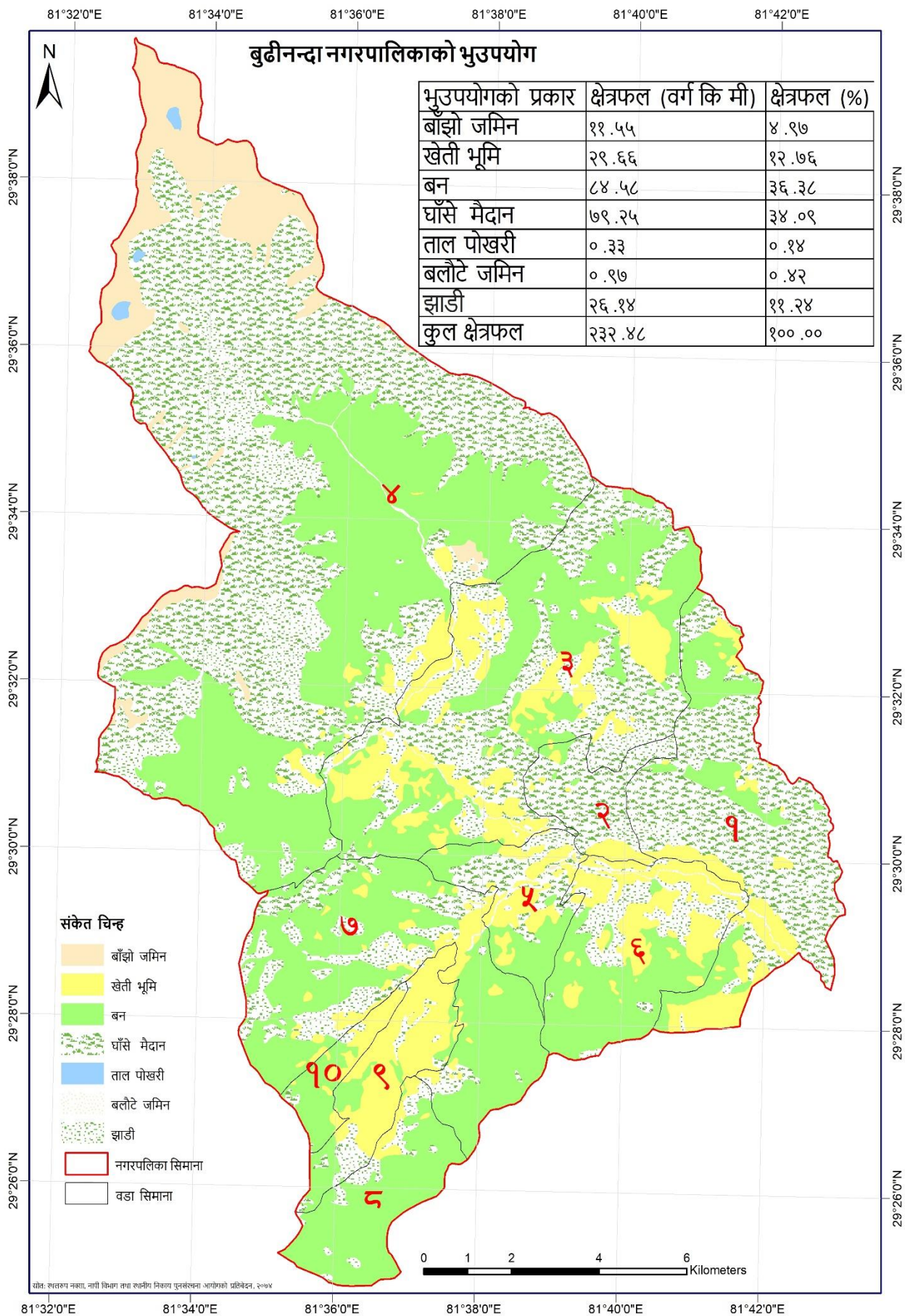
नगर वस्तुगत विवरण २०७५

बुढीनन्दा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
७ नं. प्रदेश, बाजुरा
२०७५ श्रावण

दस्तावेज	नगर वस्तुगत विवरण (Municipal Profile Document)
प्रकाशक	बुढीनन्दा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सर्वाधिकार	प्रकाशकमा
प्राविधिक सहयोग	<p>सामुदायिक विकास कार्यक्रम Community Development Programme (CDP)</p> <p>सम्पर्क ठेगाना: विश्व खाद्य कार्यक्रम (डब्लु एफ पी) पो ब.नं. १०७, चाकुपाट, ललितपुर सम्पर्क : +९७७ ०१-५२६०६०७/५२६०६९३ Website: www.wfp.org</p>
मिति	२०७५ श्रावण
वेबसाइट	http://budhinandamun.gov.np

बुढीनन्दा नगरपालिका
कोल्टी, बाजुरा
७ नं. प्रदेश

प्रकाशकीय

.....
नगर प्रमुख
पदमकुमार गिरी

बुढीनन्दा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
कोल्टी, बाजुरा
७ नं. प्रदेश

दुई शब्द

.....
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

नगरपालिकाको संक्षिप्त भ्रूलक

विषय क्षेत्र	विवरण
भौगोलिक तथा प्राकृतिक	अक्षांश: २९ डिग्री २२ मिनेट ४० सेकेन्ड उत्तरदेखि २९ डिग्री ३९ मिनेट ४० सेकेन्ड उत्तरसम्म
	देशान्तर: ८१ डिग्री ३२ मिनेट २० सेकेन्ड पूर्वदेखि ८१ डिग्री ४३ मिनेट २० सेकेन्ड पूर्वसम्म
	क्षेत्रफल - २३२.४८ वर्गकिलोमिटर
	उचाइ - १३०० देखि ५००० मिटरसम्म
	जलवायु - उच्च पहाडी तथा हिमाली
	भू उपयोग (%) - वन : ३६.३८ कृषि : १२.७६ चरण : ३४.०९ जल : ०.१४
जनसाङ्ख्यिक	साविकका गाविस - कोल्टी, कोटिला, पाण्डुसैन, बाँधु (८ र ९) र जगन्नाथ (९)
	जनसंख्या - पुरुष : ९३५१ महिला : ९४२५ जम्मा : १८७७६
	घरपरिवार संख्या - ३४५२
	जनघनत्व - ८१.२२ जना प्रति वर्गकिलोमिटर
आर्थिक	लैङ्गिक अनुपात - ९९.२१
	गरिवीको दर - ६४.१ प्रतिशत
	प्रतिव्यक्ति आम्दानी (\$) - ५२३
	प्रमुख पेशा - कृषि तथा वन
	उत्पादन (मे.ट.) - खाद्यान्न : २१४७.२ फलफूल : ६७.७ मासु : ३९.७६ दूध : ५१८५० लि. महः १.३३
सामाजिक	प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्र - ११ वटा
	शैक्षिक संस्था संख्या - बाल विकास केन्द्र : ७ विद्यालय : ३४ क्याम्पस : ०
	साक्षरता दर - महिला : ४६.२१ पुरुष : ५३.७९ जम्मा : ६५.९
	स्वास्थ्य संस्था संख्या - अस्पताल : ० प्रास्वाके : १ स्वास्थ्य चौकी : ६ सास्वाई : १ आयुर्वेद अस्पताल : १
	प्रमुख रोगव्याधी - भाडा पखाला र ग्यास्टीक/अल्सर
	बाल कुपोषण दर(%) - ६
	स्वच्छ खानेपानी उपयोग (%) - ८७.८३
	शौचालयको उपयोग (%) - फलस भएको : १.०४ साधारण : ९८.७५ नभएको : १.१४
प्रमुख धार्मिक सम्पदा - १० वटा	
भौतिक	सडक (किमी) - कालोपत्रे : ० ग्राभेल : ६ कच्ची : १७
	खाना पकाउने उर्जा उपयोग (%) - दाउरा: ९९.६९ गोबर ग्याँस: ०.० एलपिजी ग्याँस: ०.१४
	बत्ती वाल्ने उर्जा उपयोग (%) - विजुली: ८५.९३ मट्टितेल: ०.२६ सोलार: ११.०९
	मोवाइल सेवामा पहुँचको अवस्था (%) : ८२.८०
	घरको प्रकार (%) : जगको आधारमा: माटो/ढुङ्गा: ९९.३२ सिमेन्ट: ०.४५ फ्रेम स्ट्रक्चर: ०.०० लोड बेयरिङ: ०.०० काठको खम्बा: ०.०० छानोको आधारमा: फुस/खर: १९.२२ जस्ता/च्यादर: २०.३२ टालय/ढुङ्गा: ४३.०६ आरसीसी ढलान: १.७३ काठ: ६.२३ माटो: ६.३७
वातावरण र विपद्	वन क्षेत्र : ८४५८ हेक्टर
	महत्वपूर्ण जैविक सम्पदा : रातो पण्डा, कस्तुरी, भारल, रतुवा, चितुवा, भालु, घोरल, बँदेल, डाँफे, मुनाल, कालिज, लौठे सल्लो, पाखनवेद, हातेजडी, सतुवा, पाँचऔंले, अत्तिस, टिमुर र बाज, गुराँस, सल्लो, उत्तीस, देवदार
	मुख्य विपद् र क्षति : विपद्: आगलागी/बाढी क्षति: ३८,८०,०००/-
संस्थागत	नगर/नगरपालिका कार्यालय - स्थान : कोल्टी सम्पर्क नं. :
	वडा संख्या १०
	क्रियाशिल अ/गैसस वा कार्यक्रम : १०

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय.....	१
१.१ पृष्ठभूमि.....	१
१.२ उद्देश्य.....	१
१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू	२
१.४ तयारीका चरण.....	२
१.४.१ सहमति निर्माण	२
१.४.२ नगर वस्तुगत विवरण तयारीको ढाँचा, सर्भेक्षण औजार तथा कार्यविधि र प्रक्रिया निर्धारण	३
१.४.३ नगरपालिकास्तरीय अभिमुखीकरण	३
१.४.४ तथ्याङ्क संकलन.....	३
१.४.५ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र स्रोत नक्सा तयारी.....	३
१.४.६ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयारी	४
१.४.७ वस्तुगत विवरण सुझाव संकलन.....	४
१.४.८ नगर वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी	४
१.५ सीमा	४
परिच्छेद २: नगरपालिकाको विद्यमान अवस्था	५
२.१ भौगोलिक अवस्थिति.....	५
२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण	५
२.३ राजनीतिक अवस्थिति.....	६
२.४ धरातलीय अवस्था	६
२.५ प्राकृतिक सम्पदा.....	६
२.६ साँस्कृतिक उत्कृष्टता	७
२.७ विकासका सम्भावनाहरू	७
२.८ मानव विकास सूचकांक र गरिबी	८
परिच्छेद ३: जनसंख्याको अवस्था.....	९
३.१ जनसंख्या वितरणको अवस्था	९
३.२ जनघनत्वको अवस्था	९
३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	१०
३.६ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण.....	११
३.७ घरमूलीको विवरण	११
३.८ अपागताको आधारमा जनसंख्या	१२
३.९ बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण	१२
३.१० वैवाहिक स्थिति.....	१३
३.११ व्यक्तिगत घटना विवरण (२०७४ चैत्र मसान्तसम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार).....	१३
परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था	१४
४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण	१४
४.१.१ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण	१४
४.१.२ जग्गाको किसिम.....	१४
४.१.३ प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण.....	१४
४.१.४ वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण.....	१५
४.१.५ सुकुम्बासीसम्बन्धी विवरण	१६
४.१.६ उद्योग सम्बन्धी विवरण.....	१६
४.२ कृषि तथा पशु विकास	१६

४.२.१ सिंचाइ सुविधा सम्बन्धी विवरण.....	१६
४.२.२ कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण	१८
४.२.३ अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र विक्री सम्बन्धी विवरण	१९
४.२.४ फलफूल, तरकारी, नगदेवाली र मह उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	१९
४.२.५ पशुपालन तथा दुग्धजन्य उत्पादनको अवस्था	२०
४.२.६ मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था	२०
४.२.७ कृषि उत्पादनको आत्मनिर्भरताको अवस्था	२१
४.२.८ कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन.....	२१
४.२.९ कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा.....	२२
४.२.१० पशुपक्षीमा लाग्ने रोग तथा कीरा	२२
४.२.११ व्यवसायिक कृषि फर्मसम्बन्धी विवरण	२२
४.२.१२ कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण	२२
४.३ पर्यटन विकास.....	२३
४.३.१ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण.....	२३
४.३.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण.....	२४
४.४ घट्ट, मिल, संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण	२४
४.५ व्यापार र व्यवसाय सम्बन्धी विवरण	२४
४.६ खनिज तथा खानीसम्बन्धी विवरण	२५
४.७ स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रको विवरण	२५
४.८ बजारसम्बन्धी विवरण	२५
४.९ बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण	२६
४.१० आयात तथा निर्यातको अवस्था	२६
४.११ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम	२७
४.११.१ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण.....	२७
४.११.२ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण	२७
परिच्छेद ५: सामाजिक अवस्था	२९
५.१ शैक्षिक तथा मानव संसाधन विकास.....	२९
५.१.१ साक्षरताको अवस्था	२९
५.१.२ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण.....	२९
५.१.३ शैक्षिक संस्थासम्बन्धी विवरण	३०
५.१.४ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण	३०
५.१.५ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३०
५.१.६ विद्यालयको भौतिक अवस्था	३१
५.१.७ शिक्षक विवरण	३१
५.१.८ भर्ना दर, निरन्तरता दर, सिकाइ उपलब्धी दर.....	३१
५.१.९ आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी.....	३१
५.१.१० छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण.....	३२
५.१.११ शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विशेष व्यवस्था.....	३२
५.१.१२ बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण	३२
५.१.१३ छात्रवृत्ति तथा लक्ष्यित सुविधाको विवरण	३२
५.१.१४ बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३३
५.१.१५ आधारभूत विद्यालयमा पहुँचको अवस्था	३३
५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण.....	३३
५.२.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण.....	३४
५.२.२ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा विवरण	३४

५.२.३ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण	३५
५.२.४ प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको अवस्था	३५
५.२.५ मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण	३६
५.२.६ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण	३६
५.२.७ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण	३७
५.२.८ मातृशिशु सुरक्षा र परिवार नियोजनको अवस्था	३७
५.२.९ नगरपालिकाभित्र देखा परेका प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचार सम्बन्धी विवरण	३८
५.२.१० परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था	३९
५.२.११ जीवन विमा सम्बन्धी विवरण	३९
५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ	३९
५.३.१ खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	३९
५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था	४०
५.३.३ सार्वजनिक शौचालय तथा ढलसम्बन्धी विवरण	४०
५.३.४ खानेपानीका मुहान/कुवासम्बन्धी विवरण	४१
५.३.५ सार्वजनिक जग्गाको विवरण	४१
५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण	४१
५.४.१ बालक्लब तथा संजालको विवरण	४१
५.४.२ घरपरिवारविहीन बालबालिकाको विवरण	४२
५.४.३ सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था	४२
५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन	४२
५.५.१ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण	४२
५.५.२ व्यवसायिक खेलाडीको विवरण	४३
५.५.३ युवा क्लब सम्बन्धी विवरण	४३
५.५.४ युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण	४३
५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति	४४
५.६.१ स्थानीय चाडपर्व, जात्रा र मेला	४४
५.६.२ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण	४४
५.७ छाउप्रथाको अभ्यास	४५
५.७.१ छुई हुने र गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण	४५
५.७.२ छुई प्रथाको अभ्यास र घरमा रहने कोठा संख्याबीचको सम्बन्ध	४५
परिच्छेद ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति	४७
६.१ वन क्षेत्रको अवस्था	४७
६.१.१ जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण	४७
६.१.२ वनजन्य उत्पादन विवरण	४८
६.२ जडीबुटीको विवरण	४८
६.३ चरन क्षेत्र	४८
६.४ विपद् जोखिम तथा व्यवस्थाप	४९
६.४.१ विपद्को प्रभाव	४९
६.४.२ जोखिमयुक्त (सवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण	४९
६.४.३ विपद्बाट मानवीय क्षति	५०
६.४.४ विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको सम	५०
६.४.५ भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण	५१
६.४.६ विपद्को असर सम्बन्धी विवरण	५१
६.४.७ विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार	५२
६.५ संरक्षित पानी मुहान, जमिन र भौतिक संरचना (नाम, स्थान, क्षेत्रफल)	५२

६.६ जलस्रोत तथा जलाधर क्षेत्र र उपयोगको स्थिति	५२
परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था	५३
७.१ यातायात पूर्वाधार	५३
७.१.१ सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था	५३
७.१.२ पैदल मार्ग	५३
७.१.३ पुल तथा पुलेसा	५४
७.१.४ सवारी रुटको विवरण	५४
७.१.५ नगर क्षेत्रभित्र चल्ने सवारी साधन	५५
७.२ विद्युत् तथा वैकल्पिक उर्जा	५५
७.२.१ इन्धन उपयोग विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)	५५
७.२.२ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार	५६
७.२.३ जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण	५६
७.३ सञ्चार तथा प्रविधि	५६
७.३.१ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण	५७
७.४ आवास तथा भवन	५७
७.४.१ घरको जगको आधारमा घरपरिवार	५७
७.४.२ छानोको प्रकारका आधारमा घरधुरी	५८
७.५ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन	५८
७.६ सरकारी भवन	५९
७.७ हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशनसम्बन्धी विवरण	५९
७.८ शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण	५९
परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति	६०
८.१ संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था	६०
८.१.१ नगरपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू	६०
८.२ संघ/संस्था सम्बन्धी विवरण	६१
८.२.१ सामुदायिक संस्था विवरण	६१
८.२.२ आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण	६१
८.२.३ कृषक, उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण	६२
८.२.५ बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	६२
८.२.६ गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	६३
अनुसूची १: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण	६४
अनुसूची २: विद्यालयको भौतिक अवस्था	६६
अनुसूची ३: शिक्षक विवरण	६८
अनुसूची ४: भर्ना दर, निरन्तरता दर, सिकाइ उपलब्धी दर	७०
अनुसूची ५: आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	७२
अनुसूची ६: छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी	७३
अनुसूची ७: शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विशेष व्यवस्था	७४
अनुसूची ८: बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण	७५
अनुसूची ९: छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण	७६
अनुसूची १०: वन क्षेत्रको अवस्था	७७
अनुसूची ११: वस्तुगत विवरण तथ्यांक संकलन फारमहरू	७९
अनुसूची ११ (क): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्भेक्षण फाराम	७९
अनुसूची ११ (ख): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्भेक्षण फाराम	१०२
सन्दर्भ सामग्री	१०८

तालिका सूची

तालिका १: भौगोलिक अवस्थिति	५
तालिका २: प्राकृतिक सम्पदा	६
तालिका ३: विकासका सम्भावनाहरू	७
तालिका ४: जनसंख्या वितरणको अवस्था	९
तालिका ५: जनघनत्वको अवस्था	९
तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
तालिका ७: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	१०
तालिका ८: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण	११
तालिका ९: घरमूलीको विवरण	११
तालिका १०: अपांगताको आधारमा जनसंख्या	१२
तालिका ११: बसोबासको अवस्थाका आधारमा जनसंख्या	१२
तालिका १२: वैवाहिक स्थिति	१३
तालिका १३: व्यक्तिगत घटना विवरण	१३
तालिका १४: मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण	१४
तालिका १५: प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण	१५
तालिका १६: वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण	१५
तालिका १७: सुकुम्बासी सम्बन्धी विवरण	१६
तालिका १८: उद्योगसम्बन्धी विवरण	१६
तालिका १९: सिंचाइ सुविधा सम्बन्धी विवरण	१७
तालिका २०: कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण	१८
तालिका २१: अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण	१९
तालिका २२: फलफूल, तरकारी, नगदेबाली र मह उत्पादनसम्बन्धी विवरण	१९
तालिका २३: पशुपालन तथा दूधजन्य उत्पादनको अवस्था	२०
तालिका २४: मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था	२०
तालिका २५: कृषि उत्पादनको आत्मनिर्भरताको अवस्था	२१
तालिका २६: कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन	२१
तालिका २७: कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा	२२
तालिका २८: पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग तथा कीरा	२२
तालिका २९: व्यवसायिक कृषि फर्म सम्बन्धी विवरण	२२
तालिका ३०: कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण	२३
तालिका ३१: पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण	२३
तालिका ३२: होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण	२४
तालिका ३३: घट्ट, मिल, संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण	२४
तालिका ३४: व्यापार तथा व्यवसाय सम्बन्धी विवरण	२५
तालिका ३५: खनिज तथा खानी सम्बन्धी विवरण	२५
तालिका ३६: स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रको विवरण	२५
तालिका ३७: बजार सम्बन्धी विवरण	२६
तालिका ३८: बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण	२६

तालिका ३९: आयात तथा निर्यातको अवस्था	२६
तालिका ४०: व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण	२७
तालिका ४१: व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण	२७
तालिका ४२: साक्षरताको अवस्था	२९
तालिका ४३: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	२९
तालिका ४४: शैक्षिक संस्थासम्बन्धी विवरण	३०
तालिका ४५: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण	३०
तालिका ४६: सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३०
तालिका ४७: विद्यालयको भौतिक अवस्था	३१
तालिका ४८: शिक्षक विवरण	३१
तालिका ४९: आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	३१
तालिका ५०: छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण	३२
तालिका ५१: छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण	३२
तालिका ५२: बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३३
तालिका ५३: आधारभूत विद्यालयमा पहुँचको अवस्था	३३
तालिका ५४: स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	३४
तालिका ५५: स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा विवरण	३४
तालिका ५६: स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण	३५
तालिका ५७: प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको अवस्था	३५
तालिका ५८: मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण	३६
तालिका ५९: खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण	३६
तालिका ६०: सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण	३७
तालिका ६१: मातृशिशु सुरक्षा र परिवार नियोजनको अवस्था	३७
तालिका ६२: नगरपालिकाभित्र देखा परेका प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचारसम्बन्धी विवरण	३८
तालिका ६३: परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था	३९
तालिका ६४: जीवन बिमा सम्बन्धी विवरण	३९
तालिका ६५: खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	४०
तालिका ६६: शौचालय प्रयोगको अवस्था	४०
तालिका ६७: सार्वजनिक शौचालय तथा ढल सम्बन्धी विवरण	४०
तालिका ६८: खानेपानीका मुहान/कुवा सम्बन्धी विवरण	४१
तालिका ६९: सार्वजनिक जग्गाको विवरण	४१
तालिका ७०: बालक्लब तथा संजालको विवरण	४१
तालिका ७१: घरपरिवारविहीन बालबालिकाको विवरण	४२
तालिका ७२: सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था	४२
तालिका ७३: खेलमैदान, पार्क, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण	४३
तालिका ७४: व्यवसायिक खेलाडीको विवरण	४३
तालिका ७५: युवा क्लब सम्बन्धी विवरण	४३
तालिका ७६: युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण	४४

तालिका ७७: स्थानीय चाडपर्व, जात्रा र मेला.....	४४
तालिका ७८: धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण	४४
तालिका ७९: छुइ हुने र गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण	४५
तालिका ८०: छुई प्रथाको अभ्यास र घरमा रहने कोठा संख्याबीचको सम्बन्ध	४६
तालिका ८१: वन क्षेत्रको अवस्था	४७
तालिका ८२: जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण.....	४८
तालिका ८३: जडीबुटीको विवरण.....	४८
तालिका ८४: चरन क्षेत्र	४८
तालिका ८५: विपद्को प्रभाव	४९
तालिका ८६: जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण	४९
तालिका ८७: विपद्बाट मानवीय क्षति	५०
तालिका ८८: विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय	५०
तालिका ८९: भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण.....	५१
तालिका ९०: विपद्को असर सम्बन्धी विवरण	५१
तालिका ९१: विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार.....	५२
तालिका ९२: संरक्षित पानी मुहान, जमिन र भौतिक संरचना	५२
तालिका ९३: सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था	५३
तालिका ९४: पैदल मार्ग	५३
तालिका ९५: पुल तथा पुलेसा	५४
तालिका ९६: सवारी रुटको विवरण	५४
तालिका ९७: नगर क्षेत्रभित्र चल्ने सवारी साधन	५५
तालिका ९८: इन्धन उपयोग विवरण.....	५५
तालिका ९९: बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार	५६
तालिका १००: जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण	५६
तालिका १०१: आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण	५७
तालिका १०२: घरको जगको आधारमा घरपरिवार	५७
तालिका १०३: छानोको प्रकारका आधारमा घरधुरी	५८
तालिका १०४: सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन	५८
तालिका १०५: सरकारी भवन.....	५९
तालिका १०६: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशन सम्बन्धी विवरण	५९
तालिका १०७: शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण.....	५९
तालिका १०८: नगरपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू	६०
तालिका १०९: सामुदायिक संस्था विवरण	६१
तालिका ११०: आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण	६१
तालिका १११: कृषक, उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण	६२
तालिका ११२: बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	६२
तालिका ११३: गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण.....	६३

परिच्छेद १: परिचय

नगर वस्तुगत विवरण नगरपालिकाको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्न तयार गरिने महत्वपूर्ण दस्तावेज हो । वस्तुगत विवरण तयारीका लागि उपयुक्त विधि, औजार तथा तौरतरिका अवलम्बन गरी आवश्यक तथ्याङ्क संकलन र विश्लेषणका माध्यमबाट व्यवस्थित रूपमा प्राप्त सूचनालाई एकीकृत गरी वस्तुगत विवरणको दस्तावेज तयार गरिएको हुन्छ । बुढीनन्दा नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, नीतिगत तथा कानुनी आधार, तयारी विधि तथा प्रक्रिया र सीमालाई यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था अँगालेको र तदनुरूपका स्थानीय तह घोषणा भएपश्चात् स्थानीय तहलाई आफ्नो क्षेत्रको विकासको जिम्मेवारी प्रभावकारी तरिकाले निर्वाह गर्नुपर्ने हालको पहिलो आवश्यकता देखिएको छ । जनताको सबैभन्दा निकटको सरकारको रूपमा गाउँपालिका अथवा नगरपालिकाको व्यवस्था गरेको छ । जस अनुसार स्वायत्तताको उच्चतम अभ्यास तथा विकेन्द्रीकरणको माध्यमद्वारा स्थानीय शासनमा सहभागिता, जवाफदेहिता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्वको मर्मलाई समेत उच्चतम महत्व दिइएको छ । स्थानीय जनताले प्राप्त गर्ने सेवा सुविधालाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाई विकास प्रक्रियालाई समेत उच्च गति दिनुपर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको काँधमा आएको छ । सहकारिता, समन्वय र सहअस्तित्वका आधारमा सञ्चालन हुने स्थानीय शासन प्रक्रियामा जनसहभागिता र साभेदारीको सुदृढीकरण गर्न नीतिगत तथा व्यवहारिक अभ्यासहरू अगाडि बढीरहेका छन् ।

विकसित सन्दर्भमा संविधानप्रदत्त अधिकार बमोजिमको भूमिका निर्वाह गर्न नवनिर्वाचित पदाधिकारीको कुशल नेतृत्वमा शासन सञ्चालन र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी रूपले दिशानिर्देश गर्नु आवश्यक छ । स्थानीय सरकारका गतिविधिहरूबाट जनआकांक्षाको व्यवस्थापनमा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्नुपर्ने अहिलेको टड्कारो आवश्यकता रहेको छ । विद्यमान आर्थिक सामाजिक अवसरहरू एवं नगरपालिकाको आर्थिक स्रोत, स्रोतका अन्य सम्भावनाहरू, मानव संसाधन लगायतका उपलब्ध अन्य स्रोतहरूको अधिकतम उपयोग गरी प्राथमिकताका आधारमा योजनाहरूको चयन गर्न सघाउ पुग्ने हुन्छ । यस कार्यमा सहयोग पुर्याउनका लागि सूचना तथा अन्य तथ्यांकहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ ।

नेपाल सरकारले समेत गाउँ तथा नगर क्षेत्रको समग्र वस्तुस्थिति भल्किने वस्तुगत विवरणको ढाँचा तयार गरी उपलब्ध गराई यथाशक्य छिटो तयार गर्न पत्राचार गरेको संदर्भ एकातिर रहेको छ भने अर्कोतर्फ वस्तुगत विवरणले नगरपालिका तहमा तर्जुमा हुने योजनाका लागि समेत सूचनाको आधार तयार गर्न महत्वपूर्ण हुनेछ । विद्यमान कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका साथसाथै सरोकारवालासँगको परामर्श र विगतका सफल अभ्यासको आधारमा तयार गरिएको वस्तुगत विवरणले नगरपालिकाको सेवा प्रवाह, आन्तरिक स्रोत परिचालन तथा योजनावद्ध विकासमा टेवा पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

नगर क्षेत्रको विकासको विद्यमान अवस्था, संभावना र स्रोतको सम्बन्धमा आवश्यक सूचना व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाको समग्र स्थिति भल्किने वस्तुगत विवरण तयार गर्नु यस प्रतिवेदनको प्रमुख उद्देश्य हो । यसका विशेष उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन् ।

- नगरपालिकाको जनसांख्यिक, भू-जैविक, भौतिक, मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, वातावरण र संस्थागत क्षेत्रको विषयगत र वस्तुगत स्थिति चित्रण हुने गरी वस्तुगत विश्लेषण विवरण तयार गर्ने
- नगरपालिका, विषयगत कार्यालय/शाखा, संघ/संस्थाको विवरण, अध्ययन, सर्भेक्षण तथा प्रगति प्रतिवेदनबाट प्राप्त आधारभूत तथा संस्थागत तथ्याङ्क एकीकृत र विश्लेषण गरी विषयगत रूपमा नगरको एकीकृत वस्तुगत विवरण तयार गर्ने
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाह, स्थानीय राजश्वको आधार र दर निर्धारण र विकास निर्माण कार्यका लागि आवश्यक वस्तुगत तथा विषयगत सूचना उपलब्ध गराउने
- नगरपालिकाको वार्षिक, एकीकृत, आवधिक/रणनीतिक तथा गुरुयोजना र विषयगत योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि विषयगत र खण्डीकृत सूचना विवरण उपलब्ध गराउने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू

नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यलाई चरणबद्ध र व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न देहायअनुसारका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू रहेका छन् ।

क. नेपालको संविधान: नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय तहको अधिकार अनुसूची ८ को क्रम संख्या नम्बर ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरिएको छ ।

ख. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४: ऐनको दफा ११ को उपदफा २ च, ड र थ मा गाउँपालिका वा नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र अन्तरगत तथ्यांक संकलन र अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । जस अन्तरगत, जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कुल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास सूचकांक, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क संकलन र प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्ध, पार्श्वचित्र तथा स्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखनलाई गाउँपालिका वा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार भनी उल्लेख गरिएको छ ।

ग. स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा कार्यविधि, २०७४: दिग्दर्शनमा “गाउँपालिका वा नगरपालिकाले वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नुपूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । अद्यावधिक वस्तुगत विवरण आफ्नो वेबसाइट मार्फत् सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ” भनी प्रष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको छ ।

१.४ तयारीका चरण

नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको गाउँ/नगरपालिका वस्तुगत विवरण ढाँचा, विगतका सिकाइ, सम्बन्धित विषय विज्ञका सुझाव र नगरपालिकाका सरोकारवालासँगको सहमतिअनुसार वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । वस्तुगत विवरण तयारीमा देहाय बमोजिम चरण र प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ ।

१.४.१ सहमति निर्माण

नगर वस्तुगत विवरण तयारीका लागि विद्यमान कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था तथा उपलब्ध कार्यविधि अनुसार जिल्ला समन्वय समितिमार्फत् सामुदायिक विकास कार्यक्रम अन्तरगत विश्व खाद्य कार्यक्रमसँग समन्वय गरी प्राविधिक सहयोग परिचालन गरिएको छ । सामुदायिक विकास कार्यक्रमको क्षमता सुदृढीकरणमार्फत् स्थानीय शासन प्रणालीमा सुदृढीकरणमा सहयोग पुऱ्याउने रणनीति तथा कार्यक्रम अनुसार नगरसभा, नगर कार्यपालिका र नगर विकासका

सरोकारवालासँग राय परामर्शका आधारमा नगर कार्यपालिकाको नेतृत्वमा निर्धारित ढाँचा, तथ्याङ्कका विधि तथा प्रक्रिया अनुसार नगर वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । यस प्रक्रियामा विश्व खाद्य कार्यक्रमबाट प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय सहयोग परिचालन गरिएको थियो ।

१.४.२ नगर वस्तुगत विवरण तयारीको ढाँचा, सर्भेक्षण औजार तथा कार्यविधि र प्रक्रिया निर्धारण

नेपाल सरकारबाट उपलब्ध स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी स्तरीय ढाँचा, सर्भेक्षण औजार र कार्यविधिलाई नगर सभाबाट स्वीकृत गरी निर्धारण ढाँचा, सर्भेक्षण औजार र कार्यविधि बमोजिम नगर वस्तुगत विवरण तयार गर्ने निर्णय गरियो । यसका साथै नगर कार्यपालिकाको नेतृत्वमा नगर विकासका सरोकारवालाको सक्रिय सहभागिता र सहयोगमा उपलब्ध नगरपालिका वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा, सर्भेक्षण औजार तथा कार्यविधिका अतिरिक्त नगरपालिकाको स्थानीय परिवेश, विशिष्टता अनुसार नगर वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

१.४.३ नगरपालिकास्तरीय अभिमुखीकरण

नगर कार्यपालिकाको आयोजनामा नगरसभा, कार्यपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी र नगर विकास सरोकारवालाबीच साझा धारणा, बुझाइ र कार्ययोजना तयार गर्न चैत्र २० गते एक दिवसीय नगरपालिकास्तरीय अभिमुखीकरण कार्यशालाको आयोजना गरियो । यस कार्यशालाको उद्देश्य नगर सभा तथा कार्यपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा नगर विकासका सरोकारवालाबीच नगर वस्तुगत विवरणको आवश्यकता, तयारी विधि तथा प्रक्रिया, वस्तुगत विवरण स्तरीय ढाँचा, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण औजार, विधि तथा प्रक्रिया र सम्बन्धित सरोकारवालाको सहभागिता, सहयोग र प्रतिवद्धतालागायत विविध पक्षका बारेमा जानकारी गराउने तथा छलफल गर्ने रहेको थियो । अभिमुखीकरण कार्यक्रममा नगर वस्तुगत विवरणको आवश्यकता, कानुनी तथा नीतिगत आधार, स्तरीय ढाँचा, तथ्याङ्कको विषय क्षेत्र, स्रोत, संकलन र विश्लेषणका औजार, तयारी विधि तथा प्रक्रियामा तर्जुमा प्रक्रियाबारे अन्तरक्रियामूलक छलफल गरी समान धारणा तथा बुझाइ कायम गरिएको थियो । यस क्रममा नगरपालिका तथा सरोकारवालाको जिम्मेवारी र भूमिका तथा प्रतिवद्धताबारे राय परामर्श गरी कार्यतालिका समेत तयार गरियो ।

१.४.४ तथ्याङ्क संकलन

वस्तुगत विवरण तयारीका लागि मुख्य गरेर प्राथमिक र द्वितीय स्रोतबाट तथ्यांक संकलन गरिएको छ । प्राथमिक स्रोतमा पारिवारिक विवरण संकलन तथा सहभागितामूलक तथ्यांक संकलन फारम प्रयोग गरिएको थियो । द्वितीय स्रोतबाट तथ्यांक संकलनका लागि संस्थागत सर्भेक्षण फारम उपयोग गरियो । तथ्यांक संकलनका लागि उपयोग गरिएका फारम अनुसूची-१७ मा प्रस्तुत गरिएको छ । संस्थागत तथ्याङ्कको प्रमुख स्रोतहरूमा नगर कार्यपालिका कार्यालय, जिल्लास्थित विषयगत तथा डिभिजन कार्यालय, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, गैसस र समुदायमा आधारित संस्था, बैंक तथा वित्तीय संस्था र उक्त कार्यालय, निकाय र संस्थाको अभिलेख तथा प्रतिवेदन र अनुसन्धानमूलक दस्तावेजहरू प्रमुख रूपमा रहेका छन् । निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, स्थानीय सहजकर्ता तथा गणकहरू परिचालन गरी उपलब्ध सर्भेक्षण विधि तथा तत्सम्बन्धी औजार बमोजिम तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । प्राप्त तथ्याङ्कलाई सूचनाको आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्कशास्त्रीय विधि अनुसार Database management तथा IT विज्ञहरूद्वारा विश्लेषण गरियो । यसलाई <https://afp.robuststaging.biz> मा Log in गरि हेर्न सकिने बनाईएको छ ।

१.४.५ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र स्रोत नक्सा तयारी

प्राप्त तथ्याङ्कलाई सूचनाको आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्कशास्त्रीय विधिद्वारा विश्लेषण गरिएको छ । प्राप्त तथ्याङ्क तथा विवरणलाई विषय क्षेत्रगत, वडागत र सामाजिक संरचनागत (लैंगिक र जातिगत) रूपमा समेत विश्लेषण गर्ने प्रयास

गरिएको छ । तथ्याङ्क विश्लेषणबाट प्राप्त सूचना तथा विवरणलाई सम्भव भएसम्म विषयगत, वडागत, लैंगिक र जातिगत रूपमा खण्डीकृत गरी प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ । तथ्याङ्क न्यूनतम भएका विषय तथा सूचकहरूमा केन्द्रीय तथ्यांक विभागको साविक गाविसको तथ्यांकलाई हालको वडागत मानसँग मेलखाने गरी प्रस्तुत गरिएको छ । यसैगरी, जिल्लागत रूपमा मात्र प्रतिवेदन वा अभिलेखबाट प्राप्त तथ्यांकलाई नगरपालिकाको प्रतिनिधित्व हुने वा सामान्यीकरण गर्न मिल्ने हदसम्म सोही अनुसार हुने गरी उल्लेख गरिएको छ । विश्लेषणबाट प्राप्त सूचनाहरूमध्ये भौगोलिक, भौतिक, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक विवरणलाई भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित स्रोत नक्सा तयार गरियो ।

१.४.६ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयारी

नेपाल सरकारबाट उपलब्ध नगर वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा, नगर कार्यपालिका र सरोकारसँगको छलफल र निष्कर्ष बमोजिम नगर वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयार गरियो । मस्यौदा तयार गर्दा उपलब्ध स्तरीय ढाँचा, स्थानीय परिवेश र विशिष्टता विषय तथा सूचना र विवरणलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । मस्यौदामा संभव भएसम्मका सूचनालाई स्रोत नक्साको रूपमा भौगोलिक सूचना प्रणालीमा तयार गरिएको नक्सामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.७ वस्तुगत विवरण सुझाव संकलन

स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण कार्यविधिमा उल्लेखित स्तरीय ढाँचा बमोजिम तयार नगर वस्तुगत विवरणको मस्यौदा प्रस्तुत तथा छलफल गरी सुझाव प्राप्त गर्न नगरपालिका स्तरीय प्रमाणीकरण कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो । कार्यशालामा विषयगत रूपमा मस्यौदा वस्तुगत विवरणको सूचना तथा विवरण प्रस्तुत गरी विषयगत समूह तथा वृहत् समूह छलफलमा गरी सुझाव संकलन गर्नुका साथै वस्तुगत विवरणलाई औपचारिक रूपमा अनुमोदन गरी प्रस्तुत सूचना तथा विवरणलाई नगरपालिकाको आधाररेखा सूचनाको रूपमा लिई योजना तर्जुमा, नतिजा अनुगमन तथा विकासका उपलब्धीको लेखाजोखाको लागि प्रयोग गर्ने प्रतिवद्धता प्राप्त गरिएको थियो । यसैगरी मस्यौदा विवरणमा वडा समिति र शाखा तथा इकाई र जिल्ला समन्वय समिति (जिसस) र सहयोगी निकायहरूलाई उपलब्ध गराई सुझाव संकलन गरियो ।

१.४.८ नगर वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

नगर वस्तुगत विवरण प्रमाणीकरण कार्यशालाबाट प्राप्त राय तथा सुझाव, जिसस, विषयगत शाखा, वडा समिति र सहयोगी निकायबाट समेत प्राप्त सुझावालाई समावेश गरी नगर वस्तुगत विवरणको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.५ सीमा

नगर वस्तुगत विवरणलाई नेपाल सरकारद्वारा जारी गरिएको ढाँचा तथा विगतको सफल अनुभव बमोजिम तयार गरिएको छ । विवरणमा यथाशक्य बढी सूचना समाविष्ट हुने गरी तयारी गर्ने प्रयास गरिएको भएता पनि स्थानीय शासन सञ्चालनको सुरुवाती अवस्था भएको हुँदा कानुनी, नीतिगत तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवहारिक कठिनाइहरू आइपुग्यो । सोका बावजुद सम्बन्धित सबैको प्रयासबाट नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्य पूरा गरिएको छ । प्रस्तुत तथ्यांकलाई संभव भएसम्म वडागत र सामाजिक रूपमा खण्डीकृत र विषयगत रूपमा एकीकृत गर्ने प्रयास गरिएको छ । नवगठित नगरपालिकामा सीमित कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था, स्रोतसाधनको बावजुद पहिलो प्रयासको रूपमा तयार गरिएको यस वस्तुगत विवरण आगामी दिनमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।

परिच्छेद २: नगरपालिकाको विद्यमान अवस्था

बुढीनन्दा नगरपालिका प्रदेश नं. ७ अन्तरगत बाजुरा जिल्लामा अवस्थित उच्च पहाडी विशेषता बोकेको नगरपालिका हो । साविक कोल्टी, कोटिला, पाण्डुसैन, बाँधु र जगन्नाथ गाविस मिलेर बनेको बनेको यो नगरपालिका २३२.४८ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । यस परिच्छेदमा यस क्षेत्रको भौगोलिक अवस्थिति, ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण, राजनीतिक अवस्थिति, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता, विकास संभावनाहरूलाई देहाय बमोजिमका शीर्षकहरूमा व्याख्या गरिएको छ ।

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

समुन्द्री सतहका करिब २६४० मिटरसम्मको उचाइमा रहेको बुढीनन्दा नगरपालिका भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २९ डिग्री २२ मिनेट ४० सेकेन्ड उत्तरदेखि २९ डिग्री ३९ मिनेट ४० सेकेन्ड उत्तरी अक्षांश र ८१ डिग्री ३२ मिनेट २० सेकेन्ड पूर्वदेखि ८१ डिग्री ४३ मिनेट २० सेकेन्ड पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । यो नगरपालिका बाजुरा जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम कोल्टीमा अवस्थित रहेको छ । यो नगरपालिका पूर्व र उत्तरमा हिमाली नगरपालिका, पश्चिममा गौमूल नगरपालिका र बडिमालिका नगरपालिका तथा दक्षिणमा पाण्डवगुफा नगरपालिकासँग सिमाना जोडिएको छ । जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको १०.६२ प्रतिशत भूभाग ओगट्ने यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल २३२.४८ वर्ग किमी रहेको छ । नगरपालिकाको वडागत क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: भौगोलिक अवस्थिति

वडा नं.	समावेश साविक गाविस	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१	बाँधु (८,९), कोल्टी (१) र जगन्नाथ (९)	२३.०४	९.९१
२	कोल्टी (२,३)	५.०९	२.१९
३	कोल्टी (४,८,९)	३८.९२	१६.७४
४	कोल्टी (५-७)	१०१.८४	४३.८०
५	कोटिला (१-४)	७.००	३.०१
६	कोटिला (५-९)	१३.७२	५.९०
७	पाण्डुसैन (१-४,९)	२४.६५	१०.६०
८	पाण्डुसैन (८)	८.२२	३.५४
९	पाण्डुसैन (६,७)	७.१६	३.०८
१०	पाण्डुसैन (५)	२.८५	१.२३
जम्मा		२३२.४८	१००

स्रोत: सघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, २०७४

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण

ऐतिहासिक रूपले खस राज्य अन्तरगत रहेको यस क्षेत्र सुदूरपश्चिमी भाषा, संस्कृति र सभ्यता रहेको स्थल हो । कृषि उत्पादन, यातायात र बजारका हिसाबले यस क्षेत्रको महत्वपूर्ण स्थल कोल्टी यस नगरपालिकामा रहेका छ । बुढीनन्दा नगरपालिका ऐतिहासिक रूपले महत्वपूर्ण, प्राकृतिक रूपले सुन्दर र साँस्कृतिक रूपले विविधता युक्त क्षेत्र हो । वडा नं. ४ मा अवस्थित बुढीनन्दाको मन्दिरका नामबाट यस नगरपालिकाको नामकरण भएको देखिन्छ । नवगठित स्थानीय तह अन्तरगत साविक कोल्टी, कोटिला र पाण्डुसैन गाविसका पुरै भूभाग एवं बाँधु र जगन्नाथ गाविसका आंशिक भूभागलाई मिलाएर वि.सं. २०७३ मा बुढीनन्दा नगरपालिकाको गठन गरिएको हो ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

बुढीनन्दा नगरपालिका प्रदेश नं. ७ अन्तरगत बाजुरा जिल्लाको सदरमुकाममा अवस्थित रहेको छ । साविकका ५ गाविसहरू (कोल्टी, कोटिला र पाण्डुसैनकाका पूरै भूभाग र बाँधु एवं जगन्नाथका आंशिक भूभाग) समावेश गरी बनाइएको यस नगरपालिकामा १० वडाहरू रहेका छन् । बाजुरा जिल्लामा विद्यमान ४ नगरपालिका र ५ नगरपालिका गरि ९ स्थानीय तहमध्ये बुढीनन्दा नगरपालिका पनि एक हो । नगरपालिकाको केन्द्र साविक कोल्टी गाविसको कार्यालय रहेको स्थानमा रहेको छ । पूर्ववत् रुपमा नेपालको सुदूरपश्चिम विकास क्षेत्रमा पर्ने सेती अञ्चलको बाजुरा जिल्लामा रहेको यो नगरपालिका जिल्लाभित्रको प्रतिनिधि सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि जिल्लाकै एउटा मात्र निर्वाचन क्षेत्र रहेको एवं प्रदेश सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि प्रदेश क अन्तरगत पर्दछ ।

२.४ धरातलीय अवस्था

हिमाली जिल्ला अन्तरगत रहेको यस क्षेत्रमा धरातलीय स्वरूपका हिसाबले हिमाली तथा उच्च पहाडी क्षेत्रको अधिकांश जमिनको बनौट भीरालो प्रकृतिको छ भने नदी तटीय क्षेत्र लगायतका अन्य क्षेत्रमा पनि समथर जमिन पनि रहेको छ । उच्च पहाडी श्रृंखलाले बनेको यस नगरपालिकामा कडा खालको चट्टानी भूभाग, भीरपाखा तथा बसोबासयोग्य क्षेत्र सहितको विविधतायुक्त धरातलीय अवस्थिति रहेको छ । यस क्षेत्रमा विभिन्न स्थानमा गरी करिब ३४.०९ प्रतिशत समथर भूभाग रहेको छ र कडा खालको चट्टान र भीरलगायत अन्य बाँभो क्षेत्र ४.९७ प्रतिशत रहेको छ ।

२.५ प्राकृतिक सम्पदा

नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफलको १२.७ प्रतिशत क्षेत्र खेती भूमी रहेको छ । वन क्षेत्रले ओगटेको क्षेत्र हेर्दा जंगल र भाडी गरी करिब ४८ प्रतिशत, घाँसे मैदान क्षेत्र ३४.०९ प्रतिशत रहेको छ । बड्डीगाड, कालगोठी खोला, नारीघाट, पाथरगाड, सिंगारेगाड, कट्टेखोलाजस्ता साना ठूला नदी एवं दानुवामाण्डुको छहरा र रिगी छहरा यहाँको मुख्य प्राकृतिक सम्पदाहरू हुन् । विभिन्न साना खोला तथा निर्मित कुलो तथा नहरहरू सिंचाइको स्रोतको रुपमा रहेका छन् । साथै केही ठूला नदीहरू बडि गाड, माझ कुलो, नारीघाट, कुरु खोला, लगायत खोलाबाट यस क्षेत्रमा साना जलविद्युत् आयोजनाहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । जैविक विविधताका हिसाबले उच्च पर्वतीय चिसो हावापानीमा पाइने जीव तथा वनस्पतिहरूमा यासागुम्बा, गुच्ची च्याउ, चिराइतो, पाँचऔँले, टिमुर, सतुवा, चुत्रो, सिमलजडी मुख्य रुपमा रहेका छन् यसका पहाडको माथिल्लो भागका अधिकांश स्थानमा वन तथा खर्कहरू रहेका छन् । नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको देउलीकोट, सिमचौर ताल, नुनदीनाजस्ता मनोरञ्जनस्थलहरूले समेत यस क्षेत्रको आकर्षण बढाएको छ । नगरपालिकाको जमिनमा खेती गरिएको जमीन, जंगल, चरण क्षेत्र, बगर भाडी तथा पानीले ढाकेको क्षेत्र सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २: प्राकृतिक सम्पदा

क्र.सं.	जमिनको प्रकार	क्षेत्रफल (वर्ग किमिमा)	प्रतिशत
१	बाँभो जमिन	११.५५	४.९७
२	खेती गरिएको जमिन	२९.६६	१२.७६
३	वन	८४.५८	३६.३८
४	घाँसे मैदान	७९.२५	३४.०९
५	ताल पोखरी	०.३३	०.१४
६	बलौटे जमीन	०.९७	०.४२
७	भाडी	२६.१४	११.२४
	जम्मा	२३२.४८	१००.०

स्रोत: स्थलरूप नक्सा, नापी विभाग तथा स्थानीय निकाय पुनर्संरचना आयोगको प्रतिवेदन २०७४

२.६ साँस्कृतिक उत्कृष्टता

क्षत्री, ब्राम्हमण, ठकुरी, दलित जातिको मिश्रित बसोबास रहेको यस नगरपालिकामा मुख्य कामकाजी भाषाका साथै बोलीचालीको भाषा पनि नेपाली नै रहेको पाइन्छ। धार्मिक रूपमा हिन्दू धर्मालम्बीहरूको उच्च बाहुल्यता रहेको यो क्षेत्रमा मनाइने चाडपर्वहरूमा नयाँ वर्ष विशुपर्व, गौरा पर्व, दशैं, तिहार, माघे सङ्क्रान्ति, महाशिवरात्री आदि रहेका छन्। धार्मिक तथा भाषिक रूपमा करिब एकरूपता रहेको यो क्षेत्रमा चाडपर्वका समयमा गरिने विभिन्न क्रियाकलापहरूले यहाँको सामाजिक र साँस्कृतिक उत्कृष्टता झल्काउने गर्दछन्। भेषभूषाका रूपमा पुरुषहरूले मुख्य रूपमा दौरा, सुरुवाल, टोपी तथा कोट र महिलाले गुन्यु चोली र पटुकी लगाउने गर्दछन्। यस नगरपालिकामा रहेका कोटिला, जजल्ली महादेव, अठपाली लुङ्गाडा महादेव मन्दिर, बराहदेउ मन्दिर, थानपाटन, पादुका त्रिवेणी, चन्दननाथ, तलोगोठी देवता, बुढीनन्दा, बडीमालिका मन्दिर, कैलाशमाण्डौ, रिगी छहरा, सागरकोट मन्दिर, रान, दानुवा भाडु, मालिका जस्ता मन्दिर महत्वपूर्ण धार्मिक/साँस्कृतिक सम्पदाहरू हुन्।

२.७ विकासका सम्भावनाहरू

बुढीनन्दा नगरपालिका विकासका प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ, भन्ने कुरालाई यस क्षेत्रीय रहेका प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरू, आर्थिक अभ्यास र उपलब्ध मानवीय पूँजी तथा पूर्वाधार लगायतको अवस्थाले पुष्टि गर्दछ। नगर विकासका सम्भावनाहरूलाई देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: विकासका सम्भावनाहरू

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्भावना
१	प्राकृतिक स्रोत तथा साधन	<ul style="list-style-type: none"> ठण्डा तथा उपोष्ण हावापानी र उच्च पहाडी क्षेत्रीय जैविक विविधता बाह्रै महिना बहने साना नदी तथा खोला पाटन तथा चरन क्षेत्र नदी तटीय समथर भूभाग चन्दनाथ, बडीमालिका, कैलाशमाण्डौ, पादुका त्रिवेणी, बुढीनन्दा, थानपाटन, मराड पर्यटकीय स्थल, वडुडीजवन बाईसीधारा तीर्थस्थल, हाटकोट पर्यटकीय स्थल जस्ता रमणीय क्षेत्र
२	आर्थिक	<ul style="list-style-type: none"> धान, कोदो, गहुँ जस्ता उत्पादन व्यवसायिक फलफूल तथा तरकारी उत्पादन जडीबुटीको दीगो संकलन तथा व्यवस्थापन एवं प्रशोधन उन्नत पशुपंक्षीपालन बैंक तथा वित्तीय सुविधा विस्तार
३	सामाजिक	<ul style="list-style-type: none"> उमावि तथा स्नातकसम्मको शैक्षिक संस्थासम्मको पहुँच आयुर्वेदिक औषधालय, स्वास्थ्य चौकी, केन्द्र लगायतका स्वास्थ्य सुविधा पूर्ण सरसफाइको अभ्यास पाइप धारामा आधारित खानेपानी सुविधा विस्तार
४	वन तथा वातावरण	<ul style="list-style-type: none"> वनको क्षेत्रफल कुल ८४५८ हेक्टर रहेको सामुदायिक वन ३२ र कवुलियती वन २२ वटा रहेको वन क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित घरपरिवार संख्या ४३२७ रहेको मध्य पहाडी, उच्च पहाडी र हिमाली हावापानी र जैविक विविधता रहेको
५	भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> सडक पूर्वाधारको विस्तार

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्भावना
		<ul style="list-style-type: none"> ● विद्युत् एवं संचार सुविधाको विस्तार ● आवश्यकता अनुसारका पुल तथा साँघुको निर्माण ● मुख्य वजारमा पक्की सडक तथा ढल निर्माण
६	सुशासन तथा संस्थागत	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरकार्यपालिका, विषयगत शाखा, समितिको गठन र सञ्चालन ● गैससको विकास कार्यमा संलग्नता

२.८ मानव विकास सूचकांक र गरिबी

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ तथा गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ मा बाजुरा जिल्लाको सन्दर्भमा औलाइएका तथ्यहरूलाई बुढीनन्दा नगरपालिकाका हकमा पनि सामान्यीकरण गरिएको छ । नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४ अनुसार बाजुरा जिल्ला मानव विकास सूचकांकका दृष्टिकोणले ७५ जिल्लाहरूमध्ये सबैभन्दा तल रहेको छ । यस जिल्लाको मानव विकास सूचकांकको मान ०.३६४ रहेको छ । जसअनुसार औसत आयु ६३.९२ वर्ष तथा प्रतिव्यक्ति आमदानी ५२३ अमेरिकी डलर रहेको छ । राष्ट्रिय योजना आयोगको गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ अनुसार यस क्षेत्रमा ६४.१ प्रतिशत गरिबी रहेको देखिन्छ ।

परिच्छेद ३: जनसंख्याको अवस्था

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको जनसांख्यिक अवस्थासँग सम्बन्धित वस्ती, घरधुरीको विवरण, जनसंख्या बनौट, संरचना तथा वितरण जस्ता विषयहरू समाविष्ट रहेका छन् ।

३.१ जनसंख्या वितरणको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नगरपालिकाको जनसंख्या १८७७६ रहेको छ । घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार नगरपालिकाको जनसंख्या २११६६ रहेको छ । वडाअनुसार सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ३ मा ३०९६ रहेको छ भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. २ मा १४६६ रहेको देखिन्छ । जस अनुसार हालको औसत घरपरिवारको आकार ६.०२ र लैंगिक अनुपात १०९.४ रहेको छ । जनगणना २०६८ र हालको सर्भेक्षण अनुसार जनसंख्याको अवस्थालाई वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४: जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं	घरपरिवार	जनगणना २०६८ अनुसार					घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार					
		जनसंख्या			औसत परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात	घरपरिवार	जनसंख्या			औसत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला				जम्मा	पुरुष	महिला		
१	५३२	२,५३७	१,१८८	१,३४९	४.७७	८८.०७	५३९	२९४५	१५१२	१४३३	५.४६	१०५.५
२	३४५	१,५९२	८०८	७८४	४.६१	१०३.०६	२५५	१४६६	७५५	७११	५.७५	१०६.२
३	४७८	२,७०८	१,३९३	१,३१५	५.६७	१०५.९३	५३४	३०९६	१६७१	१४२५	५.८०	११७.३
४	२९९	१,९६४	९९२	९७२	६.५७	१०२.०६	२७१	१८०४	९४८	८५६	६.६६	११०.७
५	३०३	१,६७०	८१६	८५४	५.५१	९५.५५	३२७	१९३१	१०४१	८९०	५.९१	११७.०
६	३११	१,५५४	७५८	७९६	५.००	९५.२३	३१९	१९६७	१०१२	९५५	६.१७	१०६.०
७	३७६	२,१५२	१,०७१	१,०८१	५.७२	९९.०७	४४२	२६९४	१३९८	१२९६	६.१०	१०७.९
८	२४९	१,५३७	७७६	७६१	६.१७	१०१.९७	२६८	१७१२	८७५	८३७	६.३९	१०४.५
९	२६६	१,४७५	७४५	७३०	५.५५	१०२.०५	२७८	१७५०	९०५	८४५	६.२९	१०७.१
१०	२९३	१,५८७	८०४	७८३	५.४२	१०२.६८	२८५	१८०१	९३७	८६४	६.३२	१०८.४
जम्मा	३४५२	१८,७७६	९,३५१	९,४२५	५.४४	९९.२१	३५१८	२११६६	११०५४	१०११२	६.०२	१०९.४

स्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, २०६८ तथा घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

३.२ जनघनत्वको अवस्था

नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २३२.४८ वर्ग कि.मि. र जनसंख्या २११६६ रहेको छ । वडागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा कम क्षेत्रफल वडा नं. १० को २.८५ वर्ग किमि र सबैभन्दा बढी क्षेत्रफल वडा नं. ४ को १०१.८४ वर्ग किमि रहेको देखिन्छ । नगरपालिकाको जनघनत्व ९१.०४ जना प्रति वर्ग किमि रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५: जनघनत्वको अवस्था

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वर्ग किमि)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	प्रतिशत	
१	२,५३७	१३.५१	२३.०४	९.९१	१२७.८२
२	१,५९२	८.४८	५.०९	२.१९	२८८.०२
३	३,०९६	१४.४२	३८.९२	१६.७४	७९.५५
४	१,८०४	१०.४६	१०१.८४	४३.८१	१७.७१
५	१,६७०	८.८९	७.००	३.०१	२३९.८६
६	१,५५४	८.२८	१३.७२	५.९०	१४३.३७
७	२,१५२	११.४६	२४.६४	१०.६०	१०९.३३
८	१,५३७	८.१९	८.२२	३.५४	२०८.२७

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वर्ग किमि)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	प्रतिशत	
९	१७५०	७.८६	७.९६	३.०८	२४४.४१
१०	१८०१	८.४५	२.८५	१.२३	६३१.९३
जम्मा	२११६६	१००	२३२.४८	१००	९१.०४

स्रोत: संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, २०७४

३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेरका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समूह अनुसार ५ वर्षमुनिको १३.३ प्रतिशत र ७० वर्षमाथिको कुल ३.२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। लैंगिकताका आधारमा वडागत रूपमा उमेर समूह अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	०-५ वर्ष		६-१४ वर्ष		१५-१८ वर्ष		१९-२४ वर्ष		२५-४९ वर्ष		५०-५९ वर्ष		६०-६९ वर्ष		७० वर्ष भन्दा बढी	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१	१८३	१५६	३१२	३००	१४५	१६१	४८२	४४८	१७३	१८८	८७	७२	७१	५९	५९	४९
२	८४	८०	१७६	१५४	७०	७९	२४५	२१०	८०	८२	३८	४४	३९	४५	२३	१७
३	२२५	१८१	४२५	३१८	१४५	१४०	४५७	४१०	१९०	१७५	१०७	१०८	७३	६१	४९	३२
४	९२	९२	२०९	२०७	६१	६९	३१५	२९१	१०६	९७	७०	४५	५१	२२	४४	३३
५	१२५	१२०	२१३	२२९	१०३	७५	३०२	२४७	१३०	१०४	७६	५२	५२	३४	४०	२९
६	१६१	१३२	२०१	२०२	९५	८६	२५२	२५४	१५०	१३८	६१	५४	५५	५८	३७	३१
७	२२०	१८२	३०९	२७७	११४	१२७	४२१	३६०	१५७	१९०	७८	७१	६३	५७	३६	३२
८	११७	१३३	२२२	१८७	८४	७६	२४२	२२०	९३	१११	५५	४९	३३	२९	२९	३२
९	१४०	१२४	२२३	२१२	७०	९१	२४०	२०७	९७	९५	५७	५२	४१	३४	३८	२९
१०	१४४	१२०	२०८	१८६	८२	६५	२७४	२५४	११०	१११	५७	५९	४५	४८	१७	२१
जम्मा	१४९१	१३२०	२४९८	२२७२	९६९	९६९	३२३०	२९०१	१२८६	१२९१	६८६	६०६	५२३	४४७	३७२	३०५

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार यस नगरपालिका बोलिने भाषा प्रमुख रूपमा नेपाली नै रहेको छ। घरपरिवार एवं छरछिमेकमा सम्वादका लागि अन्य भाषिकाहरूको पनि प्रचलन त देखिन्छ तथापि नेपाली भाषीको संख्या लगभग शतप्रतिशत रहेको देखिन्छ।

३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार धार्मिक हिसाबले नगरपालिकाभित्र हिन्दू धर्म मान्नेहरूको संख्या २०५४८ (९७ प्रतिशत) रहेको छ। त्यसैगरी, बौद्ध, इस्लाम र ईसाइ धर्म मान्नेहरूको जनसंख्या क्रमशः ५३७, ७६ र ५ रहेको देखिन्छ। घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या (घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार)				
	हिन्दू	बौद्ध	इस्लाम	ईसाइ	जम्मा
१	२९२९	१६	०	०	२९४५
२	१४५४	१२	०	०	१४६६
३	३०७५	२१	०	०	३०९६
४	१८०४	०	०	०	१८०४
५	१९२१	५	०	५	१९३१
६	१८७४	१७	७६	०	१९६७

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या (घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार)				
	हिन्दू	बौद्ध	इस्लाम	ईसाइ	जम्मा
७	२५८५	१०९	०	०	२६९४
८	१६९९	१३	०	०	१७१२
९	१४५९	२९१	०	०	१७५०
१०	१७४८	५३	०	०	१८०१
जम्मा	२०५४८	५३७	७६	५	२११६६
प्रतिशत	९७.०८%	२.५४%	०.३६%	०.०२%	१००.००%

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

३.६ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

जातजातिगत आधारमा जनसंख्यालाई हेर्दा सबैभन्दा पहाडी ब्राह्मण क्षत्रीको जनसंख्या ६९.७९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । जस अनुसार पहाडी ब्राह्मण तथा क्षत्रीको जनसंख्या १४७७२, पहाडी दलित ५७३४, पहाडी जनजाति ५७७ र मुस्लिम ८३ रहेको छ । नगरपालिकाको जातजातिगत जनसंख्यालाई वडागत रूपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	पहाडी ब्राह्मण /क्षत्री	पहाडी आदिवासी /जनजाति	पहाडी दलित	मुस्लिम	जम्मा
१	२२७०	७	६६८	०	२९४५
२	७६८	१८	६८०	०	१४६६
३	२४४५	२०	६३१	०	३०९६
४	१७३७	१	६६	०	१८०४
५	१२२१	२	७०८	०	१९३१
६	८८५	३५	९६४	८३	१९६७
७	१७७१	१०७	८१६	०	२६९४
८	१३४९	५७	३०६	०	१७१२
९	११५५	२७०	३२५	०	१७५०
१०	११७१	६०	५७०	०	१८०१
जम्मा	१४७७२	५७७	५७३४	८३	२११६६
प्रतिशत	६९.७९%	२.७३%	२७.०९%	०.३९%	१००.००%

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

३.७ घरमूलीको विवरण

लैंगिकताका आधारमा घरमूलीको स्थिति हेर्दा कुल ३५१८ घरपरिवारमध्ये पुरुष घरमूली हुने घरपरिवार संख्या ३१३८ र महिला घरमूली हुने परिवार ३८० मात्र रहेको छ । लिंगका आधारमा वडागत घरमूलीको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ९: घरमूलीको विवरण

वडा नम्बर	घरधुरी		जम्मा
	महिला घरमूली	पुरुष घरमूली	
१	५८	४८१	५३९
२	५१	२०४	२५५
३	४८	४८६	५३४
४	१८	२५३	२७१
५	२४	३०३	३२७
६	४४	२७५	३१९
७	४७	३९५	४४२
८	२३	२४५	२६८
९	४०	२३८	२७८
१०	२७	२५८	२८५

वडा नम्बर	घरघुरी		
	महिला घरमूली	पुरुष घरमूली	जम्मा
जम्मा	३८०	३१३८	३५१८
प्रतिशत	१०.८०%	२८.३९%	३४.८०%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.८ अपांगताको आधारमा जनसंख्या

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न खालका अपांगता भएका १९० व्यक्तिहरूमध्ये शारीरिक अपांगता भएकाहरूको संख्या सबैभन्दा उच्च (६८.४२ प्रतिशत, १३० जना) रहेको छ। वडागत रूपमा वडा नं. ८ मा सबैभन्दा बढी ३५ जना रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण वडागत रूपमा देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १०: अपांगताको आधारमा जनसंख्या

वडा नं.	अपांगताका आधारमा जनसंख्या						
	शारीरिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	दृष्टिविहीन (आँखा नदेख्ने)	सुन्न नसक्ने (बहिरा)	बोली अकमकिने (भकभके)	श्रवण दृष्टी विहीन	जम्मा
१	२	०	०	०	०	०	२
२	११	०	३	८	०	०	२२
३	८	०	०	३	०	०	११
४	९	०	१	०	०	०	१०
५	१४	०	४	६	०	०	२४
६	१९	०	६	७	०	०	३२
७	१०	२	०	३	०	१	१६
८	३४	०	१	०	०	०	३५
९	१४	०	७	४	१	०	२६
१०	९	०	१	२	०	०	१२
जम्मा	१३०	२	२३	३३	१	१	१९०
प्रतिशत	६८.४२%	१.०५%	१२.११%	१७.३७%	०.५३%	०.५३%	१००.००%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.९ बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको कुल २११६६ जनसंख्यामध्ये करीब ९१ प्रतिशत आफ्नै घरमा बस्ने गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी, स्वदेशमै अन्यत्र रहेको र विदेश गएकाहरूको प्रतिशत क्रमशः ६.३४ र ३.२३ रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरणलाई देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ११: बसोबासको अवस्थाका आधारमा जनसंख्या

वडा नं.	गणना गरेको स्थान बसोबास गरेको	स्वदेशमा अन्यत्र बसोबास गरेको	विदेश गएको
१	२७२४	१२२	९९
२	१४८७	१४७	३२
३	२९४९	१०४	४३
४	१५९४	१४५	६५
५	१७१७	१५१	६३
६	१५८०	९८	१८९
७	२४५०	१९७	४७
८	१५७१	११६	२५
९	१५९८	१०९	४३
१०	१५७०	१५३	७८
जम्मा	१९२४०	१३४२	६८४
प्रतिशत	९०.९०%	६.३४%	३.२३%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.१० वैवाहिक स्थिति

वैवाहिक स्थितिलाई हेर्दा ५१४६ जना अविवाहित, ५३३५ कम उमेर तथा १०६८५ जना एकल विवाहित रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १२: वैवाहिक स्थिति

वडा नम्बर	वैवाहिक स्थिति सम्बन्धी विवरण		कम उमेर
	अविवाहित	एकल विवाह	
१	७५६	१५९३	५९६
२	४०१	७२१	३४४
३	७४५	१५१६	८३५
४	४३८	९६०	४०६
५	३९५	१०२९	५०७
६	४७३	१०१०	४८४
७	६६९	१३४२	६८३
८	४२९	८०६	४७७
९	४२७	८२१	५०२
१०	४१३	८८७	५०१
जम्मा	५१४६	१०६८५	५३३५
प्रतिशत	२४.३१%	५०.४८%	२५.२१%

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

३.११ व्यक्तिगत घटना विवरण (२०७४ चैत्र मसान्तसम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार)

गत वर्षको विवरण अनुसार नगरपालिकामा कुल ८९३ जन्मदर्ता, १२४ मृत्युदर्ता, १५२ विवाह दर्ता भएको देखिन्छ । यस्तैगरी बसाइँसराइको सन्दर्भमा वडा नं. १ मा १३ परिवार बसाइँसराइ गरी आएको १७ परिवार बसाइँसराइ गरी गएको पाइन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १३: व्यक्तिगत घटना विवरण

वडा नम्बर	जन्म	मृत्यु	विवाह	बसाइँसराइ	
				आएको	गएको
१	११२	१८	१८	१३	१७
२	२६	१४	१४		
३	९५	१०	१६		१०
४	१०८	४	१२		३
५	७९	८	१६		१
६	१०४	३०	१०		१०
७	१९८	१८	२९		२
८	४८	२	१०		
९	७८	८	१२		३
१०	४५	१२	१५		६
जम्मा	८९३	१२४	१५२	१३	५२

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको आर्थिक अवस्था, नगर क्षेत्रीभित्र बसोबास गर्ने नगरबासीको मुख्य पेशा तथा सीप, रोजगारी, कृषि, उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय, सहकारी, पर्यटन, बैंक तथा वित्तीय संस्था लगायतका आर्थिक गतिविधि सम्बन्धी विवरणलाई विविध शीर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण

यस शीर्षक अन्तर्गत आर्थिक गतिविधिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१.१ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा अवलम्बन गरिएको पेशामध्ये सबैभन्दा बढी कृषि तथा पशुपालन कार्यमा ९३२१, नोकरी जागीरमा ९५८ जना, उद्योग व्यापारमा ९८ जना तथा व्यवसायिक कार्यमा ९० जना रहेको देखिन्छ। पेशा अनुसार वडागत जनसंख्या सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १४: मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	कृषि तथा पशुपालन	नोकरी जागिर	उद्योग व्यापार	ज्याला मजदूरी	व्यवसायिक कार्य (पत्रकार, बकिल, परामर्श, ठेक्का, पुजारी)	वैदेशिक रोजगारी	विद्यार्थी	गृहिणी	बेरोजगार	कम उमेर	अन्य
१	१५०४	१०१	०	०	०	१९	७२८	०	०	५९३	०
२	५८३	१०२	४	०	२६	२८	३६९	९	१	३४४	०
३	१४०८	११०	०	०	१८	२०	८२७	०	०	७१३	०
४	९४४	१०७	०	०	२	२७	३२१	८	४	३८६	०
५	८४४	१३७	८	११	६	५७	३७७	०	१	४५९	०
६	७४९	४२	४५	३०	१५	८७	५००	२	०	४७६	१९
७	१२६५	५२	१७	२	०	५२	६१७	०	६	६८३	०
८	७२६	७७	११	०	२	१३	४१०	१	२	४६५	०
९	७२९	११८	१३	१	२	२६	३५९	०	०	४९४	०
१०	७९९	११२	०	०	१९	३०	३९६	०	०	४४५	०
जम्मा	९३२१	९५८	९८	४४	९०	३५९	४९०४	२०	१४	५०५८	१९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.१.२ जग्गाको किसिम

नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २३२.४८ हेक्टर रहेकोमा खेती गरिएको जमिन करिब १२.७६ प्रतिशत मात्र रहेको छ।

४.१.३ प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र उपलब्ध हुन सक्ने कृषि, पशु, इन्जिनियरिङ्ग, वन, मेडिसिन, खाद्य प्रशोधन, बकिल, पत्रकार जस्ता प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधन कुल ८० रहेको छ। जसमध्ये सबैभन्दा बढी वडा नं. ६ मा ३१ जना रहेको छ भने वडा नं. २, ३ र ४ मा त्यस्ता दक्षता भएका मानव संसाधन उपलब्ध नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १५: प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण

वडा नम्बर	विषय क्षेत्र अनुसार प्राविधिक मानव संसाधन																जम्मा
	कृषि र पशु		इञ्जिनियरिङ्ग		वन		मेडिसिन		खाद्य प्रशोधन		वकिल		पत्रकार		अन्य		
	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	
१			२	३													५
११५								२									२
६		५		१		१	४					२			५	१३	३१
७						१		१							१	१७	२०
८				१												३	४
९		३						१				१			२	८	१५
१०		२										१					३
जम्मा		१०	२	५		२	५	३				४			८	४१	८०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.१.४ वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण

यस नगरपालिकाबाट वैदेशिक रोजगारीका लागि जाने कुल १६९७ जनामध्ये सबैभन्दा उच्च संख्या भारत जाने ७८.६७ प्रतिशत रहेका छन् । खाडी मुलुक तथा मलेसियाजस्ता देशमा जाने ३१९, जापान, कोरिया जानेको जनसंख्या १९ र युरोप, अमेरिका, अष्ट्रेलिया जाने १५ र अन्य देश जानेको संख्या ९ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १६: वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण

वडा नं	वैदेशिक रोजगारीमा गएकाहरूको संख्या					
	भारत	खाडी मुलुक तथा मलेसिया	युरोप, अमेरिका, अष्ट्रेलिया	जापान वा कोरिया	अन्य देश	जम्मा
१	३००	१५०	३	३	५	४६१
२	१५	२०		२	३	४०
३	२५०	२०				२७०
४	२००	१०				२१०
५	१५०	३०	४	२	१	१८७
६	२००	१०	२	३		२१५
७	१३०	३९	५	४		१७८
८	४०	१२		२		५४
९	२०	१०		२		३२
१०	३०	१८	१	१		५०
जम्मा	१३३५	३१९	१५	१९	९	१६९७
प्रतिशत	७८.६७	१८.८०	०.८८	१.१२	०.५३	१००.००

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.१.५ सुकुम्बासीसम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुल १८८ घरपरिवार सुकुम्बासी रहेका छन् । वडा नं. ६ देखि १० सम्म जम्मा ५ वटा वडामा त्यस्ता परिवार देखिन्छन् भने अन्य वडाहरूमा यस्ता घरपरिवार रहेको देखिँदैन । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १७: सुकुम्बासी सम्बन्धी विवरण

वडा नं	घरपरिवार संख्या	कैफियत
६	२५	
७	३०	
८	४०	
९	३५	
१०	५८	
जम्मा	१८८	

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.१.६ उद्योग सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका ७ वटा उद्योगहरू मध्ये १ साना, १ घरेलु र ५ वटा लघु उद्योग रहेका छन् । यी उद्योगहरूबाट ५ जना महिला र १६ जना पुरुषले प्रत्यक्ष रूपमा रोजगारीको अवसर प्राप्त गरेको देखिन्छ । उद्योगहरू रहेका स्थान, उत्पादन हुने वस्तु र उत्पादित वस्तुबाट हुने वार्षिक आम्दानी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १८: उद्योगसम्बन्धी विवरण

उद्योगको नाम तथा ठेगाना	वडा नम्बर	उद्योगको स्वामित्व	उद्योगको प्रकार	प्रत्यक्ष रोजगारी जना			उत्पादन हुने वस्तु र सेवाको नाम	उत्पादित वस्तु र सेवाबाट भएको वार्षिक आम्दानी (रु हजारमा)
				महिला	पुरुष	जम्मा		
शम्भु चाउमिन उद्योग	१	निजी	लघु	२	३	५	चाउमिन	२००
पुष्पा फर्निचर उद्योग	१	निजी	लघु		२	२	टेबल, दराज	३००
दिपेश फर्निचर उद्योग	२	निजी	लघु		३	३	टेबल, दराज	२००
महतारा ग्रील उद्योग	२	निजी	लघु		३	३	गेट, ग्रील सम्बन्धी	४००
सिस्नु पाउडर	३	निजी	घरेलु	२	२	४	सिस्नु पाउडर	५०
हिमाली फर्निचर	९	निजी	लघु		२	२	कुर्ची, टेबल आदि	५०
बुद्ध हाते कागज	१०	निजी	साना	१	१	२	नेपाली कागज	१००
जम्मा				५	१६	२१		१३००

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

४.२ कृषि तथा पशु विकास

यस शीर्षकमा सिंचाइ, कृषि तथा पशु विकास सम्बन्धी गतिविधिहरूलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.२.१ सिंचाइ सुविधा सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा वर्षेभरी र मौसमी गरी ३९ वटा सिंचाइ पूर्वाधारबाट करिब ५७८ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुगेको देखिन्छ । यस्तो सुविधाबाट ६२०० घरपरिवार लाभान्वित रहेका छन् । आयोजनागत रूपमा सिंचाइको स्थान, किसिम, माध्यम, उपलब्धता, सिंचित जमिन तथा लाभान्वित घरधुरी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १९: सिंचाइ सुविधा सम्बन्धी विवरण

सिंचाइ सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नम्बर	सिंचाइको किसिम	सिंचाइको माध्यम	स्रोतको विवरण		सिंचाइको उपलब्धता	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
				इकाई	परिमाण			
माभकुलो	१	कुलो	कुलो		५	वर्षेभरी		५००
सिउनेकुलो	१	कुलो	कुलो		४	वर्षेभरी		३५०
कोटकुलो	२	नहर	नहर		३	वर्षेभरी		३००
सेरकोट कुलो	२	नहर	नहर		५	वर्षेभरी		२८०
कालगोटी कुलो	३	कुलो	कुलो	किमि	१	वर्षेभरी		८०
जैलुबड्डाला कुलो	३	कुलो	कुलो	किमि	३	वर्षेभरी		२५०
विरसैन कुलो	५	नहर	नहर	किमि	३	वर्षेभरी		२००
कालसिल कुलो	५	कुलो	कुलो	किमि	३	वर्षेभरी		१५०
दम्खेत सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	२	२१
नौलाखेत सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	३	१५
डोबकुवा सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	३०	७५
लिंगुडेखोला देउमाडु सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	१००	६०
उखाडा सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	२	१५
गोडखेत सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	९	५८
पलातीवगर सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	५	२०
धाराखोला पन्सेरी सिंचाइ कुलो	६	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	४	२०
कालोगाड सिंचाइ कुलो	७	नहर	नहर	किमि	०.८	मौसमी		५००
खड्कावाडा सिंचाइ कुलो	७	नहर	नहर	किमि	०.५	मौसमी		१८०
अलेगा सिंचाइ कुलो	७	नहर	नहर	किमि	०.४५	मौसमी		७५
वयाडी सिंचाइ कुलो	७	नहर	नहर	किमि	०.३५	मौसमी		१२०
समालगाउँ सिंचाइ कुलो	७	नहर	नहर	किमि	०.९	मौसमी		२००
विहानी जैसेली सिंचाइ कुलो	७	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	१०१	३००
कवाखोला राउतडी सिंचाइ कुलो	७	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	२०	८५
पाँचेगराजु सिंचाइ कुलो	७	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	५२	१२०
स्याउले भेला सिंचाइ कुलो	८	नहर	नहर	किमि	३	मौसमी		२००
घाँटजिउला सिंचाइ कुलो	८	कुलो	कुलो			मौसमी	२०	२५०
तलीवगर सिंचाइ कुलो	८	कुलो	कुलो			वर्षेभरी	२०	६८

सिंचाइ सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नम्बर	सिंचाइको किसिम	सिंचाइको माध्यम	स्रोतको विवरण		सिंचाइको उपलब्धता	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
				इकाई	परिमाण			
नुवाखेत सिंचाइ कुलो	८	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	८	६८
विरीवनेघाट सिंचाइ कुलो	८	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	२५	१५०
ओखलढुंगा खोर सिंचाइ कुलो	८	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	१५	२२५
पारीवगर सिंचाइ कुलो	८	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	१००	३०५
कालापानी सिंचाइ कुलो	९	नहर	नहर	किमि	०.३	मौसमी		२५०
काउलारुख सिंचाइ कुलो	९	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	४	५५
दोगडी सिंचाइ कुलो	९	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	५	५०
कुलीमुल सिंचाइ कुलो	९	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	२५	२५२
वारुवा सिंचाइ कुलो	१०	कुलो	कुलो	किमि	१.५	मौसमी		१५०
जैसीपिपल सिंचाइ कुलो	१०	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	१०	८३
विन सिंचाइ कुलो	१०	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	८	४५
लौनीगडा सिंचाइ कुलो	१०	कुलो	कुलो			वर्षैभरी	१०	७५
जम्मा					३४.८		५७८	६२००

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.२ कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रमा कृषि कार्यका लागि उपयोग गरिएको कुल जमिन १७५०८ रोपनी रहेको देखिन्छ। आफ्नो परिवारको नामको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार २९८४ र अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या ३३८ देखिन्छ। भने अन्य स्वामित्वको जमिन २७६ रोपनी देखिएको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २०: कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	आफ्नो परिवारको नामको जग्गा उपभोग गर्ने		अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने		अन्य स्वामित्वको जग्गा उपयोग गर्ने		कृषि कार्य नगर्ने परिवार	कृषि कार्यका लागि उपयोग भएको कुल जमिन क्षेत्रफल (रोपनी)
	परिवार	क्षेत्रफल (रो.)	परिवार	क्षेत्रफल (रो.)	परिवार	क्षेत्रफल (रो.)		
१	४५४	२१३४	५	५	०	०	८५	२१३९
२	२१०	६१४	२९	५५	०	०	४४	६६९
३	५१४	३६८२	०	०	०	०	२०	३६८२
४	१५५	२३६७	६	२०	६	४९	८	२४३६
५	२०१	१०१९	६२	४६	२७	१३६	५२	१२०१
६	३१५	११४१	१०९	१७	९	१२	४	११७०
७	४२५	१६११	२२	३७	१८	३३	१६	१६८१
८	२६८	१००२	९०	२६	७	११	०	१०३९
९	१६१	६९६	१५	१७	२१	३५	१२	७४८
१०	२८१	२७४३	०	०	०	०	४	२७४३
जम्मा	२९८४	१७००९	३३८	२२३	८८	२७६	२४५	१७५०८

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.२.३ अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रमा उत्पादन हुने बालीजन्य उपजहरूमध्ये अन्नबाली २५३७२ रोपनी, दलहन बाली ७७०६ रोपनी र तेलहन १५८ रोपनी क्षेत्रफलमा उत्पादन हुने गरेको छ । उत्पादित वस्तुहरूको थोरै अंश भए पनि बिक्री समेत हुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २१: अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	अन्नबाली			दलहन बाली			तेलहन बाली	
	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)
१	१९७६	३१३५	०	१५	१८	०	०	०
२	१६०७	१०१९	०	७८२	८८	०	०	०
३	३०९०	२२७४	०	८०४	५४४	१६	२	१
४	१२८६	३३३७	४	११	८०	०	६	४
५	७८९८	१०२०	२	१८९५	११८	०	१२	१
६	१३६४	१६३९	१३४	५८	४०	०	१	०
७	२०१६	२९२८	७	३७९	५७९	०	२	२
८	३५१५	३०५४	७	२३७८	२०३७	१२	१२३	४५
९	९२६	१८८३	०	६७५	३६४	१	१०	५
१०	१६९४	११८३	८	७०९	४५९	८	२	१
जम्मा	२५३७२	२१४७२	१६२	७७०६	४३२७	३७	१५८	५९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.२.४ फलफूल, तरकारी, नगदेबाली र मह उत्पादन सम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रमा ७१२७ रोपनी क्षेत्रफलमा तरकारी, १०२३ रोपनीमा फलफूल, ४७८ रोपनीमा नगदेबाली एवम् ६२६ वटा मौरी घरमा ती वस्तुहरूको उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ । उत्पादित वस्तुहरूमध्ये आंशिक परिमाणमा बिक्री समेत हुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २२: फलफूल, तरकारी, नगदेबाली र मह उत्पादनसम्बन्धी विवरण

वडा नं.	तरकारी			फलफूल			नगदे बाली			मह उत्पादन	
	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	घार संख्या	उत्पादन (केजी)
१	११४	१२३	२१	१८	१४	११	१४	९	१	३	३
२	१४४	१११	२८	५४	२५	१३	६७	१७	३	१०	१७
३	८८८	५७३	४६	१०५	६६	२३	४८	३०	५	१७८	२८२
४	५६३	५५१	६५	११८	१०३	३८	२०	१०	१	१०५	३४२
५	३३२	१२९	४६	८३	६२	३०	३७	२३	५	३८	६१
६	२०३	१०५	६२	७४	५१	११	१४	७	१	१५	२९
७	३२८	३५८	५३	६७	३७	८	२२	१२	२	५६	१४०
८	१७२४	१८३७	६४७	१३६	१०२	२७	९५	२८	८	७१	११०
९	१९१३	८४१	१४०	२५२	१५३	२३	९३	३५	८	१३१	२९०
१०	९१८	६०५	२५	११६	६४	१३	६८	३०	६	१९	५६
जम्मा	७१२७	५२३३	११३३	१०२३	६७७	१९७	४७८	२०१	४०	६२६	१३३०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.२.५ पशुपालन तथा दुग्धजन्य उत्पादनको अवस्था

पशुपंक्षीपालनको अवस्था हेर्दा कुल ३५१८ घरपरिवारमध्ये ३२९७ घरपरिवारमा पशुपालन रहेको छ । गाई तथा भैंसीबाट कुल ५१८५० लिटर दूध तथा घिउ उत्पादन गर्ने गरेको देखिन्छ । पशुपालनबाट वार्षिक आम्दानी कुल रु. ६८,३६,००० रहेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २३: पशुपालन तथा दूधजन्य उत्पादनको अवस्था

	पशुपंक्षी पालन गर्ने परिवार	पशुपंक्षी पालन नगर्ने परिवार	गाई		भैंसी		जम्मा		
			संख्या	दूध/घ्यू उत्पादन (लिटर)	संख्या	दूध/घ्यू उत्पादन (लिटर)	पशु संख्या	दूध/घ्यू उत्पादन (लिटर)	आम्दानी (रु. हजारमा)
१	५१६	२३	१४७६	३४१२	११०	१८४१	१५८६	५२५३	७५५
२	२३५	२०	१६९८	५७६९	२५९	१९९०	१९५७	७७५९	४५३
३	५१५	१९	१६६३	४५७९	३७०	२१४३	२०३३	६७२२	९३४
४	२६९	२	१२५१	२३८१	३८३	२७२६	१६३४	५१०७	५८३
५	३१६	११	१८३०	४२७१	१३१	११६१	१९६१	५४३२	६२६
६	३०३	१६	१७७२	३८३४	१२४	११०१	१८९६	४९३५	७६२
७	३८७	५५	१५१७	२८२७	१३५	१२३४	१६५२	४०६१	८२२
८	२४४	२४	१९४४	२३०१	२११	१३९३	२१५५	३६९४	५७३
९	२६४	१४	१०५६	१४४७	१४९	१९१०	१२०५	३३५७	६१२
१०	२४८	३७	२७६४	४२६५	१३७	१२६५	२९०१	५५३०	७१६
जम्मा	३२९७	२२१	१६९७१	३५०८६	२००९	१६७६४	१८९८०	५१८५०	६८३६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.२.६ मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रमा मासुजन्य उत्पादनका लागि जम्मा ३२८७५ भेडाबाखा/खसीबोका पालन भएको देखिन्छ । अण्डा तथा मासुकै लागि भने २५६०२ गोटा हाँस/कुखुरापालन गरेको देखिन्छ । खसीबाखा र पंक्षीबाट क्रमशः ३३८३८ केजी र ३२८७५ केजी मासु उत्पादन हुने गरेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २४: मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था

वडा नम्बर	भेडाबाखा/खसीबोका				कुखुरा/हाँस		
	संख्या	मासु उत्पादन (केजि)	ऊन (केजि)	आम्दानी (रु. हजार)	संख्या	अण्डा उत्पादन (गोटा)	मासु उत्पादन (के.जि.)
१	१९१८	२४५०	१०	४७७	१५४१	७१६	१९१८
२	२२३१	२७८०	२६	४०४	१६१०	६०६	२२३१
३	४०८६	४३३२	३५	५८८	१७१५	८८२	४०८६
४	५७३९	५४२८	२८	१०३	११०३	१५५	५७३९
५	३६०८	३२६०	३२	१७९	१२७४	२६९	३६०८
६	२५७७	२५२७	१४	२३६	१७५६	३५४	२५७७
७	३५१५	३७८०	१९	३८५	३४१३	५७८	३५१५
८	२८२३	३२११	१६	४७९	४५७०	७१९	२८२३
९	३७३०	३४६५	१५	६५९	५४०८	९८९	३७३०
१०	२६४८	२६०३	६४	४४०	३२१२	६६०	२६४८
जम्मा	३२८७५	३३८३६	२५९	३९५०	२५६०२	५९२५	३२८७५

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.२.७ कृषि उत्पादनको आत्मनिर्भरताको अवस्था

नगरपालिकाभित्र रहेको कुल ३५१८ घरपरिवारमध्ये २५८ घरपरिवारलाई मात्र ९ महिनादेखि १ वर्षसम्म आफ्नै उत्पादनले खान पुग्दछ । ३ महिनासम्म मात्र पुग्ने परिवार संख्या १८८० रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरणलाई वडागत रूपमा देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २५: कृषि उत्पादनको आत्मनिर्भरताको अवस्था

वडा नम्बर	३ महिनासम्म खान पुग्ने	४ देखि ६ महिनासम्म खान पुग्ने	७ देखि ९ महिनासम्म खान पुग्ने	९ महिनादेखि वर्ष दिन खान पुग्ने
१	३७१	१२२	१३	३३
२	१७२	५९	१५	९
३	३७८	१२४	३०	२
४	२७	२१८	७	१९
५	२८४	३०	८	५
६	१७२	११८	५	२४
७	१९७	८२	८५	७८
८	३०	११२	१०४	२२
९	६८	१०७	४६	५७
१०	१८१	८६	९	९
जम्मा	१८८०	१०५८	३२२	२५८

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.२.८ कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन

कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधनको अवस्था हेर्दा नगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यवसायिक वा अगुवा कृषकको संख्या ८८ रहेको छ भने जेटिए ४५, पशु कार्यकर्ता ४५ र व्यवसायिक नर्सरी संचालक ५४ रहेको देखिन्छ । यससम्बन्धी विवरणलाई वडागत रूपमा देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २६: कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन

वडा नम्बर	व्यवसायिक/अगुवा कृषक	सक्रिय ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता (जेटिए)	सक्रिय ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कार्यकर्ता	व्यवसायिक नर्सरी संचालक
१	१२	७	५	३
२	१५	१०	१५	१६
३	२०	८	६	२०
४	३	५	३	४
५	३०	५	७	८
६	२	३	३	
७	२	६	२	२
८	१	१	२	१
९	२		२	
१०	१			
जम्मा	८८	४५	४५	५४

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७५

४.२.९ कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस क्षेत्रमा तरकारी, फलफूल, खाद्यान्न, दलहन तथा नगदे बालीमा उच्च पहाडी क्षेत्रमा देखापर्ने रोग तथा कीराले नकारात्मक रूपले प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ। यस्ता रोग तथा कीराको विवरण बाली अनुसार देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २७: कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा

साधारणतया तरकारी बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया फलफूल खेतीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया खाद्यान्न बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया दलहन बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया नगदे बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम
खपटे कीरा	गवारो	पतेरो	पतेरो	भूसिल कीरा
लाही	फुलमा अँस पार्ने कीरा	गवारो	भूसिल कीरा	लाही
गवारो	फ्रुट फलाई	फटके	फौजी कीरा	खपटे
फट्याङ्ग्रा		फौजी कीरा	फट्याङ्ग्रा	
पतेरो		फट्याङ्ग्रा		

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

४.२.१० पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस क्षेत्रमा पशुपंक्षीमा मौसम अनुसार लाग्ने रोगव्याधीले प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ। यहाँ देखा पर्ने रोगको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २८: पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

पशुपंक्षी जन्म उत्पादन	रोगको नाम
पशु	भ्यागुते, चरचरे, खोरेत, एन्थ्रेक्स, पी.पी.आर, एन यूरिया, डर्माटाइटिस, डायरिया, पाइरेक्सिसिया, एनोरेक्सिस, एल एफ, राउन्डओम, टेपओम, महोस्ट, टिक्स, लाइस, सर्भिसाइटिस, भेट्राइटिस, पायोमेट्रा, स्वइन फिवर, खोरेत, रेविज, नाम्ले, माटे, जुका, छेरौटे, साउने ज्वरो, जुम्रा, उपियाँ, किर्ना, लुतो, थुनेलो
पंक्षी	क्सीडिपेसिस, कोराइजा गम्बरो, सि आर डी, सल्मोनेलासिस, रानिखेत, फवल पक्स, हवाइडाइरिया, मेरेक्स, जुका, गम्बरो, रानी खेत

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

४.२.११ व्यवसायिक कृषि फर्मसम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकामा तरकारी खेती र बाखापालनका जम्मा २ वटा फर्महरू सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ। ती फर्म र उत्पादन तथा रोजगारी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २९: व्यवसायिक कृषि फर्म सम्बन्धी विवरण

पशुपालन फर्मको नाम	वडा नम्बर	फर्म रहेको ठेगाना	वार्षिक उत्पादन			प्रोपाइटरको नाम	रोजगारी संख्या	
			उत्पादित वस्तु	इकाई	परिमाण		महिला	पुरुष
हिमाली बाखा फार्म	९	बुढीनन्दा नगरपालिका, ९	बाखापालन			उज्जला रोकाय		१
सागरकोटी फर्म	७	बुढीनन्दा नगरपालिका, ७	तरकारी खेती			देव कार्की		१

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.१२ कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण

नगरपालिकामा कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित समूह वा संस्थाहरूमा ७३ वटा कृषक समूह, २ व्यवसायिक कृषि फर्म, ५ कृषि सहकारी, १ एग्रोभेट, १ रष्टिक स्टोर रहेको देखिन्छ। कृषि क्षेत्रमा सामूहिक रूपमा कार्य गर्न समूह र कृषि सहकारीमा अवद्ध रहेका सदस्य सहित समूह सम्बन्धि विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३०: कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण

वडा नम्बर	कृषक समूह			पशुपालन समूह			व्यवसायिक कृषि फर्म			कृषि सहकारी			एग्रोभेट तथा विउविजन केन्द्र संख्या	कोल्ड स्टोर तथा रष्टिक स्टोर संख्या
	समूह संख्या	सदस्य		समूह संख्या	सदस्य		फर्म संख्या	सदस्य		सहकारी संख्या	सदस्य			
		म	पु		म	पु		म	पु					
१	९	५०	६०											
२	८	७०	६५							१	२५	३०		
३	८	५३	५५											
४	९	७०	६२											
५	९	८०	८५											
६	१०	१००	७५							१	५०	४०		
७	१२	२५	२५				१		१	२	९	११		
८													१	
९	६	६०	३०				१	१						१
१०	२	२५	२५							१	१५	१५		
जम्मा	७३	५३३	४८२	०	०	०	२	१	१	५	९९	९६	१	१

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.३ पर्यटन विकास

४.३.१ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

धार्मिक तथा प्राकृतिक दृष्टिले पर्यटकीय महत्व रहेका मुख्य ११ स्थलहरू यस क्षेत्रमा रहेका छन्। नगरपालिकाभित्र वार्षिक करिब २८६५० जना पर्यटकहरूको आगमन हुने गरेका देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३१: पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दूरी (किमी)			
पादुका त्रिवेणी	१	पुगेको	१	१	सामुदायिक	धार्मिक	२००००
चन्दननाथ	२	पुगेको	५	१	सामुदायिक	ऐतिहासिक	
तलोगोठी देवता	३	नपुगेको		१०	सामुदायिक	धार्मिक	५०००
बुढीनन्दा	४	नपुगेको		३०	सामुदायिक	धार्मिक, पर्यटकीय, साँस्कृतिक	३०००
बडीमालिका मन्दिर	५	पुगेको	२	१	सामुदायिक	ऐतिहासिक	५००
कैलाशमाण्डौ	६	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	
रिगी छहरा	७	पुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	५०
सागरकोट मन्दिर	७	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	५०
रान	७	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	५०
दानुवा भाडु	८	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	
मालिका	९	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	
जम्मा							२८६५०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.३.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई लक्षित गरी आवासीय सुविधा रहेका २ वटा होटल र रेष्टुरेन्ट व्यवसायिक रूपमा सञ्चालनमा रहेका छन् । नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका होटलहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

तालिका ३२: होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

नाम	वडा नम्बर	स्थान	होटलको प्रकार	होटलको स्तर
लुम्बिनी होटल	२	कोल्टी	आवासीय	ननस्टार
सत्कार होटल	२	कोल्टी	आवासीय	ननस्टार
जम्मा				

स्रोत: जानकार व्यक्ति अन्तर्वार्ता तथा संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

४.४ घट्ट, मिल, संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण

नगरपालिकामा रहेका परम्परागत पानीघट्टको संख्या उच्च रहेको देखिन्छ । जम्मा १२३ वटा घट्टमध्ये सुधारिएको घट्टको संख्या ६ रहेको छ । कुटानी पिसानीका लागि डिजेल र विद्युत् मिल क्रमशः ८ र ७ रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३३: घट्ट, मिल, संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	पानी घट्ट संख्या		कुटानी, पिसानी र पेलानी (मिल) संख्या	
	परम्परागत	सुधारिएको	डिजेल मिल	विद्युत् मिल
१	१५	२	२	३
२	११	२	३	२
३	१०			
४	५			
५	१२		३	
६	१५	१		२
७	१२			
८	१६			
९	११	१		
१०	१०			
जम्मा	११७	६	८	७

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७५

४.५ व्यापार र व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

व्यापार र व्यवसायको संख्या हेर्दा यस क्षेत्रमा साना ठूला गरी ३२० वटा व्यवसायहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । जसबाट करिब ३ करोड ७२ लाखको वार्षिक कारोबार हुने गरेको देखिन्छ । व्यवसायका आधारमा यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३४: व्यापार तथा व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

व्यापार तथा व्यवसायको प्रकार	वडा नम्बर	पसलको संख्या	वार्षिक कारोबार (रु. हजारमा)
कीराना	४, ६, ७, ८, ९ र १०	१२१	१४९५१.५
कपडा तथा फेन्सी	२, ७, ८, ९ र १०	४५	५४६६.५
मासु पसल	१	३	१२०००
तरकारी तथा फलफूल बिक्री केन्द्र	१ र २	५	७००
निर्माण सामग्री	१ र २	८	१५००
औषधी पसल वा क्लिनिक	२	३	७००
मर्मत सेवा केन्द्र	१ र २	१५	४००
इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिक्स पसल	१ र २	१४	८००
रेष्टुरेण्ट	१ र २	३	४००
चिया, खाजा वा नास्ता पसल	१ र २	१००	२००
कस्मेटिक तथा ब्युटी पार्लर	१ र २	३	१००
जम्मा		३२०	३७२१८

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.६ खनिज तथा खानीसम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकामा खनिज तथा खानी उपलब्धताको सन्दर्भमा हेर्दा वडा नं. ३ र ४ मा सिलेट र चुनढुंगाको खानी उपलब्ध रहेको देखिन्छ। यससम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३५: खनिज तथा खानी सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	खनिजको नाम	पाईने स्थान
३	सिलेट, चुनढुंगा	तलीगोठी, कालगोठी
४	सिलेट, चुनढुंगा	देवडाँडा, वासुधारा

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.७ स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रको विवरण

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका २ वटा स्थानीय बजार एवं व्यापारिक केन्द्रहरूमा खाद्यान्न, खुद्रा, भाँडा, हार्डवेयरका सामग्री, कपडा, स्टेशनरी तथा मासु लगायतका वस्तुहरूको कारोबार हुने गरेको पाइन्छ। स्थानीय बजार तथा त्यस बजारमा कारोबार हुने मुख्य वस्तुहरू सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३६: स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रको विवरण

क्र.सं.	बजारको नाम	स्थान	कारोबार हुने मुख्य वस्तु
१	कोल्टी बजार	वडा नं. २	खाद्यान्न, खुद्रा, भाडा, हार्डवेयर, कपडा, स्टेशनरी, मासु पसल
२	दानसागु बजार	वडा नं. २	खाद्यान्न, खुद्रा, भाडा, हार्डवेयर, कपडा, स्टेशनरी, मासु पसल

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.८ बजारसम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रको वडा नं. २ को कोल्टी र दानसागु गरी २ स्थानहरूमा बजारहरू उपलब्ध रहेको देखिन्छ। यस्ता बजारका लागि पाता भएका पूर्वाधारहरूको निर्माण गरिएको पाइन्छ। स्थानीय बजार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत छ।

तालिका ३७: बजार सम्बन्धी विवरण

कृषि बजार		
बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधारहरू
बजार		
कोल्टी बजार	२	टेलिफोन, विद्युत्, खानेपानी
दानसागु बजार	२	टेलिफोन, विद्युत्, खानेपानी

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.९ बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकाभित्र कुल १ वाणिज्य बैंक, १ लघुवित्त संस्था र ५ वटा बचत तथा ऋण सहकारी गरी जम्मा ७ वटा वित्तीय संस्थाहरू रहेको पाइन्छ। यी संस्थाहरूले वार्षिक करिब १ अर्ब ५ करोड ५० लाख बराबरको कारोबार गर्ने गरेको देखिन्छ। यस्ता संस्थाहरूको लगानी तथा लगानीको मुख्य क्षेत्र सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३८: बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	वार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु. हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क.	वाणिज्य बैंक				
	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	१	१००००००	१००००००	कृषि, व्यापार
ख.	लघु वित्त संस्था				
	किसान माइक्रोफाईनान्स वि.संस्था	१	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
ग.	सहकारी संस्था				
	मिलिजुली वा. स. लि.	१	५०००	५०००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	जसुदा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	२	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	सत्यसाई बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	२	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	कालिका सहकारी संस्था लि.	५	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	नवजीवन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	१	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
जम्मा			१०५५०००	१०५५०००	

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

४.१० आयात तथा निर्यातको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रमा खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल, दलहन, तेलहन, नगदेवाली, पशुजन्य उत्पादन, जडीबुटी तथा खनिजजन्य वस्तु आयात तथा निर्यात हुन गरेको छ। यस क्षेत्रबाट आयात तथा निर्यात हुने वस्तुहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३९: आयात तथा निर्यातको अवस्था

निर्यात तथा आयात हुने प्रमुख कृषि उपजको नाम	इकाई	नगरपालिकामा आयात हुने परिमाण	नगरपालिकामा निर्यात हुने परिमाण
धान वा चामल	मे.ट.	५	
गहुँ वा पिठो	मे.ट.	२	
मकै	मे.ट.		२

निर्यात तथा आयात हुने प्रमुख कृषि उपजको नाम	इकाई	नगरपालिकामा आयात हुने परिमाण	नगरपालिकामा निर्यात हुने परिमाण
तरकारी			
आलु	मे.ट.		२
फलफूल			
स्याउ	मे.ट.		२
दलहन			
मास	मे.ट.	०.५	
जडीबुटी	क्विन्टल		२०
जम्मा		७.५	२६

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.११ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम

४.११.१ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण

नगरपालिका क्षेत्र व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको संख्या १२९ रहेको छ । जस अन्तरगत सबैभन्दा बढी सिलाइ बुनाइसम्बन्धी तालिम लिनेको संख्या ४७ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४०: व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण

वडा नम्बर	सूचना प्रविधि, इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिकस	सिलाइ, बुनाइ, बुटक, श्रृङ्गार तथा पार्लर	निर्माण सम्बन्धी (म्यासन, कापेन्ट्री आदि)	इञ्जिनियरिङ्ग, अटोमोवाइल र मेकानिक्स	कृषि सम्बन्धी	जनस्वास्थ्य सम्बन्धी	पशु स्वास्थ्य	पर्यटन सम्बन्धी	उद्योग तथा कला सम्बन्धी	अन्य	तालिम नलिएको
१	०	१	०	१	०	१	०	०	०		०
२	१	१४	०	१	३	०	१	०	०		०
३	०	०	०	०	१	१	०	०	०		०
४	०	८	०	०	०	१	०	१	०		०
५	१	४	२	०	१	२	०	०	१		०
६	३	९	१	०	५	२	४	१	०		०
७	१	५	१	१	८	११	३	०	०		०
८	४	५	३	३	३	१	१	०	०		०
९	१	१	२	०	१	१	१	०	०		०
१०	०	०	१	०	०	०	०	०	०		०
जम्मा	११	४७	१०	६	२२	२०	१०	२	१		०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

४.११.२ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण

व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम लिनेहरूको कुल संख्या ३९८ रहेको छ । जसमध्ये महिला र पुरुष क्रमशः २०१ र १९७ रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४१: व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण

वडा नम्बर	महिला	पुरुष	जम्मा
१	२१	१२	३३
२	१९	१४	३३
३	२३	११	३४

वडा नम्बर	महिला	पुरुष	जम्मा
४	२३	१३	३६
५	१०	१४	२४
६	३७	५५	९२
७	१७	२०	३७
८	१७	१२	२९
९	२२	२८	५०
१०	१२	१८	३०
जम्मा	२०१	१९७	३९८

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

परिच्छेद ५: सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेदमा शिक्षा, स्वास्थ्य, कला, संस्कृति, लक्षित वर्ग, लैंगिकता, खानेपानी, सरसफाइ जस्ता सामाजिक विषयहरूमा देहाय बमोजिमका शीर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.१ शैक्षिक तथा मानव संसाधन विकास

यस शीर्षक अन्तरगत शैक्षिक स्थितिको बारेका उल्लेख गरिएको छ।

५.१.१ साक्षरताको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रको साक्षरताको स्थिति हेर्दा वडा नं. ४ मा सबैभन्दा उच्च ८७.७४ प्रतिशत साक्षर रहेका छन् भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. १ मा ७४.८० प्रतिशत मात्र रहेको छ। लैंगिकताका आधारमा यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४२: साक्षरताको अवस्था

वडा नम्बर	साक्षरता दर (प्रतिशत)			६-५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या		
	महिला	पुरुष	कुल	महिला	पुरुष	जम्मा
१	६५.८३	७४.४८	७४.८०	२९४५	११६९	११९९
२	७२.८४	८८.१२	८७.४०	१४६६	५६९	६०९
३	६७.१९	८३.३०	८३.२१	३०९६	११५१	१३२४
४	७५.०८	८९.८६	८७.७४	१८०४	७०९	७६९
५	६२.५३	८५.७६	८१.१२	१९३१	७०७	८२४
६	६८.२४	८१.८७	८०.२५	१९६७	७३४	७५९
७	६९.७९	८१.४३	८१.६८	२६९४	१०२५	१०७९
८	६४.५७	८४.६५	८१.६२	१७१२	६४३	६९६
९	६९.२४	८२.२८	७९.२२	१७५०	६५७	६८७
१०	७८.८६	८४.४७	८५.१०	१८०१	६७५	७३१
जम्मा	६९.४४	८३.६३	८२.३५	२११६६	८०३९	८६६९

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

५.१.२ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

नगरपालिकाभित्रको शिक्षाको स्तर विश्लेषण गर्दा आधारभूत तहको शैक्षिक उपलब्धी हासिल गरेकाहरूको संख्या ३८५४ रहेको छ, भने स्नातकोत्तर गर्नेहरूको संख्या ११४ जना मात्र रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण वडागतरूपमा देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४३: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या									
	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	एम फिल वा माथी	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर
१	१३०	७२१	२१८	२०	४	०	०	९८१	६०४	२६७
२	२८३	३७४	२०७	५६	७	०	०	२१४	१६४	१६१
३	५१९	४०६	३०७	५०	१०	०	०	८२६	६६२	३१६
४	३५१	३०८	१२९	५२	८	०	४	६८१	१००	१७१

वडा नं.	शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या									
	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यमिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	एम फिल वा माथी	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर
५	५६७	३२४	१६४	६६	१७	०	११	२५५	३३१	१९६
६	१२४	५२२	४१९	४१	१७	०	०	२४५	३०९	२९०
७	३७८	३१९	६२०	२७	१२	०	४	४३२	५००	४०२
८	३१२	५८२	१७६	५५	९	१	४	२३	३२१	२२९
९	२२९	१६५	१९१	२७	१०	१	२७	५६२	२३९	२९९
१०	२६३	१३३	१४४	६५	२०	४१	२	९०१	२२	२१०
जम्मा	३१५६	३८५४	२५७५	४५९	११४	४३	५२	५१२०	३२५२	२५४१

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

५.१.३ शैक्षिक संस्थासम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा रहेका विद्यालयहरूको तहगत संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४४: शैक्षिक संस्थासम्बन्धी विवरण

प्रकार	कक्षा १-८	कक्षा १-१२	जम्मा	कैफियत
आधारभूत	३०		३०	
माध्यमिक		४	४	
जम्मा	३०	४	३४	

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.४ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ३४ मध्ये ३० आधारभूत र ४ वटा माध्यमिक विद्यालय रहेका छन् । यी विद्यालयहरूमा अध्ययन गर्ने पूर्व प्राथमिक तहमा १२१२, आधारभूत तहमा ४४७७ र माध्यमिक तहमा १४७१ जना रहेको पाइन्छ । विद्यालयतग तथा वडागत छात्रछात्राहरूको विवरण अनुसूची-१ राखिएको छ भने तहगत रुपमा अध्ययन गर्ने छात्र छात्राहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४५: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

विद्यालयको किसिम	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
आधारभूत विद्यालय	४६८	५६४	१०३२	१७२०	१६१४	३३३४	०	०	०	२१८८	२१७८	४३६६
माध्यमिक विद्यालय	६६	११४	१८०	५२१	६२२	११४३	७९१	६८०	१४७१	१३७८	१४१६	२७९४
जम्मा	५३४	६७८	१२१२	२२४१	२२३६	४४७७	७९१	६८०	१४७१	३५६६	३५९४	७१६०

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.५ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिका अन्तरगत रहेका सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरू सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४६: सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	नाम	ठेगाना वडा नं.
१	चौमूले कृषि सहकारी	कुरु ४

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.१.६ विद्यालयको भौतिक अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ३४ वटा विद्यालयहरूमा ४७ पक्की भवन तथा ६१ वटा कच्ची भवन रहेको देखिन्छ। यी विद्यालयहरूको विद्यालयगत भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी विवरण अनुसूची-२ मा रहेको छ भने तहगत अन्य जानकारी देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४७: विद्यालयको भौतिक अवस्था

विद्यालयको किसिम	भवन संख्या		कोठा संख्या	
	पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची
आधारभूत विद्यालय	१७	६२	२६	२०२
माध्यमिक विद्यालय	६	७	२१	४५
जम्मा	२३	६९	४७	२४७

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.७ शिक्षक विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ३४ वटा विद्यालयहरूमा कुल ९९ स्वीकृत शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा १६७ शिक्षक र ८१ शिक्षिका कार्यरत रहेका छन्। आधारभूत र माध्यमिक तहमा विद्यालयगत रहेका यस्ता शिक्षकहरूको स्वीकृत दरबन्दी, कार्यरत शिक्षक, महिला शिक्षक तथा विषयगत शिक्षक सम्बन्धी विवरण अनुसूची-३ मा रहेको छ भने तहगत रूपमा देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४८: शिक्षक विवरण

विद्यालयको किसिम	स्वीकृत दरबन्दी संख्या	कार्यरत शिक्षक संख्या		महिला शिक्षक संख्या		विषयगत शिक्षक संख्या		
		शिक्षक	शिक्षिका	आधारभूत	माध्यमिक	गणित	विज्ञान	अंग्रेजी
आधारभूत विद्यालय	६६	११०	६५	५३	०	१९	१८	१९
माध्यमिक विद्यालय	३३	५७	१६	१५	१	१०	७	११
जम्मा	९९	१६७	८१	६८	१	२९	२५	३०

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.८ भर्ना दर, निरन्तरता दर, सिकाइ उपलब्धी दर

नगरपालिकाभित्र रहेका ३० आधारभूत तथा ४ माध्यमिक तहका विद्यालयहरूको तहगत खुद भर्ना दर, निरन्तरता दर, सिकाइ उपलब्धी दर र उत्तिर्ण दर औसत रूपमा देहाय बमोजिम रहेको छ भने वडागत विद्यालयगत विवरण अनुसूची-४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.१.९ आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी

गत शैक्षिक वर्ष विद्यालयहरूमा आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थीहरूको जम्मा संख्या १४७६ जना रहेको देखिन्छ। विद्यालयगत विवरण अनुसूची-५ मा रहेको छ भने यस तहगत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४९: आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी

विद्यालयको किसिम	जम्मा विद्यार्थी		आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आधारभूत विद्यालय	२०५५	२०१४	५०५	५६०
माध्यमिक विद्यालय	६४३	७९३	२००	२११

विद्यालयको किसिम	जम्मा विद्यार्थी		आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
जम्मा	२६९८	२८०७	७०५	७७१

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.१० छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण

यस क्षेत्रभित्र रहेका विद्यालयहरूमा छात्रवृत्ति सुविधा र दिवा खाजा पाउने विद्यार्थीहरूको स्थिति हेर्दा क्रमशः २६७० र २५२४ जना रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विद्यालय अनुसारको विवरण **अनुसूची-६** मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५०: छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण

विद्यालयको किसिम	छात्रवृत्ति वा अन्य सुविधा पाउने विद्यार्थी		दिवा खाजा खान पाउने विद्यार्थी	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आधारभूत विद्यालय	६४५	१३०६	१२३६	१२८८
माध्यमिक विद्यालय	७७	६४२	०	०
जम्मा	७२२	१९४८	१२३६	१२८८

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.११ शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विशेष व्यवस्था

विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न आवश्यक अपांग विद्यार्थी स्रोत कक्षा, CBEGRA कार्यान्वयन, एकीकृत पाठ्यक्रम, इन्टरनेट सुविधा र छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी जस्ता विषयहरूको स्थिति हेर्दा एकीकृत पाठ्यक्रम ८ वटा विद्यालयहरूमा लागू भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विद्यालय अनुसारको विवरण **अनुसूची-७** मा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.१.१२ बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयहरूमा बालमैत्री शिक्षा कायम गर्न विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन, विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिकरण, बाल क्लब गठन र बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग जस्ता विषयहरूको स्थिति हेर्दा ३४ वटा विद्यालयहरूमा विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन, ३१ वटा विद्यालयमा सुधार योजना अद्यावधिकरण, ३१ वटामा बाल क्लब गठन र ३३ वटामा बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण **अनुसूची-८** मा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.१.१३ छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयहरूले उपलब्ध गराउने छात्रवृत्तिको अवस्था हेर्दा दलित, अपाङ्ग, विपन्न र जेहेन्दार छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थी संख्या २२८५ जना रहेको छ। यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण **अनुसूची-९** मा प्रस्तुत गरिएको छ भने तहगत छात्रछात्राहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५१: छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयको किसिम	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार										
	दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आधारभूत विद्यालय	४६६	६२८	८	३	०	२	३३९	१७	३१	२५	५०
माध्यमिक विद्यालय	३७२	३०२	४	५	०	३	०	१६	१४	०	०
जम्मा	८३८	९३०	१२	८	०	५	३३९	३३	४५	२५	५०

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.१४ बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकाभित्र समुदायमा कुल ७ वटा बाल विकास केन्द्र रहेको पाइन्छ। यी बाल विकास केन्द्रहरूमा १३५ जना बालबालिकाहरूले अनुभव लिइरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५२: बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

बाल विकास केन्द्रको नाम	वडा नम्बर	भवन संख्या		कोठा संख्या		सहजकर्ताको संख्या	बालबालिका संख्या		खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम (तारवार, कच्ची, पक्की पर्खाल)	स्वच्छ खानेपानी (छ, / छैन)
		पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची		बाल	क			
भवानी बाल विकास केन्द्र	१		१		२	१					
देउलीकोट प्रा.वा.नि.	१					१	९	८	१००		छ
चन्द्रनाथ बाल विकास केन्द्र	१		१		१	१	१६	१०	५०		छ
बुढीनन्दा बाल विकास केन्द्र	२		१		१	१	९	१२	५०		छैन
घटाल बाल विकास केन्द्र	३					१	१०	१०			
सरस्वती बाल विकास केन्द्र	३					१	८	१२			
कैलाश बाल विकास केन्द्र	५		१		१	१	२०	११			
जम्मा		०	४	०	५	७	७२	६३	२००		

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.१.१५ आधारभूत विद्यालयमा पहुँचको अवस्था

आधारभूत विद्यालयसम्मको पहुँचको अवस्थालाई हेर्दा यस्ता विद्यालयसम्म पुग्न लाग्ने समयलाई आधार मान्दा १ घण्टाभित्र विद्यालय पुग्नसक्ने घरपरिवार संख्या २९, ३० मिनेट लाग्ने ७२३ घरपरिवार रहेको छ भने १५ मिनेट समय लाग्ने घरपरिवार १४११ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५३: आधारभूत विद्यालयमा पहुँचको अवस्था

वडा नं	विद्यालयसम्म आई पुग्न लाग्ने समय अनुसार घर परिवार संख्या		
	१५ मिनेट	३० मिनेट	१ घण्टा
१	१२३	६०	
२	६३	५८	
३	१६५	६४	१३९
४	८०	९०	७०
५	४०	१०	
६	१९९		
७	२१५	२०५	२५
८	७८	९६	५
९	५८	४५	१५
१०	३९०	९५	१५
जम्मा	१४११	७२३	२६९

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

यस शीर्षकमा नगरपालिकाको स्वास्थ्य अवस्थाको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ।

५.२.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ९ स्वास्थ्य संस्थाहरूमध्ये २ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र, १ आयुर्वेदिक औषधालय र ६ वटा स्वास्थ्य चौकी रहेका छन्। यस्ता संस्थाहरूमा कुल ४८ स्वास्थ्यकर्मीको स्वीकृत दरबन्दी रहेकोमा जम्मा ५८ जना कार्यरत रहेको देखिन्छ। स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्ति र सेवा सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५४: स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	स्वास्थ्यकर्मी		शैया संख्या	उपलब्ध सेवा तथा सुविधा						
		स्वीकृत दरबन्दी	कार्यरत		प्रसूति सेवा	ल्याव	क्लिनिक	एक्सरे	परिवार नियोजन	खोप सेवा	एससिटि
बाँधु स्वास्थ्य चौकी	१	५	८		छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
कोल्टी आयुर्वेदिक औषधालय	१	४	४		छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	१०	१४	३	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छैन
सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र	५		१	१	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छैन
कोटिला स्वास्थ्य चौकी	५	५	७			छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	७	६	६	२	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	८	६	६	२	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	९	६	६	२	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	१०	६	६	२	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
जम्मा		४८	५८	१२							

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.२ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा विवरण

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा उपलब्ध हुने स्वास्थ्य सेवाहरूको अवस्था हेर्दा ५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित मातृत्व र ७ वटा संस्थामा पोषण सेवा उपलब्ध रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी संस्थागत सेवा विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५५: स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	अन्य स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध (छ/छैन)						
		सुरक्षित मातृत्व	पोषण सेवा	रक्त संचार	फार्मसी	आँखा उपचार सेवा	स्वास्थ्य शिक्षण सेवा	परामर्श सेवा
बाँधु स्वास्थ्य चौकी	१	छैन	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ
कोल्टी आयुर्वेदिक औषधालय	१	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	छ
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ
सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र	५						छ	छ

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	अन्य स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध (छ/छैन)						
		सुरक्षित मातृत्व	पोषण सेवा	रक्त संचार	फार्मसी	आँखा उपचार सेवा	स्वास्थ्य शिक्षण सेवा	परामर्श सेवा
कोटिला स्वास्थ्य चौकी	५		छ				छ	छ
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	७	छ	छ	छ	छ	छैन	छैन	छैन
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	८	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छ
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	९	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	१०	छ	छ	छ	छ	छैन	छैन	छैन

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.३ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण

स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति गरी जम्मा ४७ जना रहेका छन् । स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्ति र सेवा सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ५६: स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या						
		सामान्य चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याब टेक्सिसियन	अन्य
बाँधु स्वास्थ्य चौकी	१				१	४		२
कोल्टी आयुर्वेदिक औषधालय	१		१		१			
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	२	१		२	२	१	२
सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र	५					१		
कोटिला स्वास्थ्य चौकी	५		१		२	२		२
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	७		१		२	२		
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	८		१		२	२		
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	९		१		२	२		
पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	१०		१		२	२		
जम्मा		२	७	०	१४	१७	१	६

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.४ प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको अवस्था

प्रमुख वस्तीहरूबाट स्वास्थ्य संस्थामा पहुँचको अवस्थालाई हेर्दा यी स्वास्थ्य संस्थामा आइपुग्न लाग्ने समयका आधारमा १ घण्टाभन्दा बढी समय लाग्ने ६५० घरपरिवार र १५ मिनेटभित्र आइपुग्न सक्ने घरपरिवार ४२५ घरपरिवार रहेको देखिन्छ । वडा नं. १ का ११५० घरपरिवार १ घण्टा समयको दूरीमा रहेको स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य सेवा लिने गरेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५७: प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको अवस्था

वडा नं.	नजिकको स्वास्थ्य चौकीसम्म आइ पुग्न लाग्ने समय अनुसार घर परिवार संख्या			
	१५ मिनेट	३० मिनेट	१ घण्टा	१ घण्टाभन्दा बढी
१	३५०	५००	११५०	३३०
२				
३				
४	३०	५०	१५०	८०

वडा नं	नजिकको स्वास्थ्य चौकीसम्म आइ पुग्न लाग्ने समय अनुसार घर परिवार संख्या			
	१५ मिनेट	३० मिनेट	१ घण्टा	१ घण्टाभन्दा बढी
५				
६				
७		४०	८०	१८०
८	२०	५०	१००	४०
९		४५	१५०	२०
१०	२५	१८०	७०	
जम्मा	४२५	८६५	१७००	६५०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.२.५ मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण

गत वर्ष मृत्यु हुनेहरू कुल १७६ महिला र १८५ पुरुषमध्ये सबैभन्दा बढी ३३५ जनाको नसर्ने रोगका कारण भएको देखिन्छ। विभिन्न रोगका कारण मृत्यु हुनेहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५८: मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	महामारी/सर्ने रोग		नसर्ने रोग		टिबी, जण्डिस, आदि/सर्ने रोग		दुर्घटना		जम्मा	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	०	०	१२	११		१	२	१	१४	१३
२	०	०	११	१५		०	०	१	११	१६
३	१	१	१५	१४		१	०	०	१६	१६
४	२	०	१५	१३		३	१	०	१८	१६
५	०	०	२३	२१		०	३	२	२६	२३
६	१	०	१७	२४		०	१	१	१९	२५
७	०	०	१५	१६		०	१	०	१६	१६
८	०	०	२१	१९		०	१	१	२२	२०
९	०	०	१७	२५		०	०	१	१७	२६
१०	०	०	१७	१४		०	०	०	१७	१४
जम्मा	४	१	१६३	१७२		५	९	७	१७६	१८५

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

५.२.६ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका संख्या ८५८ जना रहेको छ। यहाँका स्वास्थ्य केन्द्रबाट खोप लिने बालबालिका संख्या १९७८ जना, वृद्धि अनुगमन गरिएका बालबालिका संख्या २२४९ जनामध्ये कुपोषित बालबालिका संख्या ९० रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५९: खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			खोप लिने बालबालिका संख्या					५ वर्ष मुनिका बालबालिका	
	१ वर्ष मुनिका	२ वर्ष मुनिका	५ वर्ष मुनि	विसिजि	पेण्टाभ्या लेण्ट	पोलियो तेश्रो	दादुरा /रुबेला	जापानिज इन्सफलाइटिस (जे.ई.)	वृद्धि अनुगमन गरिएका	वृद्धि अनुगमन गरिएकामध्ये कुपोषित
१				२६०	२३७	१०७	२१५	२०७	१५८९	५०
२										

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			खोप लिने बालबालिका संख्या					५ वर्षमुनिका बालबालिका	
	१ वर्ष मुनिका	२ वर्ष मुनिका	५ वर्ष मुनि	विसिजि	पेण्टाभ्या लेण्ट	पोलियो तेश्रो	दादुरा /रुबेला	जापानिज इन्सफलाइटिस (जे.ई.)	वृद्धि अनुगमन गरिएका	वृद्धि अनुगमन गरिएकामध्ये कुषोषित
३										
४										
५	१९२	१०३	४७	५६	७३	७३	६७	६६	३४२	८
६										
७	४५	२५	२१०	५३	२४	२४	२०	२३	१२५	११
८	४०	३२	१९०	४२	३२	३२	२३	२१	८१	४
९	२३	२४	१७०	५४	२६	२६	२२	२५	५४	१३
१०	६०	९१	२४१	५०	३०	३०	३०	३०	५८	४
जम्मा	३६०	२७५	८५८	५१५	४२२	२९२	३७७	३७२	२२४९	९०

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.७ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

सुरक्षित मातृत्वको लागि आवश्यक खोप सेवा, गर्भावस्थाको जाँच र सुरक्षित प्रसूति जस्ता सूचकलाई आधार मान्दा यस नगरपालिका अन्तरगत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा गत वर्ष ३३९ जनाले प्रसूति सेवा लिएको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६०: सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गत वर्षको गर्भवती/प्रसूति भएका महिला संख्या	टि.टि. खोप लिने गर्भवती		गर्भावस्थाको ४ पटक जाँच गराउने गर्भवती संख्या	प्रसूति भएको आधारमा गर्भवतीको संख्या
		टी.टी. १ (पहिलो जाँचमा)	टी.टी. २ (पहिलो खोप लिएको एक महिना पछि)		
१	२२४	१४६	१२७	२०६	२३९
५		२			
६					
७	३४	११	९	१९	२४
८	२७	१९	१०	१२	२७
९	२५	१०	२	१४	२५
१०	२९	१०	६	२०	२९
जम्मा	३३९	१९८	१५४	२७१	३४४

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.८ मातृशिशु सुरक्षा र परिवार नियोजनको अवस्था

मातृशिशु सुरक्षाको अवस्था हेर्दा जीवित नवजात शिशुको संख्या गत वर्षको आँकडा अनुसार जम्मा ३२५ र मृत जन्म नवजात शिशु संख्या ५ रहेको देखिन्छ । यस क्षेत्रमा कुल २९ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका रहेका छन् । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६१: मातृशिशु सुरक्षा र परिवार नियोजनको अवस्था

वडा नं.	गर्भावस्था/प्रसूति अवस्था/सुत्केरी पछिको ६ हप्ता भित्र मृत्यु भएका महिला	जीवित नवजात शिशु संख्या	मृत जन्म नवजात शिशु	जन्मेको २८ दिनभित्र मृत्यु भएका नवजात शिशु	१५-४८ वर्षका महिलाको संख्या	परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने				महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका संख्या
						महिला		पुरुष		
						स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	
१		२१५		३						११
२										
३										
४										
५						१५०	१८०	२००		९
६										
७		३३	१		३८७	७०		२०		५
८		२५	२		२९१	६५		३५		१
९		२५			२९०	५५		४०		२
१०		२७	२		५२१	८६		२९		१
जम्मा		३२५	५	३	१४८९	४२६	१८०	३२४		२९

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.९ नगरपालिकाभित्र देखा परेका प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचार सम्बन्धी विवरण

नगरपालिकाभित्र देखा पर्ने प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचारको अवस्था हेर्दा सबै भन्दा बढी भाडा पखालाका बिरामी स्वास्थ्य चौकीमा आउने गरेको देखिन्छ। रोगबाट प्रभावित, उपचार हुने, फलोअप गरिएका र रेफर गरिएकाको संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६२: नगरपालिकाभित्र देखा परेका प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचारसम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम	रोगी/बिरामी संख्या	उपचार भएको संख्या	फलोअप गरिएको संख्या	रेफर गरिएको संख्या	मृत्यु भएको संख्या
१	निमोनिया	३७०	३७०			
२	भाडा पखाला	८४२	८४२			
३	मलेरिया					
४	कालाजार					
५	क्षय रोग (टिबी)	३१	३१	३१		
६	कुष्ठ रोग					
७	रक्तचाप	२९	२९	२९		
८	मुटु रोग					
९	ग्यास्ट्रिक/अल्सर	६१७	६१७			
१०	पक्षघात					
११	एचआइभि एड्स					
१२	क्यान्सर	१	१	१	१	
१४	मधुमेह (चिनी रोग)	५	५	५	१	
१५	दम (स्वासप्रश्वास)	२२३	२२३	१७	१	
१६	प्रसूतिजन्य रोग	१५०	१५०	१२९	३	
१७	अन्य	५०००	५०००			
जम्मा		७२६८	७२६८	२१२	६	०

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

५.२.१० परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था

स्वास्थ्यको अवस्थालाई हेर्दा नगरपालिकाभित्रको कुल जनसंख्यामध्ये १५२ दीर्घरोगी, ३८७ सामान्य रोगी र २०५३४ स्वस्थ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६३: परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था

वडा नम्बर	स्वस्थ	सामान्य रोगी	दीर्घ रोगी
१	२९०१	९९	४५
२	१३३७	९६	३३
३	३०३२	२८	३६
४	१७२०	५६	२८
५	१८३०	६२	३९
६	१७९७	१०५	६५
७	२६९४	४८	५२
८	१६०४	५३	५५
९	१६४१	६७	४२
१०	१६९६	६९	३६
जम्मा	२०५३४	३८७	१५२

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

५.२.११ जीवन बिमा सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रभित्र बिमा गरेका जनसंख्या ६ रहेको छ, जसमध्ये जीवन बिमा गर्ने २ र स्वास्थ्य बिमा गर्ने ४ परिवार रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६४: जीवन बिमा सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बिमा गरेका वा नगरेका परिवार संख्या				बिमा गरेका जनसंख्या
	जीवन बिमा	स्वास्थ्य बिमा	बिमा नगरेको	जम्मा	
१	०	०	५३९	५३९	०
२	०	०	२५५	२५५	०
३	०	०	५३४	५३४	०
४	०	०	२७१	२७१	०
५	०	०	३२७	३२७	०
६	०	०	३१९	३१९	०
७	०	०	४४२	४४२	०
८	२	४	२६२	२६८	६
९	०	०	२७८	२७८	०
१०	०	०	२८५	२८५	०
जम्मा	२	४	३५१२	३५१८	६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

५.३.१ खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका कुल ३५१८ घरपरिवारमध्ये सबैभन्दा उच्च ३२२७ (९१.७३ प्रतिशत) घरपरिवारले सार्वजनिक धाराको पानी उपयोग गर्दछन्। घरमै धाराको पानी उपभोग गर्ने घरपरिवार १४८ रहेको छ। विभिन्न स्रोत अनुसार खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवारसम्बन्धी विवरण वडागत रूपमा देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६५: खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	खानेपानीको स्रोत अनुसार घरपरिवार संख्या					जम्मा
	घरमै पाइप धारा	सार्वजनिक धारा	मूलको पानी	नदी खोला	अन्य	
१	०	५३९	०	०	०	५३९
२	२३	२३२	०	०	०	२५५
३	१५	५१५	०	४	०	५३४
४	३	२६८	०	०	०	२७१
५	३५	२६१	२९	१	१	३२७
६	४	३१५	०	०	०	३१९
७	८	४२८	२	४	०	४४२
८	५	२६२	०	०	१	२६८
९	४४	१८२	५२	०	०	२७८
१०	११	२२५	४९	०	०	२८५
जम्मा	१४८	३२२७	१३२	९	२	३५१८
प्रतिशत	४.२१	९१.७३	३.७५	०.२६	०.०६	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

शौचालयको प्रयोगको अवस्थालाई हेर्दा ३६ (१.०२ प्रतिशत) घरपरिवारमा फलस भएको शौचालय, ३४३८ (९७.७३ प्रतिशत) घरपरिवारमा सामान्य खालको शौचालय रहेको तथा ४४ (१.२५ प्रतिशत) घरपरिवारमा चर्पी नभएको अवस्था देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६६: शौचालय प्रयोगको अवस्था

वडा नं.	शौचालयको अवस्था अनुसार घरपरिवार संख्या			जम्मा
	फलस भएको	सामान्य	नभएको	
१	०	५३७	२	५३९
२	०	२५५	०	२५५
३	११	५११	१२	५३४
४	१६	२५२	३	२७१
५	०	३१२	१५	३२७
६	२	३१६	१	३१९
७	२	४४०	०	४४२
८	०	२६६	२	२६८
९	०	२७५	३	२७८
१०	५	२७४	६	२८५
जम्मा	३६	३४३८	४४	३५१८
प्रतिशत	१.०२	९७.७३	१.२५	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

५.३.३ सार्वजनिक शौचालय तथा ढलसम्बन्धी विवरण

नगरपालिकाभित्र वडा नं. ७ को कार्केलान, ८ को चाफारुख बजार र १० को पाण्डुसैन बजारमा सार्वजनिक शौचालयको उपलब्धता रहेको देखिन्छ, यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६७: सार्वजनिक शौचालय तथा ढल सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	सार्वजनिक शौचालय रहेको स्थान	ढल सम्बन्धी विवरण	
		ढल रहेको टोल	ढलको लम्बाई (मि)
७	कार्केलान १	नरहेको	नरहेको
८	चाफारुख बजार, बु.न.पा. ८	नरहेको	नरहेको

वडा नं	सार्वजनिक शौचालय रहेको स्थान	ढल सम्बन्धी विवरण	
		ढल रहेको टोल	ढलको लम्बाई (मि)
१०	पाण्डुसैन वजार	नरहेको	नरहेको

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.३.४ खानेपानीका मुहान/कुवासम्बन्धी विवरण

नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा गरी कुल ७ वटा खानेपानीका मुहान अर्थात् स्रोत रहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी खानेपानीको स्रोत रहेको स्थान, वडा तथा उपयोगको अवस्थाको विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६८: खानेपानीका मुहान/कुवा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	खानेपानीका मुहान/ कुवा	स्थान	वडा	उपयोगको अवस्था
१	धुपीरुप, नाउली, कोल्थे	साउनेगाड	१	खानेपानी
२	कालगोठी खोला	कालगोठी, वडा नं. ३	२	खानेपानी
३	छुनीखोला	छुनीखोला	२	खानेपानी
४	धौलापानी	बु.न.पा. ८	९	खानेपानी
५	कोप्चेपानी	बु.न.पा. ९	९	खानेपानी

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.३.५ सार्वजनिक जग्गाको विवरण

नगरपालिकाको वडा नं. २ र १० मा सार्वजनिक जग्गा रहेको पाइन्छ। साभेदारी, धार्मिक तथा सरकारी स्वामित्वमा रहेका ती जग्गाहरूको विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६९: सार्वजनिक जग्गाको विवरण

वडा नम्बर	सार्वजनिक जग्गा रहेको स्थान	जग्गाको क्षेत्रफल (वर्ग मी)	हालको उपयोग	जग्गाको स्वामित्व
२	शिव पार्क		आमसभा	सार्वजनिक
१०	वडा कार्यालय	१५८	कैलाश प्र.वि.मं.	

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण

यस शीर्षकमा महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरणसँग सम्बन्धित बालबालिकाहरूको अवस्था, बाल क्लब तथा सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्थाका बारेमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.४.१ बालक्लब तथा संजालको विवरण

नगरपालिकाभित्र कुल ४ वटा बालक्लब रहेका छन्। यस्ता बालक्लबहरूमा जम्मा १२२ बालबालिका सदस्यका रूपमा रहेका छन्। वडाहरूमा रहेका बालक्लबहरू विस्तृत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७०: बालक्लब तथा संजालको विवरण

वडा नं	बाल क्लबको नाम	ठेगाना	सदस्य संख्या	
			बालक	बालिका
१	चन्द्रनाथ बाल क्लब		४	७
२	सहारा बाल क्लब		१५	१०
७	कोपिला बाल क्लब		१८	१८
१०	पाण्डुसैन बाल क्लब		२५	२५

वडा नं	बाल क्लवको नाम	ठेगाना	सदस्य संख्या	
			बालक	बालिका
जम्मा			६२	६०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.४.२ घरपरिवारविहीन बालबालिकाको विवरण

यस नगरपालिकाभित्र २८ बालक तथा २३ बालिका अनाथ घरपरिवारविहीन रहेको देखिन्छ। घरपरिवारविहीन बालबालिका सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७१: घरपरिवारविहीन बालबालिकाको विवरण

वडा नं	अनाथ बालबालिका संख्या		जम्मा
	बालक	बालिका	
६	१०	६	१६
७	८	६	१४
८	२	१	३
९	२	३	५
१०	६	७	१३
जम्मा	२८	२३	५१

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.४.३ सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था

नगरपालिकाभित्र रहेका सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, पूर्ण अपाङ्ग, आंशिक अपाङ्ग, बाल सुरक्षा अनुदान र दलित वर्ग अनुदान प्राप्त गर्नेहरूको वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७२: सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था

वडा नं.	ज्येष्ठ नागरिक			एकल महिला		पूर्ण अपाङ्ग			आंशिक अपाङ्ग			बाल सुरक्षा अनुदान			दलित वर्ग		
	म	पु	रकम	म	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम
१	४२	४०	३२८.०	४७	१८८.०	१	३	३२.०	१	१	४.८	३०	३४	९८.८	१५	१३	११२.०
२	२०	२४	१७६.०	२७	१०८.०	०	२	१६.०	३	४	१६.८	४०	३०	१०९.२	१३	१२	१००.०
३	५०	३३	३३२.०	६०	२४०.०	१	१	१६.०	३	१	९.६	१००	६९	२६३.२	२३	२०	१७२.०
४	५५	३८	३७५.०	५२	३०८.०	१		८.०	१	१	४.८	८	६	२०.०	०	०	०
५	३०	३६	२६४.०	२७	१०८.०	२	२	३२.०	२	१	७.२	७०	५३	१८८.०	२०	९	११६.०
६	०	०	६२४.०	३८	१५२.०	१	१	४८.०	०	०	०	०	०	२१७.६	०	०	११२.०
७	०	०	५४४.०	४९	१९६.०	०	०	१२.०	०	०	०	०	०	२०८.०	०	०	१२०.०
८	०	०	५०४.०	३५	१४०.०	०	०	९.६	०	०	०	०	०	७८.४	०	०	६०.०
९	०	०	४७२.०	३२	१२८.०	१	१	९.६	०	०	०	०	०	९४.४	०	०	६८०.०
१०	०	०	५३६.०	३४	१३६.०	१	१	१७.४	०	०	०	०	०	२१४.४	०	०	१०४.०
जम्मा	१९७	१७१	४१५५.०	४०१	१७०४.०	८	११	२००.६	१०	८	४३.२	२४८	१९२	१४९२.०	७१	५४	१५७६.०

स्रोत: वडा कार्यालय, २०७५

५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

५.५.१ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुल ३ वटा पिकनिक र मनोरञ्जन स्थलहरू रहेका छन्। यस्ता स्थलहरू वडा नं. १, ४ र ८ मा रहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७३: खेलमैदान, पार्क, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	स्थलको नाम	उपयोग	क्षेत्रफल/आकार (व.मि.)	स्वामित्व	आम्दानी (वार्षिक रु)	सेवाग्राही/आगन्तुक संख्या (वार्षिक)
१	देउलीकोट	पिकनिक	१५००	सामुदायिक		१५००
४	सिमचौर ताल	खेलकुद, पिकनिक	१०००	सामुदायिक		३०००
८	नुनदीना	मनोरञ्जन, पिकनिक	१०००	सामुदायिक		
जम्मा			३५००			४५००

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.५.२ व्यवसायिक खेलाडीको विवरण

नगरपालिकाभित्र जिल्लास्तरका १८ वर्षमुनिका २ जना र २५ वर्षका १ जना खेलाडी रहेका छन् । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७४: व्यवसायिक खेलाडीको विवरण

वडा नम्बर	खेलाडीको नाम	लिङ्ग	उमेर	खेलको नाम	खेलाडीको स्तर	पाएको सम्मान वा पुरस्कार
७	दिपेन्द्र बहादुर विष्ट	पुरुष	१८	फुटबल	जिल्लास्तर	
१०	विनोद बोहरा	पुरुष	१६	क्योकोसिन	जिल्लास्तर	
१०	गणेश बोहरा	पुरुष	२५	बक्सिङ्ग	क्षत्रीयस्तर	क्षेत्रीय पुरस्कार

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.५.३ युवा क्लब सम्बन्धी विवरण

नगरपालिकाभित्र कुल ५ वटा युवा क्लबहरू रहेका छन् । यस्ता क्लबहरूले खेलकुद तथा सामाजिक गतिविधिहरूमा संलग्न रहने गरेको पाइन्छ । यस्ता युवा क्लबहरूमा कुल २३८ युवा र १३७ युवतीहरू सदस्यका रूपमा आवद्ध रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरणलाई विस्तृत रूपमा देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७५: युवा क्लब सम्बन्धी विवरण

युवा क्लबको नाम	ठेगाना	सदस्य संख्या		मुख्य कार्य
		युवा	युवती	
दाजुभाइ युवा क्लब	वडा नं. १	१००	५०	सामाजिक कार्य
बुढीनन्दा युवा क्लब	वडा नं. ४	४०	३०	सामाजिक कार्य
साईनिङ्गस्टार युवा क्लब	वडा नं. २	३०	१०	सामाजिक कार्य
समुन्दपालगढी युवा क्लब	वडा नं. २	५०	४०	सामाजिक कार्य
भ्याली स्पोर्ट क्लब	वडा नं. १०	१८	७	सामाजिक कार्य
जम्मा		२३८	१३७	

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.५.४ युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण

कुल २४ जना युवाहरू व्यवसायिक कृषिमा तथा ८ जना युवाहरू उद्योग व्यवसायमा संलग्न रहेको पाइन्छ । यस नगरपालिकाको वडा नं. ३ र ४ बाट यी युवाहरू उद्यमशीलताका क्षेत्रमा अग्रस्थानमा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७६: युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण

वडा नं	व्यवसायिक कृषिमा संलग्न युवा संख्या	उद्योग व्यवसायमा संलग्न युवा संख्या
१	३०	५
२	१५	३
३	१०	८
४	८	१०
५	२०	३
७	२	२
८	१	६
जम्मा	८६	३७

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति

५.६.१ स्थानीय चाडपर्व, जात्रा र मेला

यस क्षेत्रमा असारको रोपाईं, साउने पूर्णिमा, दशैं, नयाँ वर्षजस्ता पर्व मनाउने गरिन्छ। यस क्षेत्रभित्र लाग्ने जात्रा र मेला, स्थान, मनाउने समय र मुख्य विशेषता सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७७: स्थानीय चाडपर्व, जात्रा र मेला

वडा नम्बर	मनाइने चाडपर्व, जात्रा र मेला	स्थान	मनाउने समय	मुख्य विशेषता
१	असारको रोपाईं, वडा दशैं	वडा नं. १	असार, असोज	मनोरञ्जन, धार्मिक
२	वडादशैं	कोल्टी	असोज	धार्मिक
३	साउने पूर्णिमा, दशैं	तलीगोठी	साउने, असोज	धार्मिक
४	साउने पूर्णिमा, दशैं	सिमकुरु	साउने, असोज	धार्मिक
५	श्रीकृष्ण अष्टमी, दशैं	विरसैन	भाद्र, असोज	धार्मिक
६	चौदसी	कोटिला		ऐतिहासिक
७	नयाँ वर्ष	पाण्डुसैन बजार	वैशाख, असोज	धार्मिक, ऐतिहासिक
८	नयाँ वर्ष	पाण्डुसैन बजार	वैशाख, असोज	धार्मिक, ऐतिहासिक
९	नयाँ वर्ष	पाण्डुसैन बजार	वैशाख, असोज	धार्मिक, ऐतिहासिक
१०	नयाँ वर्ष	पाण्डुसैन बजार	वैशाख, असोज	धार्मिक, ऐतिहासिक

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.६.२ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण

नगरपालिका क्षेत्रमा धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका १७ वटा स्थलहरू रहेका छन्। सामुदायिक तथा निजी स्वामित्वमा रहेका यस्ता धेरैजसो स्थलहरूमा हालसम्म सडक सुविधा नपुगेको देखिन्छ भने यी स्थलको भ्रमण गर्न वार्षिक करिब १२९५५ जना पर्यटकहरूको आगमन हुने गरेको पाइन्छ। यस्ता स्थलहरूको नाम, सडक पहुँचको अवस्था, स्वामित्व, नजिकको बजार र विशेषता सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७८: धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुरा संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दूरी (किमी)			
पादुका त्रिवेणी	१	पुगेको	१	१	सामुदायिक	धार्मिक	२००००
चन्दननाथ	२	पुगेको	५	१	सामुदायिक	ऐतिहासिक	

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुरा संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दूरी (किमी)			
तलोगोठी देवता	३	नपुगेको		१०	सामुदायिक	धार्मिक	५०००
बुढीनन्दा	४	नपुगेको		३०	सामुदायिक	धार्मिक, पर्यटकीय, साँस्कृतिक	३०००
बडीमालिका मन्दिर	५	पुगेको	२	१	सामुदायिक	ऐतिहासिक	५००
कैलाशमाण्डौ	६	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	
रिगी छहरा	७	पुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	५०
सागरकोट मन्दिर	७	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	५०
रान	७	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	५०
दानुवा भाडु	८	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	
मालिका	९	नपुगेको			सामुदायिक	धार्मिक	
जम्मा							२८६५०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.७ छाउप्रथाको अभ्यास

छुइप्रथा वा छाउपडी प्रथासँग सम्बन्धित अभ्यासलाई यस शीर्षकमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.७.१ छुई हुने र गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र मासिकधर्मको बेला छाउगोठमा बस्ने महिला ७१.९० प्रतिशत रहेको छ । जस अनुसार सबैभन्दा धेरै वडा नं. ३ र ७ मा करीब ९७ प्रतिशत छुई हुने महिला छाउगोठमा बस्ने गरेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७९: छुई हुने र गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	छुई हुने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला संख्या	छाउगोठमा बस्ने महिला प्रतिशत
१	८०६	६२१	७७.०५
२	३८२	२८३	७४.०८
३	७६६	७४५	९७.२६
४	४५५	४१८	९१.८७
५	४६८	२९५	६३.०३
६	५००	२८२	५६.४०
७	६८९	६७०	९७.२४
८	४३२	२२६	५२.३१
९	४२८	२३०	५३.७४
१०	४१३	२६९	६५.१३
जम्मा	५३३९	३८३९	७१.९०

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

५.७.२ छुई प्रथाको अभ्यास र घरमा रहने कोठा संख्याबीचको सम्बन्ध

सहसम्बन्ध गुणांक (Correlation Coefficient) को माध्यमबाट विश्लेषण गर्दा छुई हुँदा वा महिनावारी हुने बेला छाउगोठमा बस्ने महिला र घरमा रहने कोठाको संख्याको बीच प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेको देखिन्छ । घरपरिवारमा हरेक १ कोठा संख्या वृद्धि

हुँदा औसत १४ प्रतिशत यस खालको अभ्यासमा कमी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८०: छुई प्रथाको अभ्यास र घरमा रहने कोठा संख्याबीचको सम्बन्ध

छुई प्रथा र घरमा रहने कोठा संख्या बीचको सहसम्बन्ध गुणाङ्क विश्लेषण (Correlation Coefficient)	
चर (Variable)	अंकमान वा संख्या (Value)
कोठा संख्या वृद्धि	१
औसत अभ्यासको दरमा परिवर्तन	-०.१४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

परिच्छेद ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति

यस परिच्छेदमा वन तथा वातावरण, जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन जस्ता विषय र क्षेत्र समावेश गरिएको छ ।

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको वनको क्षेत्रफल कुल ८४५८ हेक्टर रहेको छ । यस क्षेत्रभित्र सामुदायिक वन ३२ र कबुलियती वन २२ वटा रहेको देखिन्छ । वन क्षत्रबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित घरपरिवार संख्या ४३२७ रहेको छ । वन क्षेत्र सम्बन्धी वडागत विवरण **अनुसूची-११** मा रहेको छ भने वडा अनुसार वनको किसिम अनुसार संख्या, काठ, दाउरी तथा जडीबुटीको उपलब्धता सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८१: वन क्षेत्रको अवस्था

वडा नम्बर	वनको किसिम	वनको संख्या	समेटेको घरधुरी	क्षेत्रफल (हे.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
१	सामुदायिक	४	४५०	७९	०	०
२	सामुदायिक	१	१५०	१९	०	०
	कबुलियती	२	०	१५	०	०
३	सामुदायिक	४				
	कबुलियती	६	०	१२७	०	०
४	सामुदायिक	८	६२१	०	०	०
	कबुलियती	८	०	१२८	०	०
५	सामुदायिक	३	२८०	१९	०	०
	कबुलियती	२	१०१	०	०	०
६	सामुदायिक	३	३३७	०	०	०
	कबुलियती	१	८५	०	०	०
७	सामुदायिक	३	३६५	०	०	०
	कबुलियती	३	७५	०	०	०
८	सामुदायिक	१	२८३	५०	२०००	६६४०
९	सामुदायिक	२	५३६	३०५	०	०
१०	सामुदायिक	३	१०४४	६९८	०	०
जम्मा		५४	४३२७	१४४०	२०००	६६४०

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण तथा जिल्ला वन कार्यालय, २०७४

६.१.१ जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण

वन तथा जैविक विविधताका हिसाबले नगरपालिका क्षेत्रमा विविध प्रकारका जैविक तथा वानस्पतिक महत्वका जीव तथा वनस्पति पाइन्छन् । यस क्षेत्रमा घोरल, रतुवा, कस्तुरी, मृग, नाउर, बाघ, भालु, ब्वाँसो, स्याल, दुम्सी, बाँदर, लंगूरजस्ता जनावर र डाँफे, मुनाल, कालिज जस्ता चरा पाइने क्षेत्र चराहरूको वसोवास स्थलको रूपमा परिचित छ । जडीबुटीहरूमा चिराईतो, पाखनबेद, पाँचऔंले, टिमु, यासागुम्बा, सतुवा, चुत्रो, तितेपाती, सिमलजडी, रातो च्याउ, सेतो च्याउ, धुपीसल्ला, लौठ, लालीगुराँस, निगालो, दल्लो, पैयू, कोईराल लगायतका वनस्पति पाइन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८२: जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण

प्रकार	विवरण
वनस्पति	बाँझ, लालीगुराँस, खर्सु, उत्तीस, सानन, राईसल्ला, धुपीसल्ला, लौठ, ओखर, रिट्टा, उत्तीसजस्ता वनस्पति र सतुवा, सिमलजडी, च्याउ, टिमुर, चिराईतो, पाखनवेद, गनान्नो, बटुक, बल्चन, सिमलजडी, रातो च्याउ, तेजपत्ताजस्ता जडीबुटी
पशुपंक्षी	कस्तुरी, भारल, रतुवा, चितुवा, भालु, घोरल, बँदेल जस्ता जनावर र डाँफे, मुनाल, कालिज

स्रोत: जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.१.२ वनजन्य उत्पादन विवरण

काष्ठ र गैरकाष्ठ उत्पादन अन्तरगत काठ, जडीबुटी र खोटो जस्ता उत्पादन यस क्षेत्रमा हुने गरेको देखिन्छ।

६.२ जडीबुटीको विवरण

सामुदायिक तथा कबुलियती वनहरू रहेको यस क्षेत्रमा गत वर्ष जडीबुटीको उत्पादन करिब २४० केजी भएको पाइन्छ। यहाँका सामुदायिक वनहरूमा वार्षिक न्यूनतम ५० किलोग्रामदेखि १३० किलोग्राम जडीबुटी उत्पादन हुने गरेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८३: जडीबुटीको विवरण

जडीबुटीको नाम	वनको नाम	वडा नम्बर	उत्पादन (के.जि.)	वार्षिक आम्दानी (रु. हजारमा)	वार्षिक राजश्व संकलन (रु. हजारमा)
कटुको, रातीजडी	बुढीनन्दा सामुदायिक वन	४			
चिराईतो	वासठाना, नाउली	८	५०	२५	
सतुवा	वासठाना, नाउली	८	५०	१५	
गुच्ची च्याउ	भोलामाण्डौ	९	१०	८०	
सतुवा तितो	लादेमेला	१०	१३०	२.५	
जम्मा			२४०	१२२.५	०

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

६.३ चरन क्षेत्र

नगरपालिकाका वडा नं. २, ५ र ७ बाहेक बाँकी वडाहरूमा चरण क्षेत्रको उपलब्धता रहेको देखिन्छ। चरण क्षेत्रको व्यवस्थापन सामान्य रहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी चरण क्षेत्र रहेको स्थान तथा क्षेत्रफलको विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८४: चरण क्षेत्र

वडा नम्बर	चरण क्षेत्रको नाम	चरण हुने स्थान	क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	चरण व्यवस्थापन प्रणाली
१	सुअरखाल	सुअरखाल	२०	सामान्य
३	ताल	ताल	३	सामान्य
४	ताल	ताल	३	सामान्य
	सिमताल	सिमताल	८	सामान्य
६	टोटारुख पानीजुल		५	सामान्य
८	काठेसेरा, नाउली			सामान्य
९	पोरखेकाँद		६००	सामान्य

वडा नम्बर	चरन क्षेत्रको नाम	चरन हुने स्थान	क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	चरन व्यवस्थापन प्रणाली
१०	कुसेनी		५	सामान्य
जम्मा			६४४	

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४ विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापन

विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापनका दृष्टिकोणमा यस नगरपालिका क्षेत्र जोखिमपूर्ण रहेको पाइन्छ। यस क्षेत्रमा जलजन्य प्रकोपका साथै अन्य विपद्बाट मानवीय क्षति भएको देखिन्छ।

६.४.१ विपद्को प्रभाव

पश्चिम पहाडी क्षेत्रको अध्ययन अनुसार यस क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपद्हरूमा प्रमुख रूपमा खडेरी, रोगकीरा, असिना, पहिरो, वनडँढेलो आदि रहेका छन्। यसमध्ये खडेरीको प्रभाव सबभन्दा बढी, दोस्रो र तेस्रोमा पहिरो तथा असिना रहेको छ भने प्रभावका हिसाबले रोग कीरा चौथो स्थानमा देखिएको छ। यस सम्बन्धी विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८५: विपद्को प्रभाव

प्रकोप/विपद्	प्रभाव अनुसार घरपरिवार			
	असर रहेको (%)	देखिएको तर प्रभाव नभएको (%)	विपद् नभएको (%)	जम्मा
खडेरी	९५.०१	३.३५	१.६४	१००.००
वनडँढेलो	६०.११	८.७९	३१.१०	१००.००
आगलागी	४.९४	२.७९	९२.२७	१००.००
बाढी	१.१८	१.०३	९७.७८	१००.००
हुरीवतास	७.९९	३.४४	८८.५७	१००.००
चट्याड	२६.४४	९.१३	६४.४३	१००.००
असिना	७१.२६	९.९३	१८.८१	१००.००
भारी वर्षा	०.६९	०.७७	९८.५५	१००.००
खण्ड वर्षा	१.७१	०.९८	९७.३२	१००.००
भूक्षय	२४.७८	४.८९	७०.०३	१००.००
पहिरो	७३.०७	९.९०	१७.०३	१००.००
हिमपात	०.१	०.००	१००	१००.००
रोग तथा कीटाणु	४७.७८	९.१३	४३.१३	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन प्रभाव प्रतिवेदन, २०१६

६.४.२ जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण

नगरपालिकाको वडा नं. १ जोखिमयुक्त संवेदनशील स्थानमा बसोबास गर्ने अधिकतम घरधुरी रहेको वडा देखिन्छ। यस वडाका १३०० घरधुरी नदी कटान, पहिरो र बाढीजस्ता जोखिममा रहेको देखिन्छ। बसोबास भएका बस्तीहरू अति भीरालो स्थानमा अवस्थित भएकाले विपद् जोखिमको संवेदनशीलता बढ्दो पाइन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८६: जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण

वडा नम्बर	जोखिमयुक्त स्थान	घरधुरी संख्या					
		पहिरो	नदी कटान	बाढी	अति भीरोलो	अन्य	जम्मा
१	साउनेपानी, पिपलडाली	३००	५००	३००	२००		१३००
२	बजारक्षेत्र कोल्टी	३००					३००
४	ताडीगाउँ	२००	२००	१५०	१७०		७२०

वडा नम्बर	जोखिमयुक्त स्थान	घरघुरी संख्या					
		पहिरो	नदी कटान	बाढी	अति भिरोलो	अन्य	जम्मा
७	सिगेरेगाड						०
८	पिरेकोट, गोठी, पानीपाटा, किम्दुवाला						१८०
	कालेगाड						०
९	मडा बोटना						०
१०	घट्टेचौर खोला						०
	जुकेपानी						०
जम्मा		८००	७००	४५०	३७०	०	२५००

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४.३ विपद्बाट मानवीय क्षति

मानवीय क्षति हुने विपद् पहिरो प्रमुख देखिएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८७: विपद्बाट मानवीय क्षति

वडा नम्बर	आगलागी		बाढी		पहिरो		शीतलहर		रोग माहामारी		सर्पदंस		जंगली जनावरबाट क्षति		भूकम्प	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
१		५			५	१०										
जम्मा		५			५	१०							१			

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४.४ विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय

विपद् अनुसार जोखिमको समय पहिचान गर्दा पहिरो तथा आगलागीको जोखिम विशेषगरी गर्मी र वर्षायाम (चैत्रदेखि भदौ) मा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८८: विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय

वडा नम्बर	विपद् अनुसार जोखिमको समय (महिना)					
	आगलागी	बाढी डुवान	पहिरो	शीतलहर	रोग माहामारी	जंगली जनावरबाट क्षति
१	वैशाख जेठ	साउन भदौ	जेठ असार	मंसिर पुस	जेठ भदौ	सबै महिना
२	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
३	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
४	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
५	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
६	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
७	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
८	फागुन चैत्र	साउन भदौ	असार साउन		माघ फागुन	सबै महिना

वडा नम्बर	विपद् अनुसार जोखिमको समय (महिना)					
	आगलागी	बाढी डुवान	पहिरो	शीतलहर	रोग माहामारी	जंगली जनावरबाट क्षति
	वैशाख जेष्ठ	असोज	भदौ			
९	फागुन चैत्र वैशाख जेष्ठ	साउन भदौ असोज	असार साउन भदौ		माघ फागुन	सबै महिना
१०	फागुन चैत्र वैशाख जेष्ठ	साउन भदौ असोज	असार साउन भदौ		माघ फागुन	सबै महिना

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४.५ भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका कुल ३५१८ घरपरिवारमध्ये मापदण्ड अनुसार बनेका घर नरहेको अवस्था देखिन्छ भने उक्त घरहरू भूकम्प प्रतिरोधी समेत नभएको देखिएको छ।

तालिका ८९: भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण

वडा नम्बर	भूकम्प प्रतिरोधी वा मापदण्ड अनुसार बनेका घरमा बस्ने घरपरिवार संख्या		
	मापदण्ड अनुसार बनेको	मापदण्ड अनुसार नबनेको	भूकम्प प्रतिरोधी नभएको
१		५३९	५३९
२		२५५	२५५
३		५३४	५३४
४		२७१	२७१
५		३२७	३२७
६		३१९	३१९
७		४४२	४४२
८		२६८	२६८
९		२७८	२७८
१०		२८५	२८५
जम्मा		३५१८	३५१८

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

६.४.६ विपद्को असर सम्बन्धी विवरण

विगत ३ वर्षको प्रकोपका आधारमा यस नगरपालिकाका वडा नं. १ र ८ मा पहिरो, आगलागीजस्ता विपद्का कारण क्षति भएको देखिन्छ। जस अनुसार यस क्षेत्रभित्र २४६ परिवार विपद्का कारण प्रभावित भएका छन्। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९०: विपद्को असर सम्बन्धी विवरण

क्षति विवरण	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण								
	वडा नम्बर	घरगोठ		पशुपंक्षी		बाली र जग्गाजमीन		अन्य क्षति	
		परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)
आगलागी	१, ८	८	१००००००			३	५००००	११	५८००००
बाढी डुवान	८	२५	१२५००००					२५	
रोग माहामारी	८	२१०						२१०	
जम्मा		२४३	२२५००००	०	०	३	५००००	२४६	५८००००

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४.७ विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार

यस नगरपालिका विगत तीन वर्षको तथ्यांक हेर्दा क्षतिग्रस्त सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधारहरूका आधारमा हेर्दा बाढीका कारण वडा नं. ८ का ३ वटा कुलो नहरमा क्षति पुगेको देखिन्छ। विपद् अनुसार वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९१: विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार

क्षति विवरण	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण										
	वडा नम्बर	विद्यालय		पुल पुलेसा		बाटोघाटो		कुलो नहर, खानेपानी		अन्य	
		संख्या	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)	कि.मी.	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)
बाढी डुवान	८							३	१०,००,०००		
जम्मा								३	१०,००,०००	०	०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.५ संरक्षित पानी मुहान, जमिन र भौतिक संरचना (नाम, स्थान, क्षेत्रफल)

यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा रहेका संरक्षित पानी मुहान, खेतबारी, भिरालो रोकथामका संरचना, गल्ली र पहिरो रहेका स्थान तथा तिनको क्षेत्रफलसम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९२: संरक्षित पानी मुहान, जमिन र भौतिक संरचना

संरक्षित पानी मुहान, जमीन र भौतिक संरचनाको नाम	वडा नम्बर	रहेको स्थान	संरक्षित पानी मुहान, जमिन, खेतबारी र संरचना	
			इकाई	परिमाण
संरक्षित पानी मुहान			हेक्टर	
वासठाना देवी लटिमेल्ला	८	थाप्ला	हे.	२५०
स्याउलेभेला	८	आतलेखाड		

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.६ जलस्रोत तथा जलाधर क्षेत्र र उपयोगको स्थिति

यस नगरपालिकाभित्र बाह्रै महिना बहने खोलाहरू यस रहेका छन्। घट्ट, सिंचाइ तथा खानेपानीका लागि जलस्रोतको उपयोग हुने गरेको छ।

परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका भौतिक पूर्वाधारहरू एवं ती पूर्वाधारहरूको उपयोगको अवस्थालाई यस परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ। भौतिक पूर्वाधार अन्तर्गत यस खण्डमा सडक, विद्युत्, भवन, वस्ती, ऊर्जा, सूचना संचार र आवास र भवन जस्ता विषयहरू समावेश गरिएको छ।

७.१ यातायात पूर्वाधार

नगरपालिका क्षेत्रभित्र करिब १७ किमि लामो सडक रहेको र सबैतर्फ कच्ची अवस्थाको सडक रहेको छ। स्थायी सवारी साधनको रूपमा जीप, ट्रयाक्टर र मोटरसाइकल सञ्चालन हुने गरेको छ।

७.१.१ सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था

यस नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका सडक भएर जिल्लाका विभिन्न भू-भागमा सवारी साधनहरू चल्ने गरेका छन्। यहाँको कुल सडक सञ्जालको लम्बाइ १७ किलोमिटर रहेको छ। यी सबै सडकबाट लाभान्वित हुने जनसंख्या करिब १ लाखभन्दा बढी छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १३: सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था

वडा नम्बर	सडकको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	प्रकार	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म			
७	कर्किला सडक	कर्किला	खाडा	२	कच्ची	४५०
७		किमडुवाला	जेठारीवाडा	१	कच्ची	३५५
८		स्याउले	विन्दुवाला	४	कच्ची	१३०४
९	पोरखे	पोरखे	वानसागु	८	कच्ची	
१०	पोरखे	भिमपानी	डप्पर	२	कच्ची	१२००
जम्मा				१७		३३०९

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.२ पैदल मार्ग

यस नगरपालिकाको विभिन्न वडाभित्र रहेका विभिन्न वस्तीहरूलाई पैदल मार्गले जोडिएको देखिन्छ। कुल ५०.२५ किमि लामो पैदल मार्गबाट लाभान्वित हुनेको जनसंख्या २८८३२ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका १४: पैदल मार्ग

वडा नम्बर	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाइ (कि.मि.)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म		
१	पादुका मार्ग	विचबजार	पारतोला	३	३०००
२	कोल्टी पैदलमार्ग	कोल्टी	बजार	५	१५०००
४	दोगाडे सिमचौर मार्ग	दोगाडे	सिम भवन	५	५०००
६	कोल्टी काटिला	कोल्टी	कोटिला	४	२५०
७	सिगारेगाड थलारा	सिगारेगाड	थलारा	३	४८०
८	पाण्डुसैन लमालवाडा	पाण्डुसैन	लमालवाडा	१२	१७५१

वडा नम्बर	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाइ (कि.मि.)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म		
९	अंगाउपानी गौदेली	किम्मरपानी	गौदेली	६	१५००
१०	पातुलसेरा किम्मरपनी	खोलावाडा	किम्मरपानी	१२.२५	१८५१
जम्मा				५०.२५	२८८३२

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.३ पुल तथा पुलेसा

नगरपालिकाका विभिन्न स्थानहरूलाई जोड्ने १४ वटा भोलुङ्गे तथा काठेपुलहरूमध्ये केही पुल ठीक अवस्थामा भए पनि अधिकांश पुलहरू जीर्ण अवस्थामा देखिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका १५: पुल तथा पुलेसा

वडा नम्बर	पुलको नाम	पुल भएको खोला/खोल्सीको नाम	जोडिने वस्तीहरू		भोलुङ्गे/काठे साँघु/ट्रष्ट/पक्की	लम्बाइ (मि.)	अवस्था	निर्मित साल
			देखि	सम्म				
१	पादुका पुल	बड्डीगाड	पारतोला	पिलिचौर	भोलुङ्गे	८०	राम्रो	२०४६
	हरिकीर्तन पारतोला	बड्डीगाड	सिउनेगाउँ	पारतोला	भोलुङ्गे	१२०	राम्रो	२०५४
२	दानसागुपुल	बड्डीगाड	कोल्टी	पाण्डुसैन	भोलुङ्गे	६०	राम्रो	२०६४
३	सिराडी पुल	बड्डीगाड	जैलु	सिराडी	भोलुङ्गे	१५	ठीकै	२०६२
४	नौमुले पुल	बड्डीगाड	कुरु	कुरु	काठे	१८	जीर्ण	२०७४
	सिचकुरु पुलेसो	बड्डीगाड	कुरु	कुरु	काठे	२०	जीर्ण	२०३८
५	अल्लेवारी पुल	बड्डीगाड	दानसागु	खोया	भोलुङ्गे	१००	राम्रो	२०७०
६	दैया पुल	दैया खोला	दैया	डुडीखुच्चा	भोलुङ्गे			
८		नारीघाट	गोठी पाण्डुसैन	लमालवाडा	काठे	३०	जीर्ण	२०७४
		गुईहेखोला	पानीपाटा	किम्बुवाला	काठे	३०	ठीकै	२०७३
९	मडापोलना	पावरगाड	अंगाउपानी	नागाचौर	काठे	१०	जीर्ण	२०७०
	दोगाड नागाचौर	पावरगाड	भुगेचौर	नागाचौर	काठे	१०	जीर्ण	२०७१
	राकुर साँघु	नारीघाट	बाटलेसेर	जबुसैन	काठे	२०	जीर्ण	२०७१
	लोहार घट्ट	राकुरे	डिमरपानी	नागाचौर	काठे	२०	जीर्ण	२०७१

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.४ सवारी रुटको विवरण

दुईवटा सवारी रुटहरू रहेको यस नगरपालिका अन्तरगत विभिन्न सडक खण्डहरूमा सार्वजनिक जीप, ट्रेक्टर तथा निजी मोटरसाइकलहरू सञ्चालन भइरहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १६: सवारी रुटको विवरण

क्र.स.	सवारी रुट			
	देखि	सम्म	समय (बजे)	गाडीको प्रकार
१	मार्तडी	दानसागु	विहानदेखि बेलुका	जीप, मोटरसाइकल
२	पोरखेकाँध	दानसागु	प्रत्येक २ घण्टा	जीप, ट्रेक्टर

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.५ नगर क्षेत्रभित्र चल्ने सवारी साधन

नगरपालिका क्षेत्रभित्र मुख्य साधनका रूपमा जीप, ट्रेक्टर तथा मोटरसाइकलहरू चल्ने गरेको देखिन्छ। उक्त क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरूको संख्या, बस पार्क र बस विसौनी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९७: नगर क्षेत्रभित्र चल्ने सवारी साधन

वडा नम्बर	सार्वजनिक सवारी साधनको विवरण		बस पार्क स्थल	बस विसौनी स्थल
	सवारीको प्रकार	संख्या		
५	जीप, मोटरसाइकल, ट्रेक्टर	१०	दानसागु	दानसागु
६	जीप, मोटरसाइकल, ट्रेक्टर		दानसागु	दानसागु
७	जीप, मोटरसाइकल, ट्रेक्टर		दानसागु	दानसागु
८	जीप, मोटरसाइकल, ट्रेक्टर		दानसागु	दानसागु
९	जीप, मोटरसाइकल, ट्रेक्टर		दानसागु	दानसागु
१०	जीप, मोटरसाइकल, ट्रेक्टर		दानसागु	दानसागु

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.२ विद्युत् तथा वैकल्पिक उर्जा

यस शीर्षक अन्तरगत इन्धनको उपयोगका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ।

७.२.१ इन्धन उपयोग विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)

घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ अनुसार नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी ९९.६९ प्रतिशत घरपरिवारले दाउरालाई खाना पकाउने मुख्य इन्धनको रूपमा उपयोग गर्ने गर्दछन्। यस बाहेकका अन्य इन्धनको उपयोग हेर्दा ०.१४ प्रतिशत घरपरिवारमा एल पि ग्याँस र ०.११ प्रतिशत परिवारमा अन्य स्रोत उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९८: इन्धन उपयोग विवरण

वडा नं.	घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५ घरपरिवार संख्या		
	दाउरा	एल पि ग्याँस	अन्य
१	५३८	०	१
२	२५५	०	०
३	५३४	०	०
४	२७१	०	०
५	३२३	०	३
६	३१५	४	०
७	४४१	१	०
८	२६८	०	०
९	२७८	०	०
१०	२८५	०	०
जम्मा	३५०७	५	४
प्रतिशत	९९.६९	०.१४	०.११

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

७.२.२ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

नगरपालिका क्षेत्रमा बत्ती बाल्ने प्रयोजनका लागि विद्युत्को उपयोग मुख्य देखिएको छ । कुल ८५.९३ प्रतिशत घरधुरीमा विद्युत्को उपयोग भैरहेको छ भने अन्य इन्धनको रूपमा सोलारको प्रयोगकर्ता घरधुरी ११.०९ प्रतिशत रहेका देखिन्छन् । यस सम्बन्धी अन्य विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९९: बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	बत्तीको इन्धन उपभोग अनुसार घरपरिवार संख्या					
	विद्युत्	मटितेल	बायोग्याँस	सोलार	अन्य	जम्मा
१	४६५	०	०	७४	०	५३९
२	२५३	०	०	२	०	२५५
३	५२५	५	०	४	०	५३४
४	२७१	०	०	०	०	२७१
५	१९३	०	०	४३	९१	३२७
६	११५	१	०	२०३	०	३१९
७	४४१	०	०	१	०	४४२
८	२५७	१	१	९	०	२६८
९	२२२	१	०	५१	४	२७८
१०	२८१	१	०	३	०	२८५
जम्मा	३०२३	९	१	३९०	९५	३५१८
प्रतिशत	८५.९३%	०.२६%	०.०३%	११.०९%	२.७०%	१००.००%

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

७.२.३ जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण

नगरपालिकाको विभिन्न स्थानहरूमा ९ वटा लघु जलविद्युत् आयोजनाहरूबाट करिब ३४७ किलोवाट बराबर क्षमताको विद्युत् उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ । आयोजनागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १००: जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण

विद्युत् उत्पादन आयोजनाको नाम	ठेगाना	क्षमता (वाट, किलोवाट वा मेघावाट)
कुरुखोला लघु जलविद्युत् आयोजना	कुरु	३८
बडिडगाड जलविद्युत् आयोजना	दानसाग	१००
माभकूलो लघु जलविद्युत् आयोजना	बु.न.पा. १ पिपलडाली	२८
इको हाईड्रोपावर	कोल्टी	१५
कोटिला लघु जलविद्युत् आयोजना	बु.न.पा. ६	१८
नारीघाट लघु जलविद्युत् आयोजना	बु.न.पा. ७	३७
नारीघाट लघु जलविद्युत् आयोजना	बु.न.पा. ८	३७
नारीघाट लघु जलविद्युत् आयोजना	बु.न.पा. ९	३७
नारीघाट लघु जलविद्युत् आयोजना	बु.न.पा. १०	३७
जम्मा		३४७

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

७.३ सञ्चार तथा प्रविधि

यस शीर्षक अन्तरगत आधुनिक सुविधामा पहुँचका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ ।

७.३.१ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकामा उपलब्ध सेवा सुविधा हेर्दा ८२.८० प्रतिशत घरधुरीले मोबाइल र ३९.२८ प्रतिशत घरपरिवारले रेडियोजस्ता सुविधाको उपयोग गरेको देखिन्छ। यससम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १०१: आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	रेडियो	टेलिभिजन	मोबाइल टेलिफोन	कम्प्युटर	इन्टरनेट	मोटरसाइकल	मोटर/कार	रेफ्रिजरेटर
१	५३५	५	५३७	०	०	०	०	०
२	१३०	५५	२०१	९	३	१	१	०
३	१७९	२७	५१५	३	१	०	०	०
४	१६३	१	२४९	१०	०	०	०	०
५	२५६	१०	२१७	७	०	१	२	१
६	१२१	३१	२३५	८	०	१	०	०
७	१७९	६३	३४९	१	०	१	०	०
८	२१२	२१	१६३	५	०	२	०	०
९	१५४	९	१७०	६	२	३	२	३
१०	५७	२४	२७७	२	०	०	०	०
जम्मा	१३८२	२४६	२९१३	५१	६	९	५	४
प्रतिशत	३९.२८	६.९९	८२.८०	१.४५	०.१७	०.२६	०.१४	०.११

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

७.४ आवास तथा भवन

यस शीर्षक अन्तरगत आवासीय घरको बनावटको किसिमका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ।

७.४.१ घरको जगको आधारमा घरपरिवार

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका घरहरू जगको आधारमा हेर्दा ९९.३२ प्रतिशत घरको जग ढुङ्गा, ईटा र माटो प्रयोग भएको देखिएको छ भने ०.४५ प्रतिशत घरमा सिमेन्ट वा ढुंगाको प्रयोग देखिएको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १०२: घरको जगको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	बसोवास गर्ने घरको जगको आधारमा घरपरिवार संख्या					
	माटो वा ढुङ्गा	सिमेन्ट वा ढुङ्गा	फ्रमे स्ट्रक्चर	लोड वेयरिङ्ग	काठको खम्बा	अन्य
१	५३९	०	०	०	०	०
२	२४८	७	०	०	०	०
३	५३४	०	०	०	०	०
४	२७०	१	०	०	०	०
५	३२०	३	०	०	०	४
६	३१७	०	०	०	०	२
७	४४१	१	०	०	०	०
८	२६५	२	०	०	०	१
९	२७६	१	०	०	०	१
१०	२८४	१	०	०	०	०
जम्मा	३४९४	१६	०	०	०	८
प्रतिशत	९९.३२	०.४५	०.००	०.००	०.००	०.२३

स्रोत: घरपरिवार सर्भेक्षण २०७५

७.४.२ छानाको प्रकारका आधारमा घरधुरी

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका घरहरूलाई छानाको प्रकारका आधारमा हेर्दा सबैभन्दा उच्च संख्यामा ४३.०६ प्रतिशत घरपरिवार ढुंगाको छानो भएको घरमा बस्ने गरेको देखिन्छ । सबैभन्दा न्यून संख्यामा आरसिसि छाना भएको घरहरूमा बस्ने घरपरिवार संख्या १.७३ प्रतिशत रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०३: छानाको प्रकारका आधारमा घरधुरी

वडा नं.	फुस वा खरको छाना भएको	जस्ता/च्यादरको छाना भएको	टायल/ढुङ्गाको छाना भएको	आरसिसि ढलान भएको	काठको छाना भएको	माटोको छानो भएको	अन्य
१	४९०	१	४८	०	०	०	०
२	१४	४८	१८१	९	०	३	०
३	७२	१६३	२	२	२०२	९३	०
४	१५	१५१	९२	७	०	६	०
५	१६	३३	२४९	२०	४	१	४
६	२	४९	२६३	१	०	१	३
७	३९	१३२	२६८	१	१	१	०
८	२	११७	१४०	५	३	०	१
९	२	१०	३३	१४	७	११२	१००
१०	२४	११	२३९	२	२	७	०
जम्मा	६७६	७१५	१५१५	६१	२१९	२२४	१०८
प्रतिशत	१९.२२	२०.३२	४३.०६	१.७३	६.२३	६.३७	३.०७

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

७.५ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

यस नगरपालिकामा रहेका सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवनहरू भवनहरू रहेको स्थान, प्रयोग, क्षेत्रफल, अवस्था र लाभान्वित घरधुरी जस्ता विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १०४: सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	के काममा प्रयोग भइरहेको छ ?	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था	लाभान्वित घरधुरी
				जग्गा	भवन		
२	पुस्तकालय	कोल्टी बजार	पसल, कार्यालय			राम्रो	
६	मदरसा	मियाटोल	पूजा कार्य	१५०	८०	जीर्ण	२४
१०	जनजाति भवन	पाण्डुसैन	कार्यालय	१८०		जीर्ण	
जम्मा				३३०	८०		२४

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७४

७.६ सरकारी भवन

यस नगरपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, कृषि, हुलाक, वन, खाद्य तथा पशु सेवा केन्द्र जस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको छ।

तालिका १०५: सरकारी भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	कार्यालयको नाम	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था
				जग्गा	भवन	
१	पशुसेवा शाखा कार्यालय	कोल्टी वजार	पशुसेवा शाखा कार्यालय	५०		राम्रो
२	कृषि कार्यालय	कोल्टी वजार	कृषि कार्यालय	६०		राम्रो
८	पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	चाँफारुख वजार	पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	३००	१५०	राम्रो
१०	पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	चाँफारुख वजार	पाण्डुसैन स्वास्थ्य चौकी	३००	१५०	राम्रो

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

७.७ हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशनसम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकाको वडा नं. २ मा हुलाक सेवा र रेडियो स्टेशन रहेको छ। प्रायः वडाहरूमा आंशिक मोबाइल फोन सेवाको उपलब्धता रहेको देखिन्छ।

तालिका १०६: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेशन सम्बन्धी विवरण

विवरण	नाम	ठेगाना
हुलाक	ईलाका हुलाक कार्यालय	बु.न.पा. वडा नं. २
दूरसंचार टावर	भवानीमाण्डु, हुनीकोट	बु.न.पा. वडा नं. १ र २
रेडियो स्टेशन	सामुदायिक रेडियो बुढीनन्दा	बु.न.पा. वडा नं. २

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७४

७.८ शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिका क्षेत्रमा शवदाहस्थलका लागि ५ वटा स्थानहरू प्रयोग हुँदै आएको छ। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १०७: शवदाहस्थल तथा समाधिस्थल सम्बन्धी विवरण

स्थल	ठेगाना
कर्णाली नदी	पिलुचौर कर्णाली
नारिघाट	बु.न.पा. ७, ८ र १०
मडापोल्ने खोला	बु.न.पा. १०
दोगाडे	बु.न.पा. ७
खारगड	बु.न.पा. ६

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७४

परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति

यस परिच्छेदमा संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको विद्यमान अवस्था, सेवा सुविधा सञ्चालन र नागरिक संगठन सम्बन्धी विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको छ ।

८.१ संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था

नगरपालिकाको संगठनात्मक अवस्था हेर्दा नगरसभा, नगरकार्यपालिका, विषयगत शाखा वडा कार्यालय र विषयगत समितिहरू रहेका छन् । नगरपालिकामा १ जना प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसहित जम्मा ३२ जना कर्मचारीहरू कार्यरत रहेका छन् ।

८.१.१ नगरपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

यस नगरपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, कृषि, हुलाक, वन, खाद्य तथा पशु सेवा केन्द्रजस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको छ ।

तालिका १०८: नगरपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
१.	स्थानीय तह					
	नगरपालिका	बुढीनन्दा नगरपालिका	कोल्टी	२	३२	क्षेत्र
	वडा कार्यालयहरू					
२	स्वास्थ्य संस्थाहरू					
		प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	कोल्टी	१	१४	
३	कृषि	कृषि शाखा	कोल्टी	२	३	बु.न.पा.भरी
४	पशु सेवा	पशु सेवा शाखा	कोल्टी	२	६	बु.न.पा.भरी
५	हुलाक	ईलाका हुलाक	कोल्टी	२	१२	बु.न.पा.भरी
६	वन	इलाका वन कार्यालय	कोल्टी वजार	२	५	बु.न.पा.भरी
७	प्रहरी कार्यालय					
	जिल्ला/प्रदेश					
	इलाका					
	चौकी	रारालिही, कुडारी	रारालिडी		११	नगरपालिका भरी
	विमानस्थल सुरक्षा गार्ड	वि.शु. गार्ड	कोल्टी	२	१२	
८.	सरकारी स्वामित्वका संस्थान, समिति आदि					
	नेपाल खाद्य संस्थान	नेपाल खाद्य संस्थान	कोल्टी	२	२	

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

८.२ संघ/संस्था सम्बन्धी विवरण

८.२.१ सामुदायिक संस्था विवरण

यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा रहेका सामुदायिक संस्थाहरूको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका १०९: सामुदायिक संस्था विवरण

वडा नम्बर	सामुदायिक संस्थाको संख्या								
	सामुदायिक संस्था	कृषक समूह	वन समूह	सहकारी संस्था	परम्परागत समूह	नागरिक सचेतना केन्द्र	टोल सुधार समिति/टोल विकास संस्था	उच्चमी समूह	अन्य
४	१	१	८	२	२	४	१	१	८
५	१	१	५	१	३	५	१	१	५
८	१	३	१	१		८	१	३	१
१०	१	२	२			१०	१	२	२
जम्मा	४	७	१६	४	५	४	७	१६	४

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

८.२.२ आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण

यस नगरपालिकामा कृषि तथा व्यापार व्यवसाय लगायतका आयआर्जनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने बचत समूहहरू रहेका छन् । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ११०: आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण

समूह, संस्था संजालको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							बचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
आमा तथा महिला											
	१	२५		२५					२०		
	२	३०		३०					५०		
	३	२७		२७					५०		
	४	२३		२३					२०		
	५	२५		२५					१००		
भैरमदेव	८										
शिर्जनशील	९	१५	२५	४०					५०		
कृषक तथा उच्चमी समूह											
समुन्द्रपालगढी महिला कृषक समूह	२	२५		२५							कृषि

समूह, संस्था संजालको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
कैलाश तरकारी आलु समूह	४	१३	१२	२५				२५		कृषि	
बडीमालिका महिला कृषक समूह	५	२१		२१						कृषि	

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

द.२.३ कृषक, उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण

यस नगरपालिकामा कुल ३ वटा कृषक समूहहरूमा जम्मा ७१ आवद्ध रहेको देखिन्छ । यी समूहहरूमा नियमित बचत संकलन एवं परिचालन कार्य भैरहेको एवं बचत लगानी विशेष गरी कृषि तथा पशुपालनमा लगानी गर्दै आएको पाइन्छ । यहाँ रहेको समूहहरूको समूहगत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १११: कृषक, उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण

कृषक, उद्यमी तथा बचत समूह/संस्था नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण				समेटेको परिवार जम्मा	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या					
		महिला	पुरुष	जम्मा			
समुन्द्रपालगढी महिला कृषक समूह	२	२५		२५		कृषि	
कैलाश तरकारी आलु समूह	४	१३	१२	२५	२५	कृषि	
बडीमालिका महिला कृषक समूह	५	२१		२१		कृषि	
जम्मा		५९	१२	७१	२५		

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

द.२.५ बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र १ बाणिज्य बैंक, १ लघुवित्त संस्था र ५ वटा सहकारी संस्थाबाट वार्षिक १ अर्ब ५ करोड ५० भन्दा बढी कारोवार हुने गरेको छ । यी संस्थाहरूको ठेगाना, वार्षिक कारोवार, लगानी रकम र लगानीको मुख्य क्षेत्र सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ११२: बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	वार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु.हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क.	बैंक तथा लघु वित्त संस्था				
	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	१	१००००००	१००००००	कृषि, व्यापार
ख.	लघुवित्त संस्था				
	किसान माइक्रोफाईनान्स वि.संस्था	१	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
ग.	सहकारी संस्था				
	मिलिजुली वा. स. लि.	१	५०००	५०००	कृषि, व्यापार व्यवसाय

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	वार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु.हजारमा)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
	जसुदा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	२	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	सत्यसाई बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	२	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	कालिका सहकारी संस्था लि.	५	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
	नवजीवन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	१	१००००	१००००	कृषि, व्यापार व्यवसाय
जम्मा			१०५५०००	१०५५०००	

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

द.२.६ गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकामा विभिन्न विकासमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेका गैरसरकारी संस्थाहरू ४ वटा रहेको पाइन्छ । नगरपालिकामा कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेका संस्थाहरूको कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्रकृति, वार्षिक, बजेट, जनशक्ति तथा सहयोगी विकास साभेदार निकाय सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका ११३: गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

गैससको नाम र ठेगाना	समेटेको क्षेत्र	वार्षिक बजेट (रु.)	विषयगत क्षेत्र	जनशक्ति संख्या	सहयोगी विकास साभेदारको नाम
फेज नेपाल	साविक कोल्टी		स्वास्थ्य	२	PWW
पीसवीन बाजुरा	साविक कोल्टी		शिक्षा, बालबालिका	५	
एच आर सी	साविक ११ गविस			३	
कर्णाली स्वरोजगार	साविक ११ गविस		रोजगार	३	

स्रोत: संस्थागत सर्भेक्षण, २०७५

अनुसूची १: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	विद्यालयको किसिम	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
आधारभूत														
गंगा आ.वि.	१	सामुदायिक			०	१५	११	२६			०	१५	११	२६
कालिका आ.वि.	१	सामुदायिक	८	९	१७	५४	४७	१०१			०	६२	५६	११८
चन्द्रनाथ आ.वि.	१	सामुदायिक	१०	१६	२६	६२	३४	९६			०	७२	५०	१२२
बुढीनन्दा वो.ई.	१	संस्थागत	३९	८१	१२०	४२	८८	१३०			०	८१	१६९	२५०
हातेमालो ई.वो.	१	संस्थागत	७०	११०	१८०	८८	१४२	२३०			०	१५८	२५२	४१०
बुढीनन्दा आ.वि.	२	सामुदायिक	९	१२	२१	८३	७२	१५५			०	९२	८४	१७६
कालिका आ.वु.वि.	३	सामुदायिक	१०	१०	२०	८०	८०	१६०			०	९०	९०	१८०
जनविकास आ.वि.	३	सामुदायिक			०	६४	८४	१४८			०	६४	८४	१४८
मदनआश्रित आ.वि.	३	सामुदायिक			०	४५	३०	७५			०	४५	३०	७५
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३	सामुदायिक	१७	२०	३७	९३	१०९	२०२			०	११०	१२९	२३९
देवडाँडा मा.वि.	४	सामुदायिक	१८	८	२६	११५	८५	२००			०	१३३	९३	२२६
भावना आ.वि.	४	सामुदायिक			०	११९	१२३	२४२			०	११९	१२३	२४२
बुढीनन्दा आ.वि.	४	सामुदायिक			०			०			०	०	०	०
वडिमालिका आ.वि.	५	सामुदायिक	२०	११	३१	६४	४२	१०६			०	८४	५३	१३७
नन्देश्वरी मा.वि.	५	सामुदायिक			०			०			०	०	०	०
मष्टा आ.वि.	५	सामुदायिक			०			०			०	०	०	०
बागेश्वरी आधारभूत	६	सामुदायिक	१०	५	१५	८८	५३	१४१			०	९८	५८	१५६
पशुपति आधारभूत	६	सामुदायिक	१५	१५	३०	४९	५२	१०१			०	६४	६७	१३१
सागरा आधारभूत	७	सामुदायिक	६३	५५	११८			०			०	६३	५५	११८
कैलाश आधारभूत	७	सामुदायिक	३६	३२	६८	२४	१४	३८			०	६०	४६	१०६
पाण्डेय आधारभूत	७	सामुदायिक	१५	९	२४	६५	४८	११३			०	८०	५७	१३७
चायण्ड आधारभूत	७	संस्थागत	८०	९०	१७०	८०	९०	१७०			०	१६०	१८०	३४०
घटाल आधारभूत	७	सामुदायिक			०			०			०	०	०	०

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	विद्यालयको किसिम	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
खापर आधारभूत	८	सामुदायिक			०	१०५	९६	२०१			०	१०५	९६	२०१
पिसक्रेटर संस्था	८	संस्थागत	४१	६३	१०४			०			०	४१	६३	१०४
ऋषिदेव आधारभूत	८	सामुदायिक			०			०			०	०	०	०
हिमाली	९	सामुदायिक	७	१८	२५	२२२	१७९	४०१			०	२२९	१९७	४२६
विन्देश्वरी आधारभूत	९	सामुदायिक			०	४२	४५	८७			०	४२	४५	८७
व्युटिफूल	१०	संस्थागत			०			०			०	०	०	०
कैलाश आधारभूत	१०	सामुदायिक			०	१२१	९०	२११			०	१२१	९०	२११
जम्मा			४६८	५६४	१०३२	१७२०	१६१४	३३३४	०	०	०	२१८८	२१७८	४३६६
माध्यमिक														
बाँधु मा.वि.	१	सामुदायिक			०	१३१	८९	२२०	६५	४१	१०६	१९६	१३०	३२६
सुजन ई.बो.	२	संस्थागत	६६	११४	१८०	९२	२४१	३३३	१९	४३	६२	१७७	३९८	५७५
जनप्रकाश मा.वि.	२	सामुदायिक			०	५२	५९	१११	६२१	५३३	११५४	६७३	५९२	१२६५
सत्य मा.वि.	१०	सामुदायिक			०	२४६	२३३	४७९	८६	६३	१४९	३३२	२९६	६२८
जम्मा			६६	११४	१८०	५२१	६२२	११४३	७९१	६८०	१४७१	१३७८	१४१६	२७९४
कुल जम्मा			५३४	६७८	१२१२	२२४१	२२३६	४४७७	७९१	६८०	१४७१	३५६६	३५९४	७१६०

अनुसूची २: विद्यालयको भौतिक अवस्था

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला कम्प्युटर समेत	डेस्क/ बेञ्चको क्षमता	खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम	चर्पीको सुविधा	स्वच्छ खानेपानी
		पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची							
आधारभूत तह												
गंगा आ.वि.	१		१		४	छैन	छैन		१००	छैन	छ	छैन
कालिका आ.वि.	१		२		७	छैन	छैन		५०	छैन	छ	छ
चन्दनाथ आ.वि.	१	१	२	२	८	छैन	छैन		५०	छैन	छ	छ
बुढीनन्दा वो.ई.	१		२		१२	छैन	छैन		६०	छैन	छ	छ
हातेमालो ई.वो.	१		४		१५	छ	छैन		८०	छैन	छ	छ
बुढीनन्दा आ.वि.	२		२		७	छैन	छैन		५०	छैन	छ	छैन
कालिका आ.वु.वि.	३		४		९	छैन	छैन		२०	छैन	छ	छ
जनविकास आ.वि.	३	२	२	४	६	छैन	छैन		१५	छैन	छ	छैन
मदनआश्रित आ.वि.	३		२		५	छैन	छैन		५०	छैन	छ	छैन
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३		३		८	छैन	छैन		१०	छैन	छैन	छैन
देवडाँडा मा.वि.	४		३		९	छैन	छ		३०	कच्ची पर्खाल	छ	छैन
भावना आ.वि.	४		३		१०	छैन	छैन		१००	कच्ची पर्खाल	छ	छ
बुढीनन्दा आ.वि.	४		२		५	छैन	छैन		५०	पक्की पर्खाल	छ	छ
वडिमालिका आ.वि.	५		३		७	छैन	छैन		२०	छैन	छ	छ
नन्देश्वरी मा.वि.	५		४		१२	छ	छ		६०	छैन	छ	छ
मष्टा आ.वि.	५											
वागेश्वरी आधारभूत	६		२		११	छैन	छ			कच्ची पर्खाल	छ	छैन
पशुपति आधारभूत	६		३		८	छैन	छैन		१००	कच्ची पर्खाल	छ	छ
सागरा आधारभूत	७		१		४	छैन	छ		५४५	पक्की पर्खाल	छ	छ
कैलाश आधारभूत	७	१	२	२	४	छैन	छ		४	कच्ची पर्खाल	छैन	छैन
पाण्डेय आधारभूत	७	१	१	२	५	छैन	छ		५०	पक्की पर्खाल	छ	छ
चायण्ड आधारभूत	७	८	१	८	१	छैन	छैन		१५	कच्ची पर्खाल	छ	छ

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला कम्प्युटर समेत	डेस्क/ बेञ्चको क्षमता	खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम	चर्पीको सुविधा	स्वच्छ खानेपानी
		पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची							
घटाल आधारभूत	७		२		४	छैन	छैन		३०	कच्ची पर्खाल	छ	छैन
खापर आधारभूत	८		२	२	४	छैन	छ		४०	कच्ची पर्खाल	छ	छ
पिसक्रेटर संस्था	८		१		९	छैन	छ		७८	कच्ची पर्खाल	छ	छ
ऋषिदेव आधारभूत	८		५		५	छैन	छैन		२००	कच्ची पर्खाल	छैन	छ
हिमाली	९		२		९	छैन	छ		५	पक्की पर्खाल	छ	छ
विन्देश्वरी आधारभूत	९	२		६		छैन	छैन		६०	कच्ची पर्खाल	छ	छैन
व्युटिफूल	१०	२			७	छैन			६००		छ	छ
कैलाश आधारभूत	१०		१		७	छैन	छ		७९०	कच्ची पर्खाल	छ	छ
जम्मा		१७	६२	२६	२०२							
माध्यमिक तह												
बाँधु मा.वि.	१	१	१	३	११	छ	छ		१००	पक्की पर्खाल	छ	छैन
सुजन ई.वो.	२		२		१६	छैन	छ		२००	छैन	छ	छ
जनप्रकाश मा.वि.	२	२	३	८	१२	छ	छ		११०	कच्ची पर्खाल	छ	छ
सत्य मा.वि.	१०	३	१	१०	६	छैन	छ		६०००	पक्की पर्खाल	छ	छ
जम्मा		६	७	२१	४५				६४१०			
कुल जम्मा		२३	६९	४७	२४७							

अनुसूची ३: शिक्षक विवरण

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	विद्यालयको किसिम	स्वीकृत दरवन्दी संख्या	कार्यरत शिक्षक संख्या		महिला शिक्षक संख्या		विषयगत शिक्षक संख्या		
				शिक्षक	शिक्षिका	आधारभूत	माध्यमिक	गणित	विज्ञान	अंग्रेजी
आधारभूत										
गंगा आ.वि.	१	सामुदायिक	१	१				१	१	१
कालिका आ.वि.	१	सामुदायिक	३	२	२	२				
चन्दनाथ आ.वि.	१	सामुदायिक	२	६	२	२		२	२	२
बुढीनन्दा वो.ई.	१	संस्थागत		६	६	२		२	२	३
हातेमालो ई.वो.	१	संस्थागत		९	६	१		१	१	१
बुढीनन्दा आ.वि.	२	सामुदायिक	२	१	२	२		१	१	१
कालिका आ.वि.	३	सामुदायिक	३	३						
जनविकास आ.वि.	३	सामुदायिक	२	२						
मदनआश्रित आ.वि.	३	सामुदायिक	१	४	२	२		१	२	१
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३	सामुदायिक	३	६	१	१		१	१	१
देवडाँडा मा.वि.	४	सामुदायिक	६	१०	१	१		२	२	२
भावना आ.वि.	४	सामुदायिक	२	६	१	१		२	२	४
बुढीनन्दा आ.वि.	४	सामुदायिक								
वडिमालिका आ.वि.	५	सामुदायिक	१	१	४	४		३	२	२
नन्देश्वरी मा.वि.	५	सामुदायिक	४	८	१	१		३	२	१
मष्टा आ.वि.	५	सामुदायिक								
बागेश्वरी आधारभूत	६	सामुदायिक	३	४	६	३				
पशुपति आधारभूत	६	सामुदायिक	४	३	१	१				
सागरा आधारभूत	७	सामुदायिक	१	१	२	२				
कैलाश आधारभूत	७	सामुदायिक	३	२	३	३				
पाण्डेय आधारभूत	७	सामुदायिक	३	५	३	३				
चायण्ड आधारभूत	७	संस्थागत		४	४	४				
घटाल आधारभूत	७	सामुदायिक	२	१	३	३				
खापर आधारभूत	८	सामुदायिक	३	३	२	२				
पिसक्रेटर संस्था	८	संस्थागत		५	३					
ऋषिदेव आधारभूत	८	सामुदायिक	१	२	३	३				
हिमाली	९	सामुदायिक	५	४	१	१				

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	विद्यालयको किसिम	स्वीकृत दरवन्दी संख्या	कार्यरत शिक्षक संख्या		महिला शिक्षक संख्या		विषयगत शिक्षक संख्या		
				शिक्षक	शिक्षिका	आधारभूत	माध्यामिक	गणित	विज्ञान	अंग्रेजी
विन्देश्वरी आधारभूत	९	सामुदायिक	३	४	१	१				
व्युटिफूल	१०	संस्थागत	६	४	३	३				
कैलाश आधारभूत	१०	सामुदायिक	२	३	२	५				
जम्मा			६६	११०	६५	५३	०	१९	१८	१९
माध्यामिक										
बाँधु मा.वि.	१	सामुदायिक	४	८	२	२		२	१	१
सुजन ई.वो.	२	संस्थागत		११	७	७		३	२	३
जनप्रकाश मा.वि.	२	सामुदायिक	२०	२६	५	४	१	३	३	५
सत्य मा.वि.	१०	सामुदायिक	९	१२	२	२		२	१	२
जम्मा			३३	५७	१६	१५	१	१०	७	११
कुल जम्मा			९९	१६७	८१	६८	१	२९	२५	३०

अनुसूची ४: भर्ना दर, निरन्तरता दर, सिकाइ उपलब्धी दर

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	खुद भर्ना दर			निरन्तरता दर			सिकाइ उपलब्धी दर			उतिर्ण दर		
		पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२
आधारभूत													
गंगा आ.वि.	१												
कालिका आ.वि.	१												
चन्दनाथ आ.वि.	१												
बुढीनन्दा वो.ई.	१	१०००	१०००		६००	९२०							
हातेमालो ई.वो.	१	१०००	१२००		६५०	९९०							
बुढीनन्दा आ.वि.	२												
कालिका आ.वि.	३												
जनविकास आ.वि.	३												
मदनआश्रित आ.वि.	३												
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३												
देवडाँडा मा.वि.	४												
भावना आ.वि.	४												
बुढीनन्दा आ.वि.	४												
वडिमालिका आ.वि.	५												
नन्देश्वरी मा.वि.	५												
मष्टा आ.वि.	५												
बागेश्वरी आधारभूत	६	१५६	१४१		१५६	१४१							
पशुपति आधारभूत	६												
सागरा आधारभूत	७	५५	६५		६२	८०							
कैलाश आधारभूत	७	६९	३८		६९	३८							
पाण्डेय आधारभूत	७	२४	२५		२४	२५							
चायण्ड आधारभूत	७	१२५	१३		१२५	१३							
घटाल आधारभूत	७		८०										
खापर आधारभूत	८		९२			७७							
पिसक्रेटर संस्था	८	८५	८६		८०	८०							
ऋषिदेव आधारभूत	८	१४८	८०		१४८	८०							
हिमाली	९	९२	९०		९०	८०	४१%				९०%		
विन्देश्वरी आधारभूत	९		८९			७५							
व्युटिफूल	१०	८०	८१		५२	५७							
कैलाश आधारभूत	१०		९१			४४							

विद्यालयको नाम	बडा नम्बर	खुद भर्ना दर			निरन्तरता दर			सिकाइ उपलब्धी दर			उत्तिर्ण दर		
		पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२
औसत		२५७.६३	२११.४		१८६.९०	१९२.८६		०.४१			०.९		
माध्यामिक													
बाँधु मा.वि.	१												
सुजन ई.वो.	२												
जनप्रकाश मा.वि.	२												
सत्य मा.वि.	१०												
औसत		०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
कुल औसत		१२८.८१	१०५.७		९३.४५	९६.४२		०.२०५			०.४५		

अनुसूची ५: आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी

विद्यालयको नाम र किसिम	जम्मा विद्यार्थी		आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आधारभूत				
गंगा आ.वि.	११	१५	२	२
कालिका आ.वि.	४७	५४	२	१४
चन्द्रनाथ आ.वि.	३४	६२	५	७
बुढीनन्दा वो.ई.	१६९	८१	४	२
हातेमालो ई.वो.	२५२	१५८	१	५
बुढीनन्दा आ.वि.	४६	६१	१०	७
कालिका आ.वि.	८०	८०	३	३
जनविकास आ.वि.	७२	४५	४	५
मदनआश्रित आ.वि.	३२	४८	५	
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	१०९	९३	१०९	९३
देवडाँडा मा.वि.	११५	१८५	८५	११५
भावना आ.वि.	१२३	११९		
बुढीनन्दा आ.वि.				
वडिमालिका आ.वि.	४२	६४	४	१२
नन्देश्वरी मा.वि.				
मष्टा आ.वि.				
वागेश्वरी आधारभूत	५८	९८	९	२०
पशुपति आधारभूत	५२	४९	३	३
सागरा आधारभूत	६३	५५	६३	५५
कैलाश आधारभूत	४६	६३	१४	२४
पाण्डेय आधारभूत	५२	७८	७	७
चायण्ड आधारभूत	९०	८०	५	१०
घटाल आधारभूत	२७	२५		
खापर आधारभूत	९६	१०२	७	१४
पिसक्रेटर संस्था	६३	४१	६३	४१
ऋषिदेव आधारभूत	५५	८०	५५	८०
हिमाली	१६०	१२२	१०	१५
विन्देश्वरी आधारभूत	४५	४२		
व्यूटिफूल	४७	२८	२५	१३
कैलाश आधारभूत	६९	८६	१०	१३
जम्मा	२०५५	२०१४	५०५	५६०
माध्यामिक				
बाँधु मा.वि.	१३०	१९६	२०	२२
सुजन ई.वो.				
जनप्रकाश मा.वि.	२१७	२६५	५५	४७
सत्य मा.वि.	२९६	३३२	१२५	१४२
जम्मा	६४३	७९३	२००	२११
कुल जम्मा	२६९८	२८०७	७०५	७७१

अनुसूची ६: छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी

विद्यालयको नाम र किसिम	छात्रवृत्ति वा अन्य सुविधा पाउने विद्यार्थी		दिवा खाजा खान पाउने विद्यार्थी	
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आधारभूत				
गंगा आ.वि.		१५	११	१५
कालिका आ.वि.		१६	४७	५४
चन्दनाथ आ.वि.		६२	३४	६२
बुढीनन्दा वो.ई.				
हातेमालो ई.वो.	२५	१५		
बुढीनन्दा आ.वि.		४७	४६	६१
कालिका आ.वि.	८०	८०	८०	८०
जनविकास आ.वि.	३२	६४	८४	६४
मदनआश्रित आ.वि.	२९	३६	३२	४८
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	५३	९७	१०९	९३
देवडाँडा मा.वि.		१८५		
भावना आ.वि.				
बुढीनन्दा आ.वि.				
वडिमालिका आ.वि.		४२	४२	६४
नन्देश्वरी मा.वि.				
मष्टा आ.वि.				
बागेश्वरी आधारभूत	३८	९८	५८	९८
पशुपति आधारभूत	८	२९	५२	४९
सागरा आधारभूत	२५	१७	६३	५५
कैलाश आधारभूत	७	६३	४४	६३
पाण्डेय आधारभूत			५२	७८
चायण्ड आधारभूत				
घटाल आधारभूत	२४	१४	२७	२५
खापर आधारभूत	५	८६	९६	१४
पिसक्रेटर संस्था				
ऋषिदेव आधारभूत	३	१	५५	८०
हिमाली	२७२	२४१	१६९	२२२
विन्देश्वरी आधारभूत	४०	३५	४५	४२
व्युटिफूल				
कैलाश आधारभूत	४	६३	९०	२१
जम्मा	६४५	१३०६	१२३६	१२८८
माध्यामिक				
बाँधु मा.वि.		१३१		
सुजन ई.वो.				
जनप्रकाश मा.वि.		२६५		
सत्य मा.वि.	७७	२४६		
जम्मा	७७	६४२	०	०
कुल जम्मा	७२२	१९४८	१२३६	१२८८

अनुसूची ७: शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विशेष व्यवस्था

विद्यालयको नाम र किसिम	वडा नम्बर	अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा	CBEGRA कार्यान्वयन	एकीकृत पाठ्यक्रम	इन्टरनेट सुविधा	छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी (भएको /नभएको)
		(भएको/नभएको)	(भएको/नभएको)	(भएको/नभएको)	(भएको/नभएको)	(भएको/नभएको)
आधारभूत						
गंगा आ.वि.	१	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
कालिका आ.वि.	१	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
चन्द्रनाथ आ.वि.	१	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
बुढीनन्दा वो.ई.	१	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
हातेमालो ई.वो.	१	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
बुढीनन्दा आ.वि.	२	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
कालिका आ.वि.	३	नभएको	भएको	भएको	नभएको	भएको
जनविकास आ.वि.	३	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
मदनआश्रित आ.वि.	३	नभएको	भएको	भएको	नभएको	भएको
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३	नभएको	भएको	भएको	नभएको	भएको
देवडाँडा मा.वि.	४	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
भावना आ.वि.	४	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
बुढीनन्दा आ.वि.	४	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
वडिमालिका आ.वि.	५	नभएको	भएको	भएको	नभएको	भएको
नन्देश्वरी मा.वि.	५	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
मष्टा आ.वि.	५	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
बागेश्वरी आधारभूत	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
पशुपति आधारभूत	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
सागरा आधारभूत	७	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
कैलाश आधारभूत	७	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
पाण्डेय आधारभूत	७	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
चायण्ड आधारभूत	७	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
घटाल आधारभूत	७	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
खापर आधारभूत	८	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
पिसक्रेटर संस्था	८	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
ऋषिदेव आधारभूत	८	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
हिमाली	९	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
विन्देश्वरी आधारभूत	९	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
व्युटिफूल	१०	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
कैलाश आधारभूत	१०	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
माध्यामिक						
बाँधु मा.वि.	१	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
सुजन ई.वो.	२	नभएको	भएको	भएको	नभएको	नभएको
जनप्रकाश मा.वि.	२	नभएको	भएको	भएको	भएको	नभएको
सत्य मा.वि.	१०	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको

अनुसूची ८: बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन (भएको/ नभएको)	विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक (भएको/ नभएको)	बाल क्लब गठन (भएको/नभएको)	बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग (भएको/नभएको)
आधारभूत					
गंगा आ.वि.	१	भएको	भएको	भएको	भएको
कालिका आ.वि.	१	भएको	भएको	भएको	भएको
चन्दनाथ आ.वि.	१	भएको	भएको	भएको	भएको
बुढीनन्दा वो.ई.	१	भएको	भएको	भएको	भएको
हातेमालो ई.वो.	१	भएको	भएको	भएको	भएको
बुढीनन्दा आ.वि.	२	भएको	भएको	भएको	भएको
कालिका आ.वि.	३	भएको	भएको	भएको	भएको
जनविकास आ.वि.	३	भएको	भएको	भएको	भएको
मदनआश्रित आ.वि.	३	भएको	भएको	भएको	भएको
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३	भएको	भएको	भएको	भएको
देवडाँडा मा.वि.	४	भएको	भएको	भएको	भएको
भावना आ.वि.	४	भएको	भएको	भएको	भएको
बुढीनन्दा आ.वि.	४	भएको	भएको	भएको	भएको
वडिमालिका आ.वि.	५	भएको	भएको	भएको	भएको
नन्देश्वरी मा.वि.	५	भएको	भएको	भएको	भएको
मष्टा आ.वि.	५	भएको	भएको	भएको	भएको
बागेश्वरी आधारभूत	६	भएको	भएको	भएको	भएको
पशुपति आधारभूत	६	भएको	भएको	भएको	भएको
सागरा आधारभूत	७	भएको	नभएको	नभएको	भएको
कैलाश आधारभूत	७	भएको	नभएको	भएको	भएको
पाण्डेय आधारभूत	७	भएको	भएको	भएको	भएको
चायण्ड आधारभूत	७	भएको	नभएको	नभएको	भएको
घटाल आधारभूत	७	भएको	भएको	भएको	भएको
खापर आधारभूत	८	भएको	भएको	भएको	भएको
पिसक्रेटर संस्था	८	भएको	भएको	नभएको	भएको
ऋषिदेव आधारभूत	८	भएको	भएको	भएको	नभएको
हिमाली	९	भएको	भएको	भएको	भएको
विन्देश्वरी आधारभूत	९	भएको	भएको	भएको	भएको
व्युटिफूल	१०	भएको	भएको	भएको	भएको
कैलाश आधारभूत	१०	भएको	भएको	भएको	भएको
माध्यामिक					
बाँधु मा.वि.	१	भएको	भएको	भएको	भएको
सुजन ई.वो.	२	भएको	भएको	भएको	भएको
जनप्रकाश मा.वि.	२	भएको	भएको	भएको	भएको
सत्य मा.वि.	१०	भएको	भएको	भएको	भएको

अनुसूची ९: छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयको नाम र किसिम	बडा नम्बर	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार										
		दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा	
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
आधारभूत												
गंगा आ.वि.	१	२									१	२
कालिका आ.वि.	१	२५	२४									
चन्द्रनाथ आ.वि.	१	१३	२२									
बुढीनन्दा वो.ई.	१											
हातेमालो ई.वो.	१											
बुढीनन्दा आ.वि.	२	२४	३०									
कालिका आ.वि.	३	३८	५०	१	२							२५
जनविकास आ.वि.	३	३२	३६									
मदनआश्रित आ.वि.	३	२९	३६									
पञ्चलक्ष्मी आ.वि.	३	५३	४२									
देवडाँडा मा.वि.	४	४	१५	१			२	२				
भावना आ.वि.	४											
बुढीनन्दा आ.वि.	४											
वडिमालिका आ.वि.	५	३१	२७									
नन्देश्वरी मा.वि.	५											
मष्टा आ.वि.	५											
बागेश्वरी आधारभूत	६	३८	६२	१					२	४		
पशुपति आधारभूत	६		२९									
सागरा आधारभूत	७	१३	१८							१०		
कैलाश आधारभूत	७	७	५	२				६३	५	५		
पाण्डेय आधारभूत	७	२४	४२						६	५		
चायण्ड आधारभूत	७	७	७									
घटाल आधारभूत	७	२४	१४									
खापर आधारभूत	८	७	१२	२				१०५	३	५		
पिसक्रेटर संस्था	८	५	४						१			
ऋषिदेव आधारभूत	८	६	१०							२		
हिमाली	९	३२	४३	१				१६९				
विन्देश्वरी आधारभूत	९	९	३५								२४	२३
व्युटिफूल	१०											
कैलाश आधारभूत	१०	४३	६५		१							
जम्मा		४६६	६२८	८	३	०	२	३३९	१७	३१	२५	५०
माध्यमिक												
बाँधु मा.वि.	१	४३	५२					३		५	५	
सुजन ई.वो.	२											
जनप्रकाश मा.वि.	२	२६२	१९७	४	५							
सत्य मा.वि.	१०	६७	५३						११	९		
जम्मा		३७२	३०२	४	५	०	३	०	१६	१४	०	०
कुल जम्मा		८३८	९३०	१२	८	०	५	३३९	३३	४५	२५	५०

अनुसूची १०: वन क्षेत्रको अवस्था

वनको नाम	वनको किसिम	वडा नं.	समेटेको घरधुरी	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
गडामेला सामुदायिक वन	सामुदायिक	१	१००	२२				
बयालपाटा सामुदायिक वन	सामुदायिक	१	१५०	२०				
हुनी सामुदायिक वन	सामुदायिक	१	१००	१९				
भवानीमाण्डु सामुदायिक वन	सामुदायिक	१	१००	१८				
समुन्द्रपालमडी	सामुदायिक	२	१५०	१९				
दलित	कबुलियती वन	२		१५				
सिमताल सामुदायिक वन	सामुदायिक	३						
चुलीखाडी	सामुदायिक	३						
खुवा सिमखर्क	सामुदायिक	३						
नुरी सुगुरखाल	सामुदायिक	३						
सुननन्दा	कबुलियती वन	३		२६				
माँझमेली	कबुलियती वन	३		१७				
शिवशक्ति	कबुलियती वन	३		२०				
कुलदेवी	कबुलियती वन	३		२५				
कागचुचा	कबुलियती वन	३		२१				
भुमेडाँडा	कबुलियती वन	३		१८				
खापरमाण्डौ	सामुदायिक	४						
सियालीपाखा	सामुदायिक	४						
लोदेनी पंग्रेनी	सामुदायिक	४	८६					
बुढीनन्दा सामुदायिक वन	सामुदायिक	४	१२०					
बान्नीकोट काउल्या	सामुदायिक	४	११०					
बड्डीमेला	सामुदायिक	४	९५					
कनकासुन्दरी	सामुदायिक	४	८०					
नाउलामेला	सामुदायिक	४	१३०					
प्रगतिशील	कबुलियती वन	४						
सूर्यमुखी	कबुलियती वन	४		१६				
कैलाश	कबुलियती वन	४		१४				
भावना	कबुलियती वन	४		१४				
जनज्योती	कबुलियती वन	४		२३				
मष्टा	कबुलियती वन	४		२३				
लालीगुराँस	कबुलियती वन	४		२३				
चन्द्रसूर्य	कबुलियती वन	४		१५				
कालिका रानी	सामुदायिक	५	८५					
धौरटोगैरीमेला	सामुदायिक	५	८५					
रानीवन	सामुदायिक	५	११०	१९				
कापकोट	कबुलियती वन	५	५१					
दलित	कबुलियती वन	५	५०					

वनको नाम	वनको किसिम	वडा नं.	समेटेको घरधुरी	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
तुसारे	सामुदायिक	६	५२					
चिलडुडरी	सामुदायिक	६	२००					
भुम्के	सामुदायिक	६	८५					
प्रगतिशील	कबुलियती वन	६	८५					
धवलपुरी	सामुदायिक	७	२००					
कर्केला	सामुदायिक	७	१५५					
पनेरी पालला	सामुदायिक	७	१०					
मष्टादेव	कबुलियती वन	७	२५					
घटालदेव	कबुलियती वन	७	२५					
कालिका रानी	कबुलियती वन	७	२५					
लाथेमेला बाँसठाना	सामुदायिक	८	२८३	५०		२०००	६६४०	१००
लामापातल	सामुदायिक	९	२६८	१५०				
भेरालमाण्डौ	सामुदायिक	९	२६८	१५५				
लादेमेला पवार	सामुदायिक	१०	३४८	१७८				
भासुपातल	सामुदायिक	१०	३४८	३४५				
गठा आठसल्ले	सामुदायिक	१०	३४८	१७५				
कबुलियती वन	२१		२६१	२७०	०	०	०	०
सामुदायिक	३२		४०६६	११७०	०	२०००	६६४०	१००
जम्मा	५३		४३२७	१४४०	०	२०००	६६४०	१००

अनुसूची ११: वस्तुगत विवरण तथ्यांक संकलन फारमहरू
अनुसूची ११ (क): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्भेक्षण फाराम
(दफा ८.१ (छ), ८.२ (ग), ८.३ (ख) सँग सम्बन्धित)

गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण (Profile)

संस्थागत तथ्याङ्क संकलन फाराम

.....गाउँपालिका/नगरपालिका

२०७४ भाद्र

..... गाउँपालिका/नगरपालिका
संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्भेक्षण फाराम

खण्ड १: जनसंख्या विवरण

१.१ परिचय

१.१.१ प्रदेश नं.:

१.१.२ जिल्लाको नाम :

कोड :

१.१.३ स्थानीय तहको नाम :

कोड :

१.१.४ गाउँ/नगर केन्द्रको जियोकोड :

१.२ व्यक्तिगत घटना विवरण (प्रत्येक वर्षको चैत्रमसान्त सम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार संख्या)

वडा नम्बर	जन्म	मृत्यु	विवाह	सम्बन्ध विच्छेद (जोडी)	बसाइँसराई	
					आएको	गएको
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						
जम्मा						

१.३ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम विवरण (गत आ.व.को १ वर्षको विवरण लिने)

रकम रु.हजारमा

वडा नम्बर	ज्येष्ठ नागरिक			एकल महिला		पूर्ण अपाङ्ग			आसिक अपाङ्ग			बाल सुरक्षा अनुदान			दलित वर्ग			
	म	पु	रकम	म	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	
१																		
२																		
३																		
४																		
५																		
६																		
७																		
८																		
९																		

वडा नम्बर	ज्येष्ठ नागरिक			एकल महिला		पूर्ण अपाङ्ग			आसिक अपाङ्ग			बाल सुरक्षा अनुदान			दलित वर्ग			
	म	पु	रकम	म	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	
जम्मा																		

खण्ड ख: आर्थिक विकास स्थिति विवरण

२.१ प्राविधिक, सीपयुक्त तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण (संक्षिप्त विवरण)

वडा नम्बर	विषय क्षेत्र अनुसार प्राविधिक मानव संसाधन																	जम्मा
	कृषि र पशु		इन्जिनियरिङ्ग		वन		मेडिसिन		खाद्यप्रशोधन		वकिल		पत्रकार		अन्य			
	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु		
१																		
२																		
३																		
४																		
५																		
६																		
७																		
८																		
९																		
जम्मा																		

२.२ सार्वजनिक पोखरी तथा माछापालन

पोखरी रहेको स्थान	वडा नम्बर	पोखरी क्षेत्रफल (विघा वा रोपनी)	वार्षिक माछा उत्पादन (के.जी.)	स्वामित्व (कोसँग)	वार्षिक आम्दानी (रु.)	नगर/नगर पालिकामा वार्षिक शुल्क (रु.)
जम्मा						

२.३ सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता

सिंचाइ सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नम्बर	सिंचाइको किसिम (सतह (कुलो/नहर), लिफ्टिङ्ग, बाँध, ट्युबेल/बोरिङ्ग, पोखरी वा अन्य)	सिंचाइको माध्यम (कुलो नहर, पाइप आदि)	स्रोतको विवरण		सिंचाइको उपलब्धता (बर्षैभरी वा मौसमी)	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
				इकाई (कि.मि, क्षेत्रफल)	परिमाण			

सिंचाइ सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नम्बर	सिंचाइको किसिम (सतह (कुलो/नहर), लिफ्टिङ, बाँध, ट्युबेल/बोरिङ, पोखरी वा अन्य)	सिंचाइको माध्यम (कुलो नहर, पाइप आदि)	स्रोतको विवरण		सिंचाइको उपलब्धता (बर्षैभरी वा मौसमी)	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
				इकाई (कि.मि, क्षेत्रफल)	परिमाण			
जम्मा								

२.४ आधुनिक पशुपालन (फार्म) सम्बन्धी विवरण

पशुपालन फर्म (गाई, भैसी, बाख्रा, बंगुर र कुखुरा) को नाम	वडा नम्बर	फर्म रहेको ठेगाना (स्थान)	वार्षिक उत्पादन			प्रोपाईटरको नाम	रोजगारी संख्या	
			उत्पादित वस्तु	इकाई	परिमाण		महिला	पुरुष
जम्मा								

२.५ कृषि तथा पशुसेवासंग सम्बन्धित मानव संसाधन (संख्या)

वडा नम्बर	व्यवसायिक/अगुवा कृषक	सक्रिय ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता (जेटीए)	सक्रिय ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कार्यकर्ता	व्यवसायिक नर्सरी संचालक
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
जम्मा				

२.६ कृषि तथा पशु सेवासंग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण (संख्या)

वडा नम्बर	कृषक समूह		पशुपालन समूह		व्यवसायिक कृषि फर्म		कृषि सहकारी		एग्रोभेट तथा विउविजन केन्द्र	कोल्ड स्टोर तथा रष्टिक स्टोर	जैविक वा कम्पोष्ट मल उत्पादन केन्द्र
	समूह संख्या	सदस्य म पु	समूह संख्या	सदस्य म पु	फर्म संख्या	सदस्य म पु	सहकारी संख्या	सदस्य म पु			
१											

वडा नम्बर	कृषक समूह			पशुपालन समूह			व्यवसायिक कृषि फर्म			कृषि सहकारी			एग्रोभेट तथा विउविजन केन्द्र संख्या	कोल्ड स्टोर तथा रष्टिक स्टोर संख्या	जैविक वा कम्पोस्ट मल उत्पादन केन्द्र संख्या
	समूह संख्या	सदस्य		समूह संख्या	सदस्य		फर्म संख्या	सदस्य		सहकारी संख्या	सदस्य				
		म	पु		म	पु		म	पु		म	पु			
२															
३															
४															
५															
६															
७															
८															
९															
जम्मा															

२.७ घट्ट, मिल तथा संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	पानी घट्ट संख्या		चिस्थान केन्द्र	कुटानी, पिसानी र पेलानी (मिल) संख्या			संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र			बिक्री केन्द्र वा कोसेली घर
	परम्परागत	सुधारिएको		पानी मिल	डिजेल मिल	विद्युत् मिल	कृषि	जडीबुटी	उद्योग	
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
९										
जम्मा										

२.८ उत्पादन तथा सेवामूलक उद्योग सम्बन्धी विवरण (उद्योग तथा पर्यटन)

उद्योगको नाम तथा ठेगाना	वडा नम्बर	उद्योगको स्वामित्व (सरकारी, पब्लिक निजी, सहकारी)	उद्योगको प्रकार (लघु, घरेलु, साना, मफौला तथा ठूला आदि)	प्रत्यक्ष रोजगारी जना			उत्पादन हुने वस्तु र सेवाको नाम	उत्पादित वस्तु र सेवा बाट भएको वार्षिक आम्दानी (रु हजारमा)
				महिला	पुरुष	जम्मा		
ठूला								
मध्यम								
साना								

घरेलु								
लघु								
जम्मा								

२.९ व्यापार तथा व्यवसाय सम्बन्धी विवरण (कीराना, मासु, तरकारी, फलफूल आदि)

व्यापार तथा व्यवसाय संचालक तथा कम्पनीको नाम	वडा नम्बर	व्यापार र व्यवसायको किसिम (* कोड प्रयोग गर्ने)	पसलको प्रकार	व्यापार व्यवसायको स्वामित्व (एकल, साभेदारी र सहकारी)	वार्षिक कारोबार (रु. हजारमा)

★व्यापार र व्यवसायको किसिम कोड: १. कीराना वा व्यापारिक वस्तु, २. मासु विक्री केन्द्र, ३. तरकारी तथा फलफूल विक्री केन्द्र, ४. दूध चिस्यान तथा विक्री केन्द्र, ५. निर्माण सामग्री, ६. औषधी पसल वा क्लिनिक, ७. मर्मत सेवा केन्द्र, ८. इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिकस पसल, ९. होटेल तथा रेष्टुरेण्ट, १०. कपडा तथा फेन्सी

२.१० धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल सम्बन्धी विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व (नीजि, पब्लिक लि., सामुदायिक)	विशेषता (धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय अन्य)	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच पुगेको/नपुगेको	होटल, लज, रेष्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दूरी (कि.मी.)			

२.११ होटेल, रिसोर्ट, रेष्टुरेण्ट र होमस्टे सम्बन्धी विवरण

नाम	वडा नम्बर	स्थान	क्षमता		होटेलको प्रकार (आवासीय, रिसोर्ट, होमस्टे, रेष्टुरेण्ट, अन्य)	होटेलको स्तर (स्टार, ननस्टार)	वार्षिक पर्यटक (संख्या)	
			कोठा संख्या	वेड संख्या			आन्तरिक	वाह्य (विदेशी)

नाम	वडा नम्बर	स्थान	क्षमता		होटेलको प्रकार (आवासीय, रिसोर्ट, होमस्टे, रेष्टुरेण्ट, अन्य)	होटेलको स्तर (स्टार, ननस्टार)	वार्षिक पर्यटक (संख्या)	
			कोठा संख्या	बेड संख्या			आन्तरिक	वाह्य (विदेशी)

२.१२ कृषि बजार तथा हाट बजार सम्बन्धी विवरण

कृषि बजार			हाट बजार (कृषि बजार बाहेक)			
कृषि बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधारहरू	हाट बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	हाट बजार लाग्ने दिन वा वार	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधार
थोक बजार						
खुद्रा बजार						

खण्ड ग: सामाजिक विकास

३.१. शैक्षिक तथा मानव संसाधन

३.१.१ विद्यालयको भौतिक अवस्था

बाल विकास केन्द्र तथा विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र (छ/छैन)	प्रयोग शाला	डेस्क/वेञ्चको क्षमता (जना)	खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम (तारवार, कचिच, पक्की पर्खाल)	चर्पीको सुविधा (छ/छैन)	स्वच्छ खानेपानी (छ/छैन)
		पक्की	फुका	पक्की	फुका							

३.१.२ तहगत रुपमा विद्यालय (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुम्बा) तथा विद्यार्थी संख्या

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	विद्यालयको किसिम (सामुदायिक, संस्थागत, मदनसा, गुम्बा)	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
जम्मा														

३.१.३ कलेज तथा विद्यार्थी संख्या

कलेज/क्याम्पसको नाम	वार्ड नं.	संकाय	पढाई हुने तह	पढाई हुने प्रमुख विषयहरू	विद्यार्थी संख्या		
					छात्रा	छात्र	जम्मा
क. अप्रावधिक							
१.							
२.							
ख. प्रावधिक							
१.							
२.							
जम्मा							

३.१.४ शिक्षक विवरण

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	किसिम (सामुदायिक, संस्थागत, मदनसा, गुम्बा)	स्वीकृत दरबन्दी संख्या	कार्यरत शिक्षक संख्या		महिला शिक्षक संख्या		विषयगत शिक्षक संख्या		
				शिक्षक	शिक्षिका	आधारभूत	माध्यमिक	गणित	विज्ञान	अंग्रेजी
जम्मा										

विद्यालयको नाम, ठेगाना र किसिम	वडा नम्बर	अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा (भएको/ नभएको)	CBEGRA कार्यान्वयन (भएको/ नभएको)	एकीकृत पाठ्यक्रम (भएको/ नभएको)	इन्टरनेट सुविधा (भएको/ नभएको)	छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी (भएको/ नभएको)

३.१.८ बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन (भएको/ नभएको)	विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक (भएको/ नभएको)	बाल क्लब गठन (भएको/ नभएको)	बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग (भएको/ नभएको)

३.१.९ छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना (किसिम र तह)	वडा नम्बर	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार											
		दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा		
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	

३.२ स्वास्थ्य तथा पोषण विवरण

३.२.१ स्वास्थ्य संस्था विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	वडा	संस्थाको	स्वास्थ्यकर्मी	शैया	उपलब्ध सेवा तथा सुविधा (उपलब्ध छ/छैन)

र ठेगाना	नम्बर	प्रकार*	स्वीकृत दरबन्दी	पूर्तिको अवस्था	संख्या	प्रसूति सेवा	ल्याव	क्लिनिक	एक्सरे सेवा	परिवार नियोजन	खोप सेवा	एससिटि	परामर्श सेवा	सुरक्षित मातृत्व सेवा	रक्त संचार सेवा

*१. अस्पताल, २. प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ३. स्वास्थ्य चौकी, ४. निजी अस्पताल, ५. आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र, ६. आखा उपचार केन्द्र, ७. प्रसूति गृह, ८. बाल अस्पताल, ९. मानसिक अस्पताल, १०. प्राकृतिक चिकित्सालय, ११. रक्त संचार केन्द्र, १२. एचआइभि परीक्षण तथा परामर्श केन्द्र, १३. शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, १४. सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, १५. निजी क्लिनिक, १६. शिक्षण अस्पताल १७. फार्मसी १८. अन्य

३.२.३ चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	प्रकार	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या												
			विशेषज्ञ चिकित्सक	सामान्य चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन	अन्य	अन्य				

३.२.४ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			खोप लिने बालबालिका संख्या					५ वर्ष मुनीका बालबालिका	
	१ वर्ष मुनीका	२ वर्ष मुनीका	५ वर्ष मुनी	विसिजि	पेण्टाभ्यालेण्ट*	पोलियो तेश्रो	दादुरा /रुबेला	जापानिज इन्सफलाइटिस (जे.ई.)	वृद्धि अनुगमन गरिएका	वृद्धि अनुगमन गरिएका मध्ये कुपोषित

*डिपिटी, हेपबि, हिपबि३

३.२.५ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गत वर्षको गर्भवती/प्रसूति भएका महिला संख्या	टि.टि. खोप लिने गर्भवती		गर्भावस्थाको ४ पटक जाँच गराउने गर्भवती संख्या	प्रसूति भएको आधारमा गर्भवतीको संख्या		
		टी.टी. १ (पहिलो जाँचमा)	टी.टी. २ (पहिलो खोप लिएको एक महिना पछि)		स्वास्थ्य संस्थामा	दक्ष स्वास्थ्य कर्मीको सहयोगमा घरमा	स्वास्थ्यकर्मीको अनुपस्थितिमा घरमा
१							
२							
३							
४							
५							
६							
७							
८							
९							
	जम्मा						

३.२.७ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गर्भावस्था/प्रसूति अवस्था/सुत्केरी पछिको ६ हप्ता भित्र मृत्यु भएका महिला	जीवित नवजात शिशु संख्या	मृत जन्म नवजात शिशु	जन्मेको २८ दिनभित्र मृत्यु भएका नवजात शिशु	१५-५९ वर्षका महिलाको संख्या	परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने				महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका संख्या
						महिला		पुरुष		
						स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
९										
	जम्मा									

३.२.९ गाउँपालिका/नगरपालिका भित्रमा देखा परेका प्रमुख रोग र तिनको उपचारसम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम	रोगी/विरामी संख्या	उपचार भएको संख्या	फलोअप गरिएको संख्या	रेफर गरिएको संख्या	मृत्यु भएको संख्या
१	निमोनिया					
२	भाडा पखाला					
३	मलेरिया					
४	कालाजार					
५	क्षय रोग (टिबी)					
६	कुष्ठ रोग					
७	रक्तचाप					
८	मुटु रोग					
९	ग्यास्ट्रिक/अल्सर					
१०	पक्षघात					
११	एचआइभि एड्स					
१३	क्यान्सर					
१४	मधुमेह (चिनी रोग)					
१५	दम (स्वासप्रश्वास)					

क्र.सं.	रोगको नाम	रोगी/विरामी संख्या	उपचार भएको संख्या	फलोअप गरिएको संख्या	रेफर गरिएको संख्या	मृत्यु भएको संख्या
१६	प्रसूतिजन्य रोग					
१७	अन्य					
	जम्मा					

नोट :- स्वास्थ्य संस्थामा सवैभन्दा बढी आएका १० वटा रोगहरूको नाम क्रमशः लेख्ने (रोगको नाम सूची राख्ने)

३.३ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

३.३.१ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जनस्थल सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	स्थलको नाम	उपयोग(१.खेलकुद, २. प्रदर्शनी, ३. मनोरञ्जन, ४. पिकनिक)	क्षेत्रफल/आकार (वर्ग मि.)	स्वामित्व (सरकारी, सामुदायिक, निजी, पब्लिक लि. वा अन्य)	आम्दानी (वार्षिक रु)	सेवाग्राही/आगन्तुक संख्या (वार्षिक)
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						

३.३.२ व्यावसायिक खेलाडीको विवरण

वडा नम्बर	खेलाडीको नाम	लिङ्ग	उमेर	खेलको नाम	खेलाडीको स्तर (राष्ट्रिय, क्षेत्रीय, जिल्लास्तर)	पाएको सम्मान वा पुरस्कार

३.३.२ मुख्य चाड, पर्व तथा मेला जात्रा सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	मनाइने चाडपर्व, जात्रा र मेला	स्थान	मनाउने समय	मुख्य विशेषता (धार्मिक, ऐतिहासिक, मनोरञ्जन)	कैफियत

वडा नम्बर	मनाइने चाडपर्व, जात्रा र मेला	स्थान	मनाउने समय	मुख्य विशेषता (धार्मिक, ऐतिहासिक, मनोरञ्जन)	कैफियत

खण्ड ४: भौतिक पूर्वाधार स्थिति विवरण

४.१ सडकमार्ग

वडा नम्बर	सडकको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	प्रकार (कच्ची, ग्राभेल, कालो पत्र)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म			

४.१ पैदल मार्ग

वडा नम्बर	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म		

४.२ पुल तथा पुलेसा

वडा नम्बर	पुलको नाम	पुल भएको खोला वा खोल्सीको नाम	जोडिने वस्तीहरू		भोलुङ्गे/काठे / ट्रष्ट/ पक्की	लम्बाई (मि.)	अवस्था (राम्रो, ठीकै, जिर्ण)	निर्मित साल
			देखि	सम्म				

वडा नम्बर	पुलको नाम	पुल भएको खोला वा खोल्सीको नाम	जोडिने वस्तीहरू		भोलुङ्गे/काठे / ट्रष्ट/ पक्की	लम्बाई (मि.)	अवस्था (राम्रो, ठीकै, जिर्ण)	निर्मित साल
			देखि	सम्म				

४.३ सरकारी भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	कार्यालयको नाम	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था (राम्रो, ठीकै, जिर्ण)
				जग्गा	भवन	

४.४ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	के काममा प्रयोग भइरहेकोछ?	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था (राम्रो, ठीकै, जिर्ण)	लाभान्वित घरधुरी
				जग्गा	भवन		

खण्ड ५: वन, जैविक विविधता तथा वातावरण

५.१ वनको विवरण

वडा नम्बर	वनको किसिम	समेटेको घरधुरी	वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)

वडा नम्बर	वनको किसिम	समेटेको घरधुरी	वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
१	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
२	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
३	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
४	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
५	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
६	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
७	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कबुलियती							
	धार्मिक							
८	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							

वडा नम्बर	वनको किसिम	समेटेको घरधुरी	वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
९	कवुलियती							
	धार्मिक							
	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							

नोट: जडीबुटी भन्नाले काठ, दाउरा र स्याउला बाहेक अन्य वन पैदावर जस्तै: जरा, पात, फल, फूल, खोटो, रस, चोप, कोया, विया, भुवा आदि बुझ्नु पर्दछ ।

५.२ जडीबुटीको विवरण

जडीबुटीको नाम	वनको नाम	वडा नम्बर	उत्पादन (के.जि.)	वार्षिक आम्दानी (रु. हजारमा)	वार्षिक राजश्व संकलन (रु. हजारमा)घ
जम्मा					

५.३ राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष र मध्यवर्ती तथा संरक्षित क्षेत्र

राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, र संरक्षित क्षेत्रको नाम	समेटेका वडाहरू	जम्मा क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	संरक्षित र मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने घरधुरी
जम्मा				

५.४ चरन क्षेत्र

वडा नम्बर	चरन क्षेत्रको नाम	चरन हुने स्थान	क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	चरन व्यवस्थापन प्रणाली (घुस्ती, चक्लाबन्दी, सामान्य)

जम्मा				

५.५ विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापन

५.५.१ जोखिमयुक्त (संवेदनशिल) स्थानमा वसोवास गरेका परिवार विवरण

वडा नम्बर	जोखिमयुक्त स्थान	घरघुरी संख्या					
		पहिरो	नदी कटान	बाढी	अति भीरोलो	अन्य	जम्मा

५.५.२ विपद्बाट मानवीय क्षति

वडा नम्बर	आगलागी		बाढी		पहिरो		शीतलहर		रोग माहामारी		सर्पदंस		जंगली जनावरबाट क्षति		भूकम्प		अन्य (चट्याड)		
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	
१.																			
२.																			
३.																			
४.																			
५.																			
६.																			
७.																			
८.																			
९.																			
जम्मा																			

५.५.३ विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय (महिना उल्लेख गर्नुहोस्)

वडा नम्बर	विपद् अनुसार जोखिमको समय (महिना)						
	आगलागी	बाढी डुवान	पहिरो	शीतलहर	रोग माहामारी	सर्पको टोकाइ	जंगली जनावरबाट क्षति
१							
२							
३							
४							
५							

वडा नम्बर	विपद् अनुसार जोखिमको समय (महिना)						
	आगलागी	बाढी डुवान	पहिरो	शीतलहर	रोग माहामारी	सर्पको टोकाइ	जंगली जनावरबाट क्षति
६							
७							
८							
९							
जम्मा							

५.५.४ विपद्को असर विवरण

क्षति विवरण	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण								
	वडा नम्बर	घरगोठ		पशुपंक्षी		बाली र जग्गाजमीन		अन्य क्षति	
		परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)
आगलागी									
बाढी डुवान									
पहिरो									
शीतलहर									
रोग माहामारी									
सर्पको टोकाइ									
भूकम्प									
जंगली जनावरबाट क्षति									
अन्य									
जम्मा									

५.५.५ विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार (गत १ वर्षको असरको आधारमा)

क्षति विवरण	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण										
	वडा नम्बर	विद्यालय		पुल पुलसा		बाटोघाटो		कुलो नहर, खानेपानी		अन्य	
		संख्या	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)	कि.मी.	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)
बाढी डुवान											
पहिरो											
भूकम्प											
जंगली जनावरको क्षति											
अन्य											
जम्मा											

५.५.६ संरक्षित पानीमुहान, जमीन र भौतिक संरचना (नाम, स्थान, क्षेत्रफल)

संरक्षित पानीमुहान, जमीन र भौतिक संरचनाको नाम	वडा नम्बर	रहेको स्थान	संरक्षित पानी मुहान, जमीन, खेतवारी र संरचना	
			इकाई हेक्टर	परिमाण
संरक्षित पानी मुहान				
नदी नियन्त्रण तथा उकासबाट संरक्षित क्षेत्रको नाम				

संरक्षित पानीमुहान, जमीन र भौतिक संरचनाको नाम	वडा नम्बर	रहेको स्थान	संरक्षित पानी मुहान, जमीन, खेतवारी र संरचना	
			इकाई	परिमाण
संरक्षित खेतवारीको क्षेत्रफल				
भीरालो रोकथाम तथा संरक्षित संरचना				
संरक्षित गल्छी र पहिरो			संख्या	

खण्ड ६ : संस्थागत विकास विवरण

६.१ गाउँपालिका/नगरपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
१.	स्थानीय सरकार					
	गाउँ/नगरपालिका					
	वडा कार्यालय					
२	स्वास्थ्य संस्थाहरू					
	अस्पताल					
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र					
	स्वास्थ्य चौकी					
	उप स्वास्थ्य चौकी					
३	कृषि					
४	पशु सेवा					
५	हुलाक					
६	वन					
७	प्रहरी कार्यालय					
	जिल्ला/प्रदेश					
	इलाका					
	चौकी					
८.	अन्य कार्यालयहरू					
९.	सरकारी स्वामित्वका संस्थान, समिति आदि					

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र

६.२ समुदायमा आधारित संस्था विवरण

६.२.१ सामुदायिक संस्था विवरण

वडा नम्बर	सामुदायिक संस्थाको संख्या										
	सामुदायिक संस्था	कृषक समूह	वन समूह	सहकारी संस्था	गैसस वा क्लब	परम्परागत समूह (वडघर, गुठी, भेजा)	आमा समूह	नागरिक सचेतना केन्द्र	टोल सुधार समिति/टोल विकास संस्था	उद्यमी समूह	अन्य...
१											
२											
३											
४											
५											
६											
७											
८											
९											
जम्मा											

६.२.२ आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण

समूह, संस्था संजालको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
आमा तथा महिला											
परम्परागत समूह											
कृषक तथा उद्यमी समूह											
वचत समूह											
अन्य											

६.२.३ नागरिक सचेतना केन्द्र र टोल विकास संस्थाको विवरण

नागरिक सचेतना केन्द्रको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
टोल विकास संस्था											

नागरिक सचेतना केन्द्रको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
नागरिक सचेतना केन्द्र											
नागरिक मंच											

६.२.४ कृषक तथा उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण

कृषक, उद्यमी तथा बचत समूह र संस्था नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			

६.२.५ बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघु वित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	वार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानीरकम(रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क.	वाणिज्य बैंक				
ख.	विकास बैंक				
ग.	वित्तीय संस्था				
घ.	लघु वित्त संस्था				
ङ.	सहकारी संस्था				

६.२.६ गैर सरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

गैससको नाम र ठेगाना	समेटेको क्षेत्र	वार्षिक बजेट (रु.)	विषयगत क्षेत्र	जनशक्ति संख्या	सहयोगी विकास साभेदारको नाम

गैससको नाम र ठेगाना	समेटेको क्षेत्र	वार्षिक बजेट (रु.)	विषयगत क्षेत्र	जनशक्ति संख्या	सहयोगी विकास साभेदारको नाम

६.२.७ गाउँपालिका/नगरपालिकाको आय विवरण

आय शीर्षक	गत वर्ष (रु. हजारमा)		चालु वर्ष (रु हजारमा)
	अनुमानित	वास्तविक	अनुमानित
सुरु मौज्दात			
घरजग्गा कर			
मालपोत वा भूमि कर			
हाटवजार पसल कर			
सवारी साधन कर			
मनोरञ्जन कर			
बहाल विटौरी			
विज्ञापन कर			
व्यवसाय कर			
व्यवसायिक भिडियो कर			
प्राकृतिक स्रोत उपयोग कर			
सेवा शुल्क			
दस्तुर			
विक्री आय			
दण्ड जरिवाना			
अन्य आय			
स्रोत उपयोग बाँडफाँड			
प्रदेश अनुदान :			
वित्तीय समानीकरण अनुदान			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
संघीय अनुदान :			
वित्तीय समानीकरण अनुदान			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
जम्मा आय			

अनुसूची ११ (ख): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्भेक्षण फाराम
(दफा ८.१ (छ), ८.२ (ग), ८.३ (छ) सँग सम्बन्धित)

गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण

पारिवारिक विवरण संकलन फाराम

.....गाउँपालिका / .....नगरपालिका

२०७४ .....

..... गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण
पारिवारिक विवरण संकलन फाराम

१. परिचय
१.१ प्रदेश नं.:

- १.२ जिल्लाको नाम : कोड :
 १.३ स्थानीय तहको नाम : कोड :
 १.४ वडा नं :
 १.५ वस्तीको नाम: कोड :
 १.६ मार्गको नाम:
 १.७ घर क्रम संख्या (घर नम्बर) : घरको जियोकोड :
 १.८ परिवार क्रम संख्या :
 १.९ परिवारमुलीको नाम : लिंग (महिला/पुरुष/तेश्रो लिङ्गी):

२. परिवार सम्बन्धी विवरण

२.१ परिवार सदस्यको विवरण (परिवारमुलीबाट सुरु गर्ने र जेष्ठ सदस्य अनुसार क्रम मिलाएर उल्लेख गर्ने)

क्र.सं	नाम	थर	लिङ्ग	जन्म मिति	जात जाति	धर्म	मातृ भाषा	शैक्षिकस्तर (५ वर्षमाथिका लागी मात्र)	बसोबासको अवस्था (स्वदेशमा अन्यत्र वा विदेशमा बसेको सदस्यको हकमा यसपछिको विवरण नलिने)	पेशा (१० वर्ष भन्दा माथी)	वैवाहिक स्थिति (१० वर्ष भन्दा माथी)	अपाङ्गताको स्थिति
२.२ तपाईंको परिवारमा १ वर्ष भित्र मृत्यु भएक												

१ सदस्यको विवरण दिनुहोस ।

मृत्यु हुनेको नाम	लिङ्ग (महिला/पुरुष/तेश्रो लिङ्गी)	उमेर (वर्ष/महिना)	मृत्युको कारण

२.३ खानेपानीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. पाइपधारा घर कम्पाउण्डमा २. पाइपधारा सार्वजनिक ३. डिप वोरिङ्ग ४. ट्युववेल/हेन्डपम्प ५. ढाकिएको इनार/कुवा
 ६. नढाकिएको इनार/कुवा ७. मूलको पानी ८. नदी खोला ९. अन्य

२.४ खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धन कुन हो?

१. दाउरा २. मट्टीतेल ३. एल पि ग्यास ४. गुईठा ५. वायोग्यास ६. विद्युत् ७. अन्य

२.५ परिवारले प्रयोग गर्ने बत्तीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. विद्युत् २. मट्टीतेल ३. वायोग्यास ४. सोलार ५. अन्य

२.६ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय कस्तो प्रकारको छ ?

१. शौचालय नभएको २. फलस भएको (सार्वजनिक ढल) ३. फलस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क) ४. साधारण

२.७ निम्न कुन कुन सुविधाहरू परिवारले उपभोग गरेको छ ?

सुविधाहरू	उपलब्ध (१. छ, २. छैन)
रेडियो	
टेलिभिजन	
टेलिफोन/मोबाइल फोन	
कम्प्युटर	
इन्टरनेट	
मोटरसाइकल	
मोटर/कार	
रेफ्रिजरेटर	

२.८ परिवारले कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग गरेको छ? १. छ २. छैन ३. १० ⇨

२.९ यदी परिवारबाट कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग गरेको छ भने सो जग्गाको विवरण (क्षेत्रफल उल्लेख गर्ने)

- २.९.१ आफ्नो परिवारको नाममा रहेको जग्गा: ..... (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)
 २.९.२ परिवार बाहेक अरुको नाममा रहेको जग्गा: ..... (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)
 २.९.३ अन्य स्वामित्व खुलाउने: ..... (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)

२.१० परिवारका कुनै सदस्यको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता छ ? १. छ २. छैन

२.११ परिवारको सरदर वार्षिक आमदानी कति छ ?..... (रु हजारमा उल्लेख गर्ने)

२.१२ परिवारको सरदर वार्षिक खर्च कति छ?..... (रु हजारमा उल्लेख गर्ने)

२.१३ तपाईंको वार्षिक बाली उत्पादन तथा बिक्रि कति छ?

बाली	उत्पादन (क्विन्टल)	खेती गरिएको		बिक्री परिमाण (क्विन्टल)
		क्षेत्रफल	इकाई (कठ्ठा/रोपनी)	
अन्नबाली				
धान				
मकै				
गहु				
कोदो				
अन्य				
दलहन				
दाल				
रहर				
मुसरो				
चना				
सिमी				
भट्टमास				
अन्य				
तेलहन				
तोरी/सूर्य				
आलस/तिल				
सूर्यमुखी				
अन्य				
तरकारी				
आलु				
बन्दा/काउली/रायो				
बोडी				
गोलभेंडा				
काँक्रो, लौका, फर्सी				
परबल, कुन्द्रक, काँक्रो				
करेला, घिरौला, चिचिण्डो				
अन्य				
नगदे बाली				
अदुवा/वेसार				
प्याज/लसुन				
च्याउ				
अन्य				
फलफल				
आँप/लिची				
केरा/मेवा				
सुन्तता/कागती (अमिलोजात)				
स्याउ/आरुवखडा				
किवी				
अन्य				
फूलखेती				

२.१४ परिवारले कुनै चौपाया तथा पशुपंक्षी पालेको छ? १. छ २. छैन २.१६

२.१५ चौपाया तथा पशुपंक्षीहरूको विवरण दिनुहोस (संख्या उल्लेख गर्ने)।

क्र.सं	चौपाया तथा पशुपंक्षी	संख्या	दूध उत्पादन (लिटर्)	मासु उत्पादन (के.जि.)	अण्डा (संख्या)	उन (के.जि.)	हाड/छाला (के.जि.)	अन्य	बिक्रीबाट वार्षिक आम्दानी (रु.)
१	गाइगोरु/वाच्छावाच्छी								
२	राँगाभैसी/पाडापाडी								
३	याक/चौरी								
४	बाखा/भेडा, खसी/बोका								
५	सुँगुर/वंगुर								
६	कुखुरा/हाँस								
७	अस्ट्रिच								
	.....								

२.१६ तपाइको परिवारमा माछा, मौरी र रेशमपालन गरिएको छ भने विवरण दिनुहोला?

- माछापालन पोखरी संख्या: ..... पोखरीको क्षेत्रफल: ..... हेक्टर वार्षिक उत्पादन: ..... के.जि.
- मौरी घर संख्या: ..... वार्षिक मह उत्पादन: ..... केजि
- रेशमखेती कोयो संख्या: ..... उत्पादन: ..... केजि

२.१७ आफ्नो उत्पादनले तपाईको परिवारलाई कति महिना खान पुग्छ ? (एकमा मात्र ठीक चिन्ह लगाउनुहोस) ।

- क. ३ महिनासम्म ख. ४ देखी ६ महिना सम्म
ग. ७ देखी ९ महिनासम्म घ. ९ महिना भन्दा बढी

२.१८ परिवारमा कुनै सदस्यले विगत ३ वर्षमा व्यवसायिक सीप तालिम प्राप्त गरेकाछन? १. छ २. छैन यदी भए सोको विवरण दिनुहोस् ।

सीप विकासका क्षेत्रहरू	महिला	पुरुष
सूचना तथा प्रविधि, इलेक्ट्रीकल र इलेक्ट्रोनिक्स (कम्प्युटर, विद्युत, मोबाइल, रेडियो घडि आदि)		
सिलाई बुनाई, बूटिक, सुँगार, पार्लर आदि		
निर्माण सम्बन्धी (म्यासन, कार्पेन्ट्री आदि)		
इन्जिनियरिङ, अटोमोबाइल र मेकानिक्स		
कृषि सम्बन्धी (जेटी, जेटीएर खाद्य प्रशोधन आदि)		
जनस्वास्थ्य सम्बन्धी		
पशुस्वास्थ्य सम्बन्धी		
वन सम्बन्धी		
पर्यटन टुर गाइड, ट्राभल र सत्कार		
कला सम्बन्धी		
अन्य		

३. घर सम्बन्धी विवरण

३.१ तपाइको घर कती वटा छ? ..... संख्या

३.२ तपाई बसेको घरको स्वामित्व कस्तो प्रकारको हो? (सहि उत्तरमा एकमा मात्र ठीक लगाउनुहोस)

१. नीजि/आफ्नै २. भाडामा ३. संस्थागत ४. अन्य

३.३ बसोबास गर्ने घरको छानाको प्रकार (एकभन्दा बढी घर भएमा मूल घरको विवरणका आधारमा एकमा मात्र चिन्ह लगाउने)

- फुस वा खरको छाना भएको
- जस्ता वा च्यादर छाना भएको
- टायल वा ढुङ्गाको छाना भएको
- आरसिसि ढलान भएको
- काठको छाना भएको
- माटोको छाना भएको
- अन्य (उल्लेख गर्ने) .....

३.४ तपाई बसेको घरको जग कस्तो प्रकारको छ?

१. माटो र ढुङ्गा २. सिमेन्ट र ढुङ्गा ३. फ्रेम स्ट्रक्चर ४. लोड बेयरिङ ५. काठको खम्बा ६. अन्य (खुलाउने)

३.५ तपाई बसेको घर भवन मापदण्ड अनुसार बनेको छ? १. छ २. छैन

३.६ तपाई बसेको घर भूकम्प प्रतिरोधी छ? १. छ २. छैन

कोड प्रयोगका लागि विवरण

क. पारिवारिक विवरण

१.	क्र.सं.	परिवारमूलीबाट सुरु गर्ने र जेष्ठ सदस्यअनुसार क्रम संख्या उल्लेख गर्ने
२.	लिंग	१. पुरुष २. महिला ३. तेस्रो लिंगी
३.	जन्ममिति	जन्मेको मिति (साल, महिना र गते उल्लेख गर्ने यदी महिना र गते थाहा नभएमा साल मात्र उल्लेख गर्ने तथा २ वर्ष मुनीको बच्चाको हकमा महिना उल्लेख गर्ने)
४.	जातजाति	१. पहाडी बाह्रमण/क्षत्री/ठकुरी/सन्ध्यासी २. मधेशी बाह्रमण क्षत्री/राजपुत ३. पहाडी जनजाति आदिवासी ४. तराई जनजाति आदिवासी ५. पहाडी दलित ६. मधेशी दलित ७. मुस्लिम ८. पहाडी अन्य ९. मधेशी अन्य
५.	धर्म	१. हिन्दू २. बौद्ध ३. मुस्लिम ४. क्रिश्चियन ५. अन्य .....
६.	मातृभाषा	१. नेपाली २. मैथिली ३. भोजपुरी ४. थारु ५. तामाङ्ग ६. नेवार ७. बज्जीका ८. मगर ९. डोटली १०. उर्दु ११. अवधी १२. लिम्बु १३. गुरुङ्ग १४. बैतडेली १५. राई १६. अछामी १७. वान्तवा १८. राजवंशी १९. शेर्पा
७.	शैक्षिकस्तर	१. पूर्व प्राथमिक २. आधारभूत तह ३. माध्यमिक तह ४. स्नातक तह ५. स्नातकोत्तर ६. एमफिल र विद्या वारिधी (पिएचडि) ७. प्राविधिक एलएलसी ८. साधारण लेखपढ (साक्षर) ९. लेखपढ गर्न नसक्ने (निरक्षर)
८.	बसोबासको अवस्था	१. गणना गरेको ठाउँमा बसेको, २. स्वदेशमा अन्यत्र बसेको, ३. विदेशमा बसेको
९.	पेशा	१. कृषि तथा पशुपालन २. नोकरी/जागीर ३. उद्योग तथा व्यापार ४. ज्याला/मजदूरी ५. वैदेशिक रोजगारी ६. व्यवसायिक कार्य (पत्रकार, वकिल, परामर्श, ठेक्का पट्टा, पुजारी आदि ७. विद्यार्थी (अध्ययनरत) ८. गृहणी ९. बेरोजगार १०. अन्य
१०.	वैवाहिक स्थिति	१. अविवाहित २. एकल विवाह ३. बहुविवाह ४. पुनःविवाह, ५. विधुर/विधवा ६. सम्बन्ध विच्छेद ७. विवाहित तर अलग बसेको
११.	अपाङ्गताको स्थिति	१. अपाङ्गता नभएको २. शारीरिक अपाङ्गता ३. बौद्धिक अपाङ्गता ४. दृष्टिविहीन (आँखा नदेख्ने) ५. वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा) ६. स्वर बोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके) ७. श्रवण दृष्टिविहीन ८. मनोसामाजिक अपाङ्गता

ख. पारिवारिक विवरण संकलनकालागि सामाजिक तथा जातिगत समूह

क्र.सं.	जातिगत समूह	प्रमुख जातजातिहरू
१.	पहाडी दलित	१. गन्धर्व (गाईने) २. परियार (दमाई, दर्जी, सुचीकार, नगर्ची, ढोली, हुड्के) ३. बादी ४. विश्वकर्मा (कामी, लोहार, सुनार, ओड, चुनँरा, पार्की, टमाटा) ५. सार्की (मिजार, चर्मकार, भूल)
२.	मधेशी दलित	१. कलर २. दुसाध (पासवान, हजरा) ३. ककैहिया ४. धोवी (रजक) हिन्दू ५. कोरी ६. पत्थरकट्टा ७. खटिक ८. पासी ९. खत्वे (मण्डल, खड्ग) १०. बाँतर ११. मुसहर १२. चमार (राम, मोची, हरिजन, रविदास) १३. चिडिमार १४. मेस्तर (हलखोर) १५. डोम (मरिक) १६. सरभङ्ग (सरवरिया) १७. तत्मा (ताँती, दास)
३.	पहाडी जनजाति आदिवासी	१. कुशवाडिया, बनकरिया, कुसुण्डा, राउटे, सुरेल, हायु, राजी, लेप्चा, २. चेपाङ, थामी, बोटे, दनुवार, बरामु, ल्होमी, माफ्ती, दराई, सियार, थुदाम ३. सुनुवार, तामाङ, भुजेल, कुमाल, भोटे, पहेरी, ताक्केगोला, डोल्पो, फ्रि, मुगाल, लाकें, ल्होपा, दुरा, वालुङ ४. गुरुङ, मगर, राई, लिम्बु, छैरोतन, ताडवे, तिनगाउले थकाली, बाह्र गाउले, माफाली थकाली, शेर्पा, याक्खा, छन्त्याल, जिरेल, व्यासी, ह्योल्मो ५. नेवार, थकाली
४.	मधेशी जनजाति तथा आदिवासी	१. किसान, मेचे (बोडो) २. धानुक, भाँगाङ, सतार (सन्ध्याल)ण ३. थारू, राजवंशी, गन्गाई, धिमाल, ताजपुरिया
५.	पहाडी बाह्रमण तथा क्षत्री	सबै पहाडी मूलका बाह्रमण, क्षत्री र ठकुरी
६.	मधेशी बाह्रमण तथा राजपुत	भा, राजपुत, त्रिपाठी, मिश्रा, शुक्ला, कायस्थ
७.	मुस्लिम	मुस्लिम, चुरौटे
८.	पहाडी अन्यजाति	गिरी, पुरी, भारती, सन्ध्यासी, योगी, कुँवर
९.	मधेशी अन्यजाति	यादव, तेली, कलवार, सुढी, कुमिर, कानु/हलवाई, हजाम/ठाकुर, बढही, राजभर, केवट, मल्लाह, नुनिया, कुम्हार, कहर, लोध, विड/विण्डा, गडेरी /भेडीहयार, माली, कामर, धुनिया, वराय, मुण्डा, बडाई, पञ्जावी, बंगाली, मारवाडी, नुराड, कायस्थ, जैन, बानिया, अमात, कशवानिया, राजबोध, कुशवाहा

उत्तरदाताको नाम:

दस्तखत:

फोन नम्बर:

सर्वेक्षक नाम:

दस्तखत:

फोन नम्बर:

सन्दर्भ सामाग्री

- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, (२०७० वि.सं.)। *नेपालमा गरिवीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८*, काठमाण्डौं: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग थापाथली ।
- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, (२०७४ वि.सं.)। *गाउँ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७४* । काठमाण्डौं: संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, सिंहदरवार ।
- Central Bureau of Statistics, (2016). *National Climate Change Impact: A statistical Report 2016*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Village Development Committee/Municipality)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population Census 2011 (Household and Population by Sex Ward Level)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Usual Activity Performed in the 12 Month and Economic Activity)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Usually Active and Not Active Population and Living Arrangement of Children)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- National Planning Commission, (2014). *Nepal Human Development Report, 2014*. Kathmandu: GoN, National Planning Commission.
- Survey Department, (1996). *Land Reform and Mapping Project Report*. Kathmandu: GoN, Ministry of Land Reform and Management.